

Uvodnik

Danijel Devetak

Cerkev odprtih vrat

Izredna sinoda o temi Pastoralni izzivi družine v kontekstu evangelizacije se je končala, glavnino dela pa bo treba šele opraviti. Glasovanje sklepnega dokumenta je bilo namreč precej burno, marsikatero žgoče vprašanje je ostalo (še vedno) odprto. Če je kdo pričakoval "instant rešitve", je morda ostal razočaran. In vendar je bil narejen velik korak naprej, saj je Cerkev o nekaterih temah končno le začela razpravljati.

Poleg vsega tega lahko mirno zapišemo, da je papež Frančišek še enkrat presenetil mnoge. Zasedanje je sklenil s posebno močnim nagovorom, v katerem se je najprej razveselil duha iskrenosti in kolegialnosti, ki je obilno vel v soočanjih med škofi. "Skrbelo in razžalostilo bi me", je dejal, ko ne bi prišlo do tako živahnih razprav, ko bi se vsi strinjali glede vsega, ko bi molčali ali se zavili v hlinjenj molk. Zato je z velikim veseljem in hvalečnostjo poslušal "posege, polne vere, pastoralne in doktrinalne vneme, modrosti in iskrenosti", ne da bi kdaj podvomil o temeljnih resnicah svetega zakona. Cerkev ne gleda na človeštvo iz steklenega gradu, od koder bi ga sodila. Kot "rodovitna mati in skrbna učiteljica" se ne boji si zavihati rokave ter zlitati olje in vino na rane človeštva; "ne boji se jesti in piti s pobešnicami in cestinarji, ima na stežaj odprta vrata, da bi sprejela potrebne in tiste, ki se kesajo, ne samo pravične in tiste, ki mislijo, da so popolni". Cerkev se ne sramuje brata, ki je padel, in se ne pretvarja, da ga ne vidi... Z besedami, ki lepo ponazorujejo njegovo vodenje Cerkev in ki so izzvale petminutni aplavz, je Frančišek spodbudil sinodalne očete, naj še naprej hodijo skupaj, pa čeprav so tudi različnih misli. Med drugim je - prvič! - zatrdil in poudaril, da je Petrov naslednik varuh edinosti Cerkev; vsi škofje v občestvu z njim pa imajo nalogo in dolžnost jo varovati ter ji služiti, in sicer ne kot gospodarji, temveč kot služabniki. Sam papež je "najvišji služabnik, 'služabnik Božjih služabnikov'". Priznal je, da so na sinodi doživeli trenutke "hitrega teka" in navdušenja, pa tudi utrujenosti. Posebno tolažbo jim je dalo poslušanje pričevanj "pravih pastirjev, ki v srcu modro nosijo radosti in solze svojih vernikov". V zanimivi duhovni viziji - prek skušnjav, ki so jih (lahko) imeli škofje med sinodo - je Frančišek opozoril na pasti odklonov glede nauka, značilnih za bolj tradicionalistične oz. progresistične cerkvene struje. Omenil je togo vztrajanje pri nekaterih stališčih, ravnanje tistih, ki "se zapirajo v črko besedil in ne dopuščajo, da nas 'Bog presenečenj' tudi preseneti". Gre za skušnjava tistih, ki se zapirajo v zakone, v gotovosti tega, kar poznajo, in ne upoštevajo možnosti, da bi se naučili česa novega. Na drugi strani je uničujoča skušnjava naivne oz. lažne dobronamernosti, ki v imenu zavajajočega usmiljenja povija rane, ki jih prej ni ozdravila; ki obravnava simptome, ne pa vzrokov bolezni. Nadalje obstaja skušnjava, "da bi spremenili kamen v kruh in tako prekinili dolg, težak in boleč post", pa tudi skušnjava, da bi - obratno - "spremenili kruh v kamen in ga zalučali proti grešnikom, šibkim in bolnim". Skušnjava je tudi stopiti s križa, da bi zadovoljili ljudi in popustili svetnemu duhu; ali pa ta, da bi se imeli za lastnike in gospodarje, ne pa varuhe verskega izročila, oziroma skušnjava uporabljati tak jezik, "s katerim se lahko reče veliko, pove pa nič" in se tako prezira resničnost. Vse te skušnjave ne smejo ne strašiti ne jemati poguma, pomembno je iskreno razpravljati.

V naslednjem letu bo sklepni dokument, v katerem med drugim piše, da je zakonska ljubezen "eden najlepših čudežev", "zorel" v krajevnih Cerkvah; na sinodi jeseni 2015 pa bodo škofje predlagali konkretne rešitve za težave in izzive, s katerimi se družine vsak dan spopadajo.

Jesenski barvni odtenki na Krasi

Concordia et pax / Po poteh spomina in sprave **Poklon nedolžnima žrtvama dveh ideologij**

Združenje Concordia et pax z Goriškega se je letos "po poteh spomina in sprave" poklonilo nedolžnima žrtvama dveh ideologij, Lojzetu Bratužu in g. Alojziju Obidu. Oba sta živel v prvih desetletjih tragičnega 20. stoletja, oba sta se razdajala za slovenske ljudi, oba sta prerano umrla nasilne smrti.

V soboto, 18. oktobra popoldne, se je množica najprej zbrala na Trgu Lojzeta Bratuža v Podgori, da bi se poklonila glasbeniku in mučencu, simbolu trpljenja goriških Slovencev pod fašizmom. Po pesmi, ki jo je pod vodstvom Petra Piriha odpel podgorski mešani pevski zbor Mirko Špacapan, sta g. Sergio Ambrosi in Bernard Spazzapan v imenu prirediteljev povedala, da so sredi septembra sprejeli povabilo papeža Frančiška v Redipulji: svetopisemske besede "*Kaj mi mar? - Sem mar jaz varuh svojega brata*"? ne smejo pasti v prazno, še naprej nas morajo izpraševati, mi pa moramo še naprej skupaj moliti za mir, spravo in slogo, si prizadevati - na osebni in skupnostni ravni - za pravičnost v prepričanju, da do tega lahko pridemo prek očiščenja spomina, odpuščenja in molitve. Na dvojezičnem srečanju v Podgori so navzoči želeli še enkrat prisluhniti življenjski zgodbi Lojzeta Bratuža in njegove družine, pesnice Ljubke Šorli, hčerke Lojzke, ki je bila v soboto prisotna, in sina Andreja, našega žal že pokojnega urednika. "Kdor prvič sliši to zgodbo", je povedal 'duša' združenja Con-

cordia et pax Franco Miccoli, "se začudi; nam, ki smo kot oddaljeni in pogosto nezainteresirani opazovalci javni obsojati režime, pa se zdi neverjetna". Ni šlo le za fizično izničenje, kot se je sicer zgodilo v primeru Lojzeta Bratuža in nekaterih drugih, temveč za izničenje v moralnem,

človeškem, kulturnem in političnem smislu. Šlo je za kršenje človekovih pravic, zanikanje svobode izražanja in mnenja, za prepoved govoriti v drugem jeziku v javnosti, zraven pa še za kazni, pretepanje, fizično in psihično mučenje, izgon izobražencev in sposobnih oseb v druge predele Italije, da bi na kraju pustili ljudstvo samo, revno in brez vodje, brez najboljših mož, je še povedal Miccoli. Bratuž je bil človek, ki je na miroljuben način branil svojo istovetnost ter z mučeniško smrtjo izpričal ljubezen in služenje skupnosti.

Rodil se je leta 1902 v ugledni družini. Po značaju je bil veren in nežen kot mati, dosledno dostojanstven in odločen kot oče. Leta 1917 so tudi njega prisilili v izgnanstvo, najprej v Viareggio, nato v pokrajino Campobasso; povsod so cenili njegovo človeškost in umetniške vrline. Osemnajst let star je bil imenovan za učitelja v Šmartnem, kjer je še naprej vodil zbor; obenem je ustanovil pevski zbor tudi v Gorici in se z njim udeleževal mestnih kulturnih prireditev. Po očetovi smrti leta 1921 je šel poučevati v Solkan.

/ dalje na str. 3

Odšel je prof. Pavle Merku'

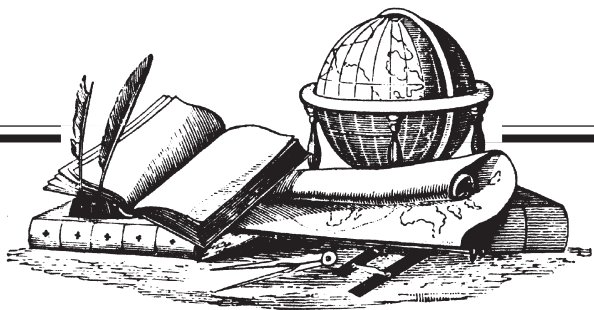
"Vse, kar sem delal, sem ljubil..."

"Zadoščenja sem si nabral povsod. Vse, kar sem delal, sem ljubil. Stvari, o katerih je na tem svetu vredno razmišljati, je toliko, da mi ni žal, da sem svoje življenje posvetil različnim področjem".

Te besede nam je zaupal prof. Pavle Merku', ko smo ga letos meseca februarja ob podelitvi osrednje Prešernove nagrade intervjuvali na njegovem domu. Bil je vidno zadovoljen: "Česa podobnega nisem še nikoli doživel. Nagrade so nepričakovane. Nihče ti jih ne dolguje, zato je presenečenje še večje, veselje pa je tudi veliko".

Bil pa je videti vidno utrujen. Utrujen je bil zlasti zato, ker mu je starost onemogočala, da bi se lahko še naprej ukvarjal z glasbo in jezikoslovjem: tema področjema je namreč namenil vse svoje življenje. S prof. Merkujem smo se pogovarjali še o marsičem, na primer o že končani njegovi novi, dvajseti knjigi, ki jo hrani prijatelj: "O njeni vsebini ne bom govoril. Objavljena bo po moji smrti".

/ str. 15
IG

Tiskovno sporočilo Urada za slovenske šole

Slovenska šola in "reforma Renzi"

Italijansko Ministrstvo za šolstvo je 3. septembra 2014 objavilo načrt šolske reforme in ga poimenovalo La Buona scuola – Dobra šola. Reforma naj bi stopila v veljavo s šolskim letom 2015/16 in naj bi res temeljito posegla v sedanji šolski ustroj. Prava revolucija se napoveduje na področju načina zaposlovanja šolnikov pa tudi v samem juridičnem statusu učnega osebja. Uvedene naj bi bile nove možnosti službenega napredovanja, ustanovljeni naj bi bili nekateri novi poklicni profili, ki jih dosednji ustroj ni predvideval, vse to pa na podlagi rednega in sistematičnega evalviranja in ocenjevanja šolskega dela in uspehov, kar je seveda ravno tako novost, o kateri se sicer že dolgo razpravlja, še vselej pa se je zataknilo, ko naj bi od besed

prešli k dejanjem. Ministrstvo za šolstvo v teh dneh vabi vse državljane, naj se vključijo v diskusijo o "Dobri šoli". V ta namen je spodbudilo tudi Deželne šolske urade, naj s pobudami na območju omogočijo čim širšemu krogu šolnikov ter uporabnikov, da pridejo do besede. V tem sklopu se Urad za slovenske šole pri Deželnem šolskem ravnateljstvu za Furlanijo Julijsko krajino namerava soočiti s slovensko krajevno stvarnostjo, in to zlasti z ozirom na vprašanje, katere izzive omenjeni reformni načrt postavlja slovenskemu šolstvu v Italiji. Skratka, kako naj se slovenska šola vključi v omenjeno reformo, kateri so tisti vidiki, ki jih moramo poudariti in tudi normativno zaščititi, da morebitne spremembe ne bi ogrozile za-

jamčenih pravic do izobrazbe v maternem jeziku in do rabe slovenskega jezika. Zato Urad za slovenske šole v naslednjih dneh organizira dve javni posvetovanji o načrtu "La Buona scuola" (Dobra šola). Prvo, namenjeno Goriški in Benečiji, bo **v petek, 24. oktobra, ob 17. uri v avditoriju Liceja "Trubar-Gregorčič" v Gorici** (ul. Puccini 14). Uvodne misli bodo podali dr. Igor Giacomini, vodja Urada za slovenske šole, prof. Tomaž Simčič in prof. Živa Gruden. Sledila bo razprava. Drugo srečanje, namenjeno Tržaški, pa bo **v ponedeljek, 27. oktobra, ob 18.30 v dvorani ZKB na Opčinah** (ul. Ricreatorio 2, Opčine). Tokrat se bo v uvodnem delu dr. Giacomini in prof. Simčiču pridružila dr. Ksenija Dobrila. Sledila bo razprava. Kdor se ne bi mogel udeležiti enega od obeh javnih srečanj, sme svoja vprašanja ali predloge posredovati tudi v pisni obliki, in sicer na enega od naslednjih e-naslovov: daniele.furlan1@istruzio- ne.it in gerardo.tolentino@istru- zione.it.

Kritičnosti deželne reforme krajevnih uprav

Občine v zakonu 38/01 morajo ohraniti svojo avtonomijo

Deželno tajništvo stranke Slovenska skupnost je v prejšnjih dneh namenilo glavno pozornost osnutku deželnega zakona za reformo krajevnih uprav v FJK. Že po prvem zakonskem osnutku omenjene reforme, ki ga je pristojni odbornik Paolo Panontin pripravil v poletnem času, je SSK s svojimi izvoljenimi upravitelji in političnimi predstavniki bila precej kritična do le-te, izhajajoč iz načela, da mora- jo občine vsekakor ohraniti svojo upravno avtonomijo, še posebno tam, kjer so prisotne jezikovne in narodne manjšine oziroma v vseh občinah, kjer se izvaja zaščitni zakon. Huda pomankljivost zakonskega predloga je namreč v tem, da se nikjer ne omenja prisotnost slovenske in drugih manjšin.

Predsednica FJK Debora Serracchiani

Kar se tiče Slovencev v FJK, pa je upravičeno vprašanje, ali je osnutek deželnega zakona za reformo krajevnih uprav v skladu z mednarodnimi pogodbami, ki Italijo zavezujejo, da štiti slovensko manjšino. To pa je tudi zadeva, o kateri se bosta morala izreči novoustanovljeni paritetni odbor in Republika Slovenija kot matična država slovenske narodne skupnosti v FJK. Na številnih zasedanjih deželne- ga tajništva SSK, ki so potekala v poletnih in jesenskih mesecih, ter na srečanju med deželnim odbornikom Paolom Panontinom in vodstvom SSK, ki so se ga udeležili tudi glavni izvoljeni upravitelji slovenske stranke, se je pokazala zelo skrb vzbujajoča slika za prihodnost krajevnih uprav, ki bodo prisiljene se povezati v t. i. "unije občin", kjer

bodo glavno besedo imele le večje občine, pri tem pa naše, slovenske občine tvegajo, da bodo tudi izgubile skoraj vso avtonomijo in veliko upravnih pristojnosti. Možnost avtonomnega upravljanja lastnega ozemlja je namreč eden od ključnih instrumentov zaščite vsake narodne skupnosti, zato je prenašanje pristojnosti z občinske ravni na organe in telesa širših območij, v kate-

misiji. V njem združevanje občin v "unije" ne poteka na podlagi njihove svobodne izbire, ampak na podlagi prisile, pod grožnjo ukinitve prispevkov iz deželnih sredstev in celo komisarske uprave. Slovenska skupnost bo zato vztrajala pri predlogu, da se 32 občinam, ki so vključene v zaščitni zakon 38/01, omogoči svobodna izbira med združitvijo v t. i. "medobčinski teritorialno unijo", ali pa da ohranijo svoje pristojnosti in upravljanje občinskih storitev skupno upravljajo z drugimi občinami, kot to omogoča državni zakon o reformi krajevnih avtonomij, poznan kot zakon Delrio. Taka možnost avtonomne izbire bi tudi omogočila bolj primeren način povezovanja tistih občin, ki so tudi statutarno popolnoma dvojezične. Gre za štiri občine v tržaški pokrajini in tri občine v goriški pokrajini, ne smemo pa pozabiti niti na številne občine v Benečiji, Nediskih in Terskih dolinah, Režiji in Kanalski dolini. Deželno tajništvo SSK, ki je nazadnje zasedalo v četrtek, 16. oktobra, je tudi ocenilo, da je nesprejemljivo to, kar se dogaja v tržaškem občinskem svetu glede pravice do rabe slovenskega jezika pri posegih svetnikov. Izjave župana in raznih svetnikov so sporne in niso v skladu z zaščitnim zakonom. Za SSK je nesprejemljivo dejstvo, da v pravilniku tržaške občine še vedno ni zabeležena pravica do uporabe slovenskega jezika, kot je na Pokrajini in na Deželi, in zato slovenska stranka pričakuje, da bo to vprašanje rešila levosredinska uprava, ki jo Slovenci v tržaški občini strnjeno podpirajo.

Prejeli smo

"Kaj mi mar!"

Ob teh papeževih besedah, ki jih je izrekel v pridigi na tej spominski maši, se mi je utrnil spomin na neko predavanje škofa dr. Jurija Bizjaka. Jasno in nazorno nam je prikladal v spomin svetopisemski dogodek med Kajnom in Abelom in ga čudovito umestil v naš čas in tudi naše vsakdanje življenje, ki je polno prerivanja, podtikanj, komolčarstva, egoizma in podobnega ...

Vsekakor je vzpodbudno, da moli- mo za pokojne in prosimo za mir, še zlasti med narodi, saj je po svetu preveč žarišč, ki so nevarna tudi za nas. To papeževo mašo v Sredipolju – Redipulji je pripravil italijanski vojaški vikariat, darovala pa se je za vse žrtve vojn. Tako se je na veliko pisalo: "VOJAŠKO POKOPALIŠČE". Drugi dan sem zavrtel nekaj telefonov in se začel zanimati, zakaj so jo sneli, in to pred papeževim obiskom. Neko- do, ki malo več ve, mi je rekel, da je nekatere motila. Zanimivo, vsa tista burja, ki je lani pihala, je ni odpihnila, odpihnil pa jo je papežev obisk ali strah, da obiskovalci ne bi videli večjezičnega napisa. Dvomim, da bi le-ta papeža motil. Prav na to tablo me večjejo zanimivi spomini.

Leta in leta je bil napis na tej tabli samo v italijanščini, nemščini in madžarščini. S tamkajšnjim župnikom iz Foljana sva se samo (!) štiri (!) leta (!) borila za dve slovenski besedi: VOJAŠKO POKOPALIŠČE. Ko sva obredla že vse mogoče urade, se nama je nasmešnila sreča. Neka gospa je slučajno odkrila, kdo temu nasprotuje. Na pristojno ministrstvo je napisala prošnjo in zanimivo – v štirinajstih dneh je prišel pozitiven odgovor. Tako je na to tablo prišel tudi slovenski napis in ostal do papeževega obiska 13. septembra 2014! Pa recite, da ni to zanimivo? Italijanska kostnica v Sredipolju ima tudi svojstveno zgodovino, ki je nekateri ne želijo poznati. Fantje, ki so se vrnili iz prve svetovne vojne, bi radi kaj zaslužili. Tako so obdelovali kamenje – na to kostnico so v glavnem pripeljali že obdelane

ki je in ostaja maloštevilen in kot takega ga tudi ocenjujejo... Zanimivo, iz njegovega zapisa se vidi, da on kot Slovenec spodrsilja – same italijanščine – ni zapazil, kar dokazuje, da je pri nekaterih Slovencih še vedno prisoten čut hlapčevstva. Kje je tu narodnostni čut ali celo čut za državno pripadnost? Se vam ne zdi, da bi to dvojje vsaj pri vojaščini lahko pričakovali? Drugi dan, na nedeljo, sem obiskal vse te kraje. Na avstro-ogrskem pokopališču smo se skupaj slikali s papeževim šopkom in blejskimi malčki. Ko pa sem prišel na parkirišče pred pokopališče, sem obstal. Tam ni bilo več table, kjer je v italijanskem, nemškem, madžarskem in slovenskem jeziku pisalo: "VOJAŠKO POKOPALIŠČE". Drugi dan sem zavrtel nekaj telefonov in se začel zanimati, zakaj so jo sneli, in to pred papeževim obiskom. Neko- do, ki malo več ve, mi je rekel, da je nekatere motila. Zanimivo, vsa tista burja, ki je lani pihala, je ni odpihnila, odpihnil pa jo je papežev obisk ali strah, da obiskovalci ne bi videli večjezičnega napisa. Dvomim, da bi le-ta papeža motil. Prav na to tablo me večjejo zanimivi spomini.

Leta in leta je bil napis na tej tabli samo v italijanščini, nemščini in madžarščini. S tamkajšnjim župnikom iz Foljana sva se samo (!) štiri (!) leta (!) borila za dve slovenski besedi: VOJAŠKO POKOPALIŠČE. Ko sva obredla že vse mogoče urade, se nama je nasmešnila sreča. Neka gospa je slučajno odkrila, kdo temu nasprotuje. Na pristojno ministrstvo je napisala prošnjo in zanimivo – v štirinajstih dneh je prišel pozitiven odgovor. Tako je na to tablo prišel tudi slovenski napis in ostal do papeževega obiska 13. septembra 2014! Pa recite, da ni to zanimivo?

Italijanska kostnica v Sredipolju ima tudi svojstveno zgodovino, ki je nekateri ne želijo poznati. Fantje, ki so se vrnili iz prve svetovne vojne, bi radi kaj zaslužili. Tako so obdelovali kamenje – na to kostnico so v glavnem pripeljali že obdelane kamnite bloke in jih postavljali na svoja mesta. Potrebovali pa so tudi delavce, da so obdelali posamezne vogale, kjer se kamniti bloki niso pravilno vgradili. Tem fantom, ki so obdelovali kamne, so Slovenci po domače rekli špički, ker so "špičili" kamenje. Med njimi je bilo kar lepo število Slovencev. Kar me najbolj boli, pa je to – in o tem se ne sme govoriti, ker... – Vstop v kostnico s ceste spodaj je med dvema vrstama poitalijančenih napisov slovenskih krajev, kjer je tekla fronta v prvi svetovni vojni. Malokdo pa ve, da so prostor med temi napisi, preden so položili tlak, posuli s kostni avstro-ogrskih vojakov. Zakaj? V izmu tistega časa se je tako proslavljala zmaga Italije... Tako pridemo po poražencih k zmagovalcem, ko prispemo do italijanskih vojaških grobov! Prav na tem sramotnem mestu so postavili oltar in darovali mašo samo v italijanščini za vse žrtve vojn! In to v času združene Evrope! Ne zveni vse to neokusno? Daleč od krščanske pietete!

Zanimivo je tudi to, da glavnina slovenskih obiskovalcev sploh ne ve za avstro-ogrsko vojaško pokopališče, kjer so pokopani tudi naši Janeci, ampak silijo sem na to italijansko pokopališče. Prva slovenska potovalna agencija, ki je začela obiske avstro-ogrskega pokopališča, je bila Quo vadis iz Ljubljane, za kar ji gre vsa čast. V nekdanji Jugoslaviji so celo prinašali vence na italijansko pokopališče in ne na avstro-ogrsko, saj se o cesarjih tedaj ni bilo dostojno pogovarjati, čeprav je v tistem času Beograd imel enkratnega "jugo monarha"! (Ta beseda ni moja, ampak sem si jo izposodil iz beograjske televizijske oddaje "Svlačionica".)

Da pa bo mera polna, še to: ob prvem novembru se je vedno postavljalo cvetje na grobove. Tudi slovenski konzulat v Trstu običje za partizanske spomenike po zamejstvu, sem pa je predalec... Pa mi ne zamerite. Že nekaj let obiskujem drugega februarja to avstro-ogrsko pokopališče in

molim za naše pokojne, pa vidim to "površnost". Upam, da ni namer- na! Za zgled so nam lahko Avstrijci in Madžari, ki tega niso nikoli pozabili.

Ambrož Kodolja

Povejmo na glas

Pribežniki, izjemno težka preizkušnja

Priznati je treba in ne podleči vzvišenemu moraliziranju, da so pribežniki za razviti svet, se pravi za vse nas, zelo težka preizkušnja. Tako težka, da zahteva od nas nemara preveč, saj je z navadnimi in splošno veljavni- mi pristopi ni mogoče razrešiti. Res je namreč, da smo zaradi krize v tiski že mi sami. Res je, da je brezposelnost s svojimi posledicami uničujoča, da ne govorimo o mladih, ki zaradi nje nimajo tiste prihodnosti, ki so jo imele generacije pred njimi. In res je tudi, da je v naši družbi vse več revnih in da se mnogim, ki to še niso, obraz revščine približuje z obzorja. In v tako zaznamovan naš prostor sedaj prihajajo ali vdirajo pribežniki, in to množično, da bi se iz krajev zares krute revščine ali vojnega uničenja zatekli v t. i. obljubljeno deželo, ki smo mi. Za razviti svet je prihajanje teh množic razumljivo velikanski problem in zato ni nenavadno, da so mnjenja o tem, kaj storiti, skrajno deljena. Nekatera se zavzemajo za sprejem in namestitev teh prišlekov, tista v sredini problem odlagajo in se nekako ne opredelijo, izrazita pa so odklonilna stališča, ki večinoma ne izbirajo sredstev, kako zaježiti nepovabljen priliv in mu po možnosti preprečiti prihod. In tako rastejo novi zidovi, ki seveda nikogar ne navdušujejo, a so menda edina rešitev, zidovi iz betona ali iz žičnih ograd. Na ta način se Združene države Amerike branijo pribežnikov iz Mehike, Turčije na podoben način varuje mejo s Sirijo, Izrael pa zavira takšen ali drugačen priliv iz palestinske

Gaze. Kot rečeno, je problem tako velik, da je vsak odgovor nanj razumljiv, čeprav pri tem čutimo, da ni vsak sprejemljiv za našo človečnost. Le-te ne moremo povsem preslišati, saj nas utemeljuje in nam narekuje sebi primerne odločitve in dejanja. Poseben primer pa predstavlja prihod pribežnikov po morju, se pravi v Italijo. Na morju ni mogoče postaviti zidov in pregrad, na morju bi bilo mogoče prišleke zaustaviti le tako, da ne bi mogli na kopno in bi se mnogi utopili. In tu človečnost ne more molčati in tako se je Italija z reševanjem utaplajočih bark zares izkazala in si lahko svoje zadržanje šteje v ponos. Spodbudila je tudi Evropa, ki je po dolgem oklevanju prisluhnila in se odločila sodelovati pri reševanju ljudi. Preizkušnja je huda tudi v manjših prostorih, se pravi na naši krajevni ravni. Pribežnikov se vsi otepmo, Tržič izjavlja, da jih nima kam namestiti, podobno Videm, še posebno v velikih težavah sta Goriška pokrajina oziroma Gorica. V Goriški pokrajini je trenutno 415 pribežnikov, pri čemer jih 60 med njimi nima strehe nad glavo. V Gorici pa je sedež urada, ki odloča o tem, kdo od prišlekov ima pravico do statusa političnega begunca. Na srečo dozoreva spoznanje, da morajo vse občine nemudoma sesti za isto mizo in se dogovoriti kako in kaj. To je spodbudna novica, ki upošteva človečnost, brez katere bi v celoti izgubili, kar je najbolj bistveno: temelj vseh naših vrednot.

Janez Povše

S 1. strani Concordia et pax

Nedolžni žrtvi ...

MePZ Mirko Špacapan poje na trgu v Podgorici

Imel je možnost izbirati med več ponudbami, a naposled se je odločil, da ostane med mladimi in med Slovenci v Gorici. Leta 1924 so ga preselili v Manoppello blizu Pescare, kjer se ga še spominjajo kot slovenskega učitelja in izvrstnega organista. Leta 1929 mu je nadškof Sedej ponudil, da bi postal profesor glasbe na škofijski gimnaziji v Gorici: končno se je lahko popolnoma posvetil glasbi. Na koncu istega leta ga je nadškof imenoval za škofijskega nadzornika cerkvenih zborov v škofiji. Poučevanje v semenišču je moral zapustiti zaradi policijskega opomina in zapora. Prijatelj Cesare Augusto Seghizzi ga je poklical za svojega naslednika pri vodenju zbora v goriški stolnici, ki je veljal za najboljši italijanski zbor v mestu. Bratuž je podpiral gojenje zborovskega petja po vsem Primorskem. Sodeloval je pri številnih društvih, organiziral je Orglarsko šolo in veliko sodeloval s Filipom Terčelijem. Nekega večera leta 1930 so ga v Gorici napadli in pretepli; pritisk nanj se je stopnjeval vse do leta 1932, ko so ga po novoletni maši prišli in za šest mesecev neupravičeno zadržali v ječi. Leta 1933 je minilo nekoliko mirneje. Septembra se je poročil z učiteljico in pesnico Ljubko Šorli. Toplina družine in rojstvo dveh otrok sta mu vlila novega zagona in poguma pri prenašanju zasluge in groženj. Prehodil je križev pot, postal je nedolžna žrtev slepe in krute norosti, ki je sicer zatrla njegovo osebo, a je po drugi strani izrisala svetlo in čisto podobo doslednega kristjana. Dne 27. decembra 1936 ga je skupina škvadrstov po maši v Podgorici prišla skupaj z drugimi štirimi pevci ter peljala na sedež fašistov. Dali so jim piti ricinusovo olje, Bratuža pa so prisilili, da je spil gosto in umazano tekočo zmes mehanskega olja in bencina. Po dolgem trpljenju je 14. februarja izgubil zavest in dva dni kasneje izdihnil. Še pred jutrom so njegovo truplo odpeljali v mrliško kapelo na pokopališče. Začeli so se zbirati ljudje, orožniki pa niso pustili zraven. Množica 3000 ljudi se je naslednjega dne zbrala pred pokopališčem, da bi v tišini molili zanj. Pogreba ob šesti uri zjutraj na pokopališču, ki je bilo zastraženo kot utrdba, so se lahko udeležili samo svojci in peščica znancev. "Lojze Bratuž in njegova mučeniška smrt ne moreta biti le manj pomembno zgodovinsko poglavje", je nadaljeval Miccoli: "Njegov lik glasbenika in vnetega katoličana mora biti reprezentativen za vso Goriško, italijansko in slovensko, saj ne gla-

sba ne vera, ki sta ga podpirali v njegovem delovanju, ne poznata meja". Njegov pasivni odpor, kakršnega je izkazoval režimu, je značilen za vse zatirane narode, ki hrepenijo po svobodi. Bratuž se je kot kristjan boril za svobodo nenasilno, kot skladatelj in glasbenik na orglah, z liturgičnim petjem in ljubeznijo do Stvarnika. Taki dogodki se zdijo oddaljeni, in vendar se še vedno ponavljajo; mir ni pravica, ki bi jo dosegli enkrat za vselej: dan za dnem ga moramo iskati, graditi, gojiti in braniti z dejanji in izbirami, ki od vsakogar izmed nas zahtevajo vnemo in odgovornost.

Drugi del srečanja je potekal ob župnišču v Štmaru, kraju, kjer se je začel križev pot g. Alojzija Obida. Podatki o duhovniku, ki se je rodil v občini Šent Lenart pri Čedadu februarja 1900, so nekoliko protislovni, saj se razpoložljivi pisni viri glede nekaterih točk ne ujemajo s tem, kar ljudje vedno povedati. Po pričevanju nečaka Armanda Obita, ki je bil prisoten na slavlju, je njegov stric bil žrtev komunističnih partizanov, ki so ga umorili v okolici Podsobotina v dneh med 3. in 11. januarjem 1944. V duhovnika je bil posvečen 12. julija 1926 v Vidmu, po treh letih je bil premeščen v goriško nadškofijo. Svoje pastirsko delo je opravljal

Armando Obit, nečak ubitega duhovnika, govori v Štmaru

najprej v Gradišču, nato v Tolmini, Solkanu, Zgornji Trebuši, Gorenjem polju in na Banjšicah. V Podsobotinu in Štmaru je bil skoraj šest let ekonom in župnik. V Podsobotinu je skupaj s starši in sestro živel v župnišču do bombardiranja, ki je uničilo cerkev in župnišče, nato se je preselil v Štmar. Opozorili so ga, da se proti njemu nekaj pripravlja, vendar se je po pogovoru z nadškofom Margottijem odločil, da ostane, v prepričanju, da ni naredil nič hudega. 2. januarja 1944 zvečer so ga partizani med molitvijo rožnega venca v župnijski kapeli prisilili, da je odšel z njimi. Prisotni so bili tudi svojci. Šele kasneje (po odkritju posmrtnih ostankov in na procesu) se je izvedelo, da so g. Alojziju

razbili glavo s puškinim kopitom. Po usmrtitvi so ga najprej zakopali v jamo v gozdovih pri Podsobotinu in nato ob neki makadamski cesti pod gramoznim materialom; kraj pokopa so zamenjali, da ljudje ne bi nosili rož. Po vojni so izvedeli za ta kraj, truplo izkopali in ga položili v krsto. Prepoznan je bil po kolarju. Po uradnem dovoljenju, ki ga je izdalo goriško sodišče 27.12.1946, so 31. decembra zjutraj s preprostim pogrebim obredom truplo položili v grob na obrobju goriškega pokopališča. 22. maja 1979 so ga premaknili v skupno grobnico goriških duhovnikov, 15. maja 2014 pa, skupaj z drugimi enajstimi duhovniki, na pokopališče v Oglej. O usodi g. Obida, ki je pomenila tragičen uvod v - za primorsko duhovščino - žalostno leto 1944, je na spominskem slavlju v Štmaru, ki ga je požlahtnilo petje Moškega pevskega zbora Štmarer pod vodstvom Nadje Kovic, v slovenščini povedal nekaj misli tudi mag. Renato Podbersič. Obid je bil prvi izmed primorskih duhovnikov, ki so jih v tem letu pobili partizani, je dejal. Krajevna duhovščina je stopila skoraj enotno na linijo obrambe narodnih idealov; tisti, ki niso podprli partizanskega gibanja in v slovenskih partizanih niso videli resničnih osvoboditeljev, pa so bili osamljeni. G. Obid ni bil "zagrizen protikomunist", v pridigah pa je ljudi le opozarjal na to, kaj je Osvobodilna fronta, kdo se skriva za njo. Pred smrtjo je bil na kratko zaslišan, to pričevanje obstaja v ljubljanskih arhivih, je dejal Podbersič. Ubili so ga z rafalom iz brzostrelke, zraven pa še njegovega zvestega psa. Nekaj besed je dodal tudi Armando Obit, ki je obudil nekaj družinskih spominov. Med drugim se je prisotnim zahvalil, ker sta se Cerkev in Štmarer prvič po 70 letih javno spomnila njegove-

ga strica. Bodisi v Podgori kot v Štmaru je orisu življenja dveh mučencev sledil trenutek, posvečen molitvi; v italijanščini in slovenščini so za darove miru in sprave molili goriški nadškof Carlo Redaelli, koprski škof Jurij Bizjak in drugi duhovniki z obeh strani meje. V imenu prisotnih oblasti je pokrajinski odbornik Federico Portelli v Podgori izrazil željo, da bi ljudje znali sprejeti vabilo združenja Concordia et pax in se dejavno zavzemali za spomin in spravo. Na obeh krajih so člani združenja tudi položili šop cvetja s slovensko, italijansko in evropsko trobojnico. Z željo, da bi dva naroda pod isto zastavo le uvidele, da sta drug za drugega "varuh lastnega brata". / DD

GORICA Srečanje pod lipami o reformi krajevnih uprav

Skupaj za ohranitev avtonomije naših uprav!

J. Cavdek, M. Černic, A. Florenin, F. Vizintin, F. Padovan (foto dpd)

Gostje zadnjega Srečanja pod lipami v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in krožka Anton Gregorčič - podpredsednica goriške pokrajine Mara Černic in trije župani slovenskih občin na Goriškem: Alenka Florenin iz Sovodenj ob Soči, Franca Padovan iz Števerjana in Fabio Vizintin iz Doberdoba - so 20. oktobra v komorni dvorani goriškega hrama razpravljali o osnutku deželnega zakona o preustroju krajevnih uprav, ki ga je deželna vlada nedavno odobrila na predlog odbornika Paola Panontina. Gre za reformo, ki zadeva nova upravna ravnotežja po ukinutvi pokrajin in obvezno združevanje storitev na medobčinski ravni za uprave, ki štejejo manj kot 5.000 prebivalcev, je uvodoma povedal časnikiar in politik Julijan Čavdek, ki se je z gosti pogovarjal. Besedilo je začelo svojo pot v deželnih komisijah. Do odobritve v deželnem svetu naj bi prišlo čez slab mesec, 15. decembra naj bi zakon stopil v veljavo, 15. marca 2015 naj bi deželni odbor pripravil načrt za teritorialno ureditev, s 1. avgustom pa naj bi se ustanovile t. i. medobčinske območne unije. Na tak način bi občine izgubile nekatere pomembne pristojnosti, je komentiral Čavdek, "naše občane čaka precej novosti, če bo zakon sprejet tak, kot je". Hudo je, ker je upravna avtonomija bistven element za zaščito narodne skupnosti, je bilo med drugim povedano na srečanju, kjer so številni prisotni izrekli svoja mnenja in pomisleke.

Alenka Florenin je povedala, da je zelo zaskrbljena; sama je vedno bila za ohranitev pokrajin, saj je ureditev krajevnih avtonomij v naši deželi po njenem mnenju še primerna za naš čas. Izrazila je upanje, da bodo ohranjena jamstva za slovenske občine, da bo deželna vlada pokazala občutljivost za našo stvarnost. Naša dežela pač ima svoje zgodovinske in jezikovne specifičnosti, "res čudno je, da v taki reformi o tem ni ne duha ne sluha". Čudno je tudi, "da se reforma začneja pri bazi in ne na vrhu"... Odprtih vprašanj je veliko, še predvsem za slovenske občine, ki imajo drugačen zorni kot. Za občine je pomembno, da lahko samostojno odločajo o svojem teritoriju in koristih za lastne občane. Ker so nekatere občine premajhne, je tudi normalno, da se nekatere službe opravljajo skupno z drugimi ustanovami, da ima širši teritorij enakomeren razvoj. "Toda to lahko delamo s skupnimi storitvami, kot je že utečena praksa". Z novim sistemom bi imeli župani znatno manjšo težo.

Fabio Vizintin je poudaril, da osnutek ne vsebuje nobene omembe slovenske manjšine oz. drugih narodnih skupnosti, prisotnih v FJK: "To je ogromna pomanjkljivost"! Specifičnost slovenskih občin mora biti nujno omenjena! Z upravnega vidika gre za pomembno reformo, ki bi močno spremenila življenje občin in občanov. Poenotene bodo občinske službe, uvedbi bo treba enotne urade. Vprašanje je, koliko bodo občine še odločale o tem, kar se dogaja na njihovem ozemlju. Ker ne obstajajo primerne simulacije, je v tem trenutku težko videti, kaj se bo spremenilo, kam bo povezovalje lahko privedlo naše občine. Osnutek namreč daje le smernice in je glede marsičesa nedorečen. Moč županov bo res okrnjena, sploh ni jasno, "kakšno vlogo bom imel kot upravitelj in kakšno moji odborniki", je dejal Vizintin. "Prisiljeni smo iti v določeno smer", celotna reforma prihaja zviška, "zato imam velike dvome". Dežela naj dobro premisli in pretehta svoje razloge, preden nadaljuje svojo pot.

Franca Padovan je podčrtal, da je ne le zaskrbljena, ampak "jezna in razočarana". "Dežela uvaja reforme, ne pomisli pa, na čigavih ramenih to dela". Občine bodo izgubile vso svojo moč. "Če ne bomo mogli odločati niti o svoji osnovni šoli, kaj potem"? Županja ima občutek, da kot slovenska manjšina nimamo dovolj močnih sogovornikov.

"Taka reforma našim malim občinam ne prinaša nič dobrega". Izrazila je upanje, da bi bila slovenska manjšina v zakonu vsaj omenjena in da bi slovenske občine imele besedo. "Župan mora skrbeti za svoj teritorij in svoje ljudi". Nova reforma po mnenju France Padovan ne bo omogočila velikih prihrankov: sedanje občine že veliko let sklepajo konvencije za skupne službe, "stvar se dobro obreštuje". Med župani že nekaj časa skupaj razmišljajo, kako bi uslužbenice in urade še bolj združevali. Po mnenju briške županje bo reforma povzročila "izpraznitev naših občin, začetek konca naše narodne skupnosti, na sploh velik udarec za slovensko manjšino". Od povezovanja do spojitve občin je korak kratak... Sem za reforme, je dodala Padovanova, ki bi pa rada videla več konkretnih podatkov o koristih novega sistema.

Mara Černic je potrdila, da je vedno bila - prav tako kot stranka Slovenska skupnost - proti ukinitvi pokrajin oz. proti njihovi spremenitvi v drugorazredne institucije. To na poseben način velja za goriško in tržaško ter deloma za videmsko provinco že zaradi prisotnosti slovenske manjšine in obmejnih leg. "Tudi pokrajina se namreč ukvarja z upravljanjem širšega teritorialnega območja". Ukinitvev pokrajin bi po njenem mnenju ne prispevala k posebnemu zmanjšanju stroškov; uvedba manjših enot pa bi znala upravne stroške še povečati. Nova reforma bo gotovo privedla do velike zmešnjave pri dodelitvi kompetenc in pristojnosti treh enot. Že danes je vez med pokrajino in deželo zelo nejasna: "Kje se začnejo kompetence in odgovornosti ene in druge"? Deželno upravno sodišče je med drugim nedavno sprejelo priziv predsednika pordenonske pokrajine Alessandra Cirianija glede zakona za izvolitev drugorazrednih pokrajin; sprožilo se je vprašanje njegove ustavnosti, sedaj se mora izreči ustavno sodišče. Njegova razsodba bo gotovo vplivala na sedanjí zakonski osnutek celotne reforme krajevnih uprav. Institucionalno ureditev bi po mnenju Mare Černic lahko izboljšali na podlagi pridobljenih izkušenj in tako, da bi točno določili pristojnosti dežele, pokrajin in občin. Pomembna je vez med institucijo in občanom. "Mi živimo na teritoriju, samo s svojimi institucijami ga lahko ščitimo".

Kaj lahko naredimo? Mara Černic meni, da bi bilo za občine najboljše funkcionalno povezovanje, ki že obstaja in se lahko še okrepi. Števerjan bi se lahko povezal z briškim območjem, "a njegova identiteta bi bila ogrožena"; podobno bi veljalo, če bi se povezal z Gorico. Kraško območje je kljub razlikam enovito, občine imajo marsikaj skupnega. Najbolje bi bilo, ko bi "si zamislili specifično varianto za ohranitev posebnosti slovenskih občin". Alenka Florenin je priključila navzoče k realizmu, da bi skupaj videli, kaj lahko dosežejo in česa ne morejo. V osnutek bi morali nujno vključiti specifičen člen, ki jamči spoštovanje zakonov 482, 38 in deželni zakon 26 za slovensko manjšino. "To bi moralo biti izrecno zapisano". Naše šolstvo bi morali ščititi specifični zakoni. Tudi Vizintin zagovarja nujno po izrecni zaščiti naših gospodarskih in socialnih specifičnosti, da naša skupnost preživi. V primeru večje območne unije pa vidi celo vrsto upravnih in logističnih težav. Franca Padovan je dejala, da bi za Števerjan morda bila najbolj naravna pot z Gorico, "toda paziti moramo, da ne izgubimo 'goratega območja', ki je za našo občino zelo pomembno". Najbolj pametno bi bilo, ko bi slovenskim občinam omogočili izbiro med združitvijo v unije oz. združitvijo storitev.

V razpravi se je deželni svetnik Igor Gabrovec razveselil pozitivnega razmišljanja in pogumnih besed upraviteljev, ki se zavedajo, kaj lahko reforma pomeni v eni ali drugi smeri.

/ dalje na str. 14

Giovanni Battista Montini - Pavel VI.

“Veliki krmar koncila” razglašen za blaženega

“Znašo apostolsko oblastjo razglašamo, da se častljivi Božji služabnik Pavel VI., papež, odslej imenuje blaženi in se njegov god obhaja v določenih krajih in po z zakonom določenih pravilih vsako leto 26. septembra”. S temi besedami je papež Frančišek v nedeljo, 19. oktobra, na Trgu sv. Petra razglasil za blaženega Pavla VI. med mašo ob koncu plenarnega zasedanja 3. izredne sinode o družini. Slovesne evharistije se je udeležil tudi zaslužni papež Benedikt XVI.

Kot je poročal Radio Vatikan, je papež Frančišek med homilijo dejal, da mu na dan beatifikacije prihajajo na misel njegove besede, s katerimi je ustanovil škofovsko sinodo: “Ko pozorno preiskujemo znamenja časa, skušamo prilagoditi poti in metode ... današnjim naraščajočim potrebam ter spremenjenim pogojem v družbi”. Za tega velikega papeža, pogumnega kristjana, neutrudljivega apostola “pred Bogom danes ne moremo ne izreči tako preproste, iskrene in pomembne besede: hvala! Hvala ti, naš dragi in ljubljeni papež Pavel

VI.! Hvala za tvojo ponižno in preroško pričevanje ljubezni do Kristusa in njegove Cerkve”. V osebnih zapiskih je “veliki krmar koncila” dan pred koncem koncilnega zasedanja zapisal: “Morda me je Gospod poklical in me drži v tej službi ne toliko, ker bi imel sposobnosti, da bi vodil in rešil Cerkve sedanjih težav, temveč zato, da bi vsaj nekaj trpel za Cerkve, da bo povsem jasno, da jo On, in ne drugi, vodi ter rešuje”. V tej ponižnosti žari veličina blaženega Pavla VI., ki je znal, medtem ko se je oblikovala sekularizirana in sovražna družba, z daljnovidno modrostjo, včasih osamljen, uravnavati krmilo Petrove barke, ne da bi izgubil veselje in zaupanje v Gospoda.

Pontifikat bl. Pavla VI. je trajal od leta 1963 do 1978. Znan je tudi kot romarski papež, saj je največ potoval in je bil prvi papež, ki je obiskal vseh pet celin.

Med drugim je sklenil 2. vatikanski cerkveni zbor, ki ga je začel njegov predhodnik Janez XXIII.

Giovanni Battista Enrico Antonio Maria Montini se je rodil 26. septembra 1897 v premožni družini v Concesiu v Lombardiji. Leta 1916 je vstopil v bogoslovje, nato je šel študirat v Rim. Leta 1924 je začel delati na vatikanskem državnem tajništvu, kjer je ostal 30 let. Leta 1953 je bil imenovan za milanskega nadškofa, kmalu je zaslovel kot 'nadškof delavcev'. Na prvem konzistoriju papeža Janeza XXIII. v decembru istega leta je bil povzdignjen v kardinala, 21. junija 1963 pa izvoljen za papeža. V svojem prvem sporočilu za svet se je obvezal, da bo nadaljeval delo svojega predhodnika. Dne 14. septembra 1965 je razglasil ustanovitev škofovske sinode, ki so jo zahtevali koncilski očetje. Uspešno je sklenil koncil, v zgodovini pa bo ostala zapisana tudi stroga reforma rimske kurije. Prav tako so bili dobro sprejeti njegov nagovor Združenim narodom leta 1965 in razne temeljne okrožnice. Umrl je 6. avgusta 1978, na praznik

Jesusove spremenitve na gori. Prosil je, naj bo njegov pogreb preprost, da bi ga pokopali v zemljo in ne v grobnico ter mu ne naredili nagrobnika.

Razočaranje slovenskih vernikov v Gorici

Grenak priokus ob novosti glede sv. maš

Suplost, razočaranje, zagrenjenost, nemoč in nestrinjanje so bili občutki, ki so jih zaznali verniki, ki redno obiskujejo slovensko sv. mašo ob deveti uri v cerkvi sv. Ignacija na goriškem Travniku, ko so v Vestniku slovenske duhovnije in izpred oltarja izvedeli, da bo ta zgodovinska maša, na katero smo Goričani tudi čustveno zelo navezani – koliko tehtnih besed imenitnih slovenskih pridigarjev je prihajalo v našem mestu, odkar imamo v goriški stolnici le še velikonočno vstajenje, ob 18. uri. Ta novost, pri kateri se izkazuje boleča praznina, ki je nastala ob smrti msgr. Cvetka Žbogarja – sedaj imamo, kot piše v Vestniku in kot smo večkrat slišali na nedavni zelo burni seji župnijskega sveta Slovenskega pastoralnega središča v Gorici – enega župnika za 9 enot! –, še zdaleč ne ustreza vernikom, ki tako radi zahajajo v najlepšo baročno cerkev v Gorici. Vsi se namreč udeležujejo te maše – kot so sami dejali ob “improvizirani” anketi po tej nelepi novici o novih urnikih maš –, ker je to najbolj zgodnja nedeljska maša, če izvzamemo tisto pri sestrah na Korzu in v Zavodu Sv. Družine. Nedeljo pač si vsakdo želi začeti s sv. mašo, kot je prav, potem pa si uredi prosti dan, kot sam želi. Prestaviti sv. mašo na 18. uro je skoraj enako kot jo ukiniti, saj če ne bo vernikov pri njej, bo kar sama od sebe odpadla. Število tistih, ki sedaj obiskujejo sv. mašo na Travniku – in jih ni malo!! velikokrat presega 70 oseb; ko jih je najmanj, jih je vseeno med 45 in 50. Ti so dejali, da ne bodo več prihajali v to cerkev: marsikdo se bo odločil za obisk italijanske maše. Tako se izgublja slovenski verniki v mestu in tako izginja slovenska prisotnost v njem! Ostali bomo le pri sv. Ivanu – nel ghetto degli sciavi, kot se je izrazil neki italijanski someščan! Boleč je občutek, da se niso našle ali niti hotele iskati še kakšne možne rešitve za ohranitev te jutranje sv. maše in se niso vzeli v poštev nekateri predlogi vernikov in tudi zagotovitve mlajšega slovenskega duhovnika, ki se je obvezal, da bo maševal ob nedeljski maši ob de-

veti uri, kot je javno izjavil pred časom tudi pred oltarjem in kot je dejal tudi goriškemu nadškofu Radaelliju, čeprav je sedaj kaplan v italijanski župniji in je še na okrevanju po poškodbi.

Na zgodovinsko prisotnost slovenskega jezika v travniški cerkvi opozarja tudi prof. Lojzka Bratuž, ki je po smrti dragega brata Andreja, novembra l. 2011, prevzela njegovo mesto za orglami, potem ko je vrsto desetletij orglala v stolnici. Tako piše:

Širijo se vznemirljive vesti o usodi slovenske nedeljske maše v cerkvi na goriškem Travniku. Vznemirljenost je vsekakor razumljiva in celo utemeljena, saj gre za bogoslužje z večstoletno tradicijo.

O resničnosti takšnih vesti priča tudi Vestnik, ki ga izdaja Slovensko pastoralno središče-Gorica in v katerem so objavljeni novi urniki svetih maš veljavni od 2. novembra dalje. V Vestniku je objavljen tudi urnik za svete maše ob Vseh svetih. Tu beremo ob sedmih urnikih za Goriško, da se ukinjata sv. maša na Travniku ob 9. uri in sv. maša pri kapucinih ob 18.30. V zvezi s slovensko sv. mašo na Travniku ni mogoče spregledati, da sodi v našo davno preteklost. V 18. stoletju je prvi goriški nadškof Karel Mihael Attems – bil je neslovenskega rodu – v cerkvi na Travniku pridigal v več jezikih, npr. v italijanščini, slovenščini in nemščini. Njegove pridige so prihajali poslušati slovenski ljudje iz mesta in okolice. Slovenski jezik se je tu ohranil tudi v poznejših stoletjih celo v temnih časih fašistične diktature, ko se je v tej cerkvi še pridigalo, molilo in pelo po slovensko, a ne samo med mašno daritvijo, temveč tudi pri popoldanskih blagoslovih s petimi litanijami. Za vse to so desetletja skrbeli goriški skladatelj Lojze Bratuž in Emil Komel vse do sodobnikov Stanka Jerjica in drugih. Med duhovniki naj omenimo vsaj Ivana Rešiča, msgr. Miroslava Brumata, Lada Piščanca in Mirka Mazoro. Povojna leta so prinesla še živahnije versko življenje. Traviška cerkev je bila pri slovenskih nedeljskih mašah prepolna. Zaradi vsega tega bi bilo nepojmljivo, da se sedaj odpovedujemo temu, kar že imamo. Ne smemo pa tudi dopustiti, da bi nam kdo kratil pravico, ki nam po vseh naravnih in božjih zakonih pripada. To pravico moramo čuvati in ohranjati kot dragocenost za nas in za bodoče tukajšnje slovenske rodove.

KOPER Ob godovnem dnevu sv. Frančiška

Sv. maša v bogatem kulturnem biseru

Koprski župnik Primož Krečič je na Frančiškov god, po več desetletjih premora, vodil somaševanje v nekdanji cerkvi sv. Frančiška Asiškega v Kopru, ki je danes preoblikovana v dvorano Protokolarni objekt sv. Frančiška A. koprške občine. Pred kratkim je občina v povezavi z Zavodom za varstvo kulturne dediščine končala večletna obnovitvena dela, ki so objektu povrnila nekdanjo podobo in sijaj ter Koprčanom odkrila bogat kulturni biser. Gre za večjo gotško cerkev z baročno stropno poslikavo motivov iz življenja sv. Frančiška ter poslikavo v prezbitteriju, ki pa so jo ob prenovi tehnično opremili, da bo lahko služila kot dvorana za kulturne prireditve z več 100 sedeži.

Že tri leta po smrti sv. Frančiška Asiškega so manjši bratje prišli v Koper, l. 1264 pa so zaprosili za širitev in obnovo cerkve. Samostan in cerkev sta služila potrebam manjših bratov, kasneje, po razcepu, pa bratom minoritom. Za cerkvene namene so jo uporabljali do leta 1809, ko je bil v Napoleonovih časih minoritski samostan ukinjen, zasedli so ga vojaki Ilirskih provinc. V šestdesetih letih je bila cerkev predelana v telovadnico, uporabljala jo je Gimnazija Koper vse do leta

ko v tej cerkvi manjših bratov obhajamo sv. mašo, in to prav na

god sv. Frančiška”. Svoj nagovor je sklenil v Frančiškovem duhu in klical blagoslova nad mesto Koper, tako kot je sv. Frančišek molil nad Assisijem. Somaševali so tudi Franc Bole, Bogdan Vidmar in Andrej Šegula, ki je zastopal brate minorite. V Kopru so sicer, kot je spomnil Krečič, delovali štirje Frančiškovi redovi, tudi sestre klarise in kapucini, od teh so danes v mestu prisotni samo frančiškani. S pesmijo je ubrano sodeloval stolni cerkveni pevski zbor pod vodstvom Mirana Bordona, k občuteni slovesnosti je doprinesel tudi Enzo Hrvatin. Odkrit je duhovnega zaklada, ki ga hrani nova pridobitev, glasno govorijo o bogastvu mesta Koper.

Jba

Bl. Pavel VI. – pozabljeni papež (1) Teža papeške službe

Giovanni Battista Montini je bil kakor rojen za visoke cerkvene službe, morda tudi za papeštvo, glede na svoje prirojene sposobnosti za dialog in diplomatske odnose, s svojo govorniško žilico, sposobnostjo za poslušanje, ostrim očesom in – ko je bilo potrebno – tudi besedami. Vedel je tudi, kdaj je treba govoriti in kdaj molčati, kdaj se umakniti. Že ko je kot mlad uradnik hodil po hodnikih rimske kurije, je bil dobro sprejet, zlasti pa sta ga odlično sprejela in se nanj zanesla vladajoča papeža – Božji služabnik Pij XII. in sv. Janez XXIII. V kuriji, pa tudi dru-

god, je bil torej dobro sprejet, a le do takrat, dokler ni zares stopil na Petrov prestol – takrat pa ga nasprotujoča si tokova nista imela kaj dosti rada, še zlasti ne naprednjaški tok, ki ga je pred papeževanjem nekako štel za svojega. Kot smo dejali pri naših dveh svetniških papežih zadnjič, pa velja ponoviti tudi tokrat, da se papež vselej izmuzne tovrstnim predalčkanjem. Zanimivo, da sedaj že blaženemu Pavlu VI. ni uspelo zapisati kdo ve kako dobro niti na splošno v srca katoliških vernikov. Zato bomo naredili v nekaj nadaljevanjih pregled, ki bo zopet šel onkraj mitološkega pri-

kazovanja, da bi vsaj malo razumeli, kaj se je dogajalo. V resnici je veliko pomislekov glede Montinija bilo že vsaj med konklavom, če ne že prej. Vsekakor lahko rečemo, da bi Janez XXIII. ne imel nič proti, če bi prav tedanji milanski nadškof postal papež za njim, kar je zagotovo na koncu imelo svojo težo, vendar pa danes vemo, da so se kardinali razdelili na dva nasprotujoča si bloka, zlasti kurijski kardinali pa so Montiniju močno nasprotovali. Zanimivo, da se je vse skupaj spremenilo prav po posredovanju kurijskega kardinala Teste, ki je prekinil strogi red konklava in prisotne kardinale povabil, naj premaga jo nastala nasprotja v dobro Cerkve same, čeprav drži, da tudi Testa sam ni bil preveč prepričan o kard. Montiniju. Zdelo

se je namreč tudi njemu, da je bil milanski nadškof preveč “negotov, poln dvomov, zato pa nepripraven, da bi držal krmilo” Kristusove Cerkve. Na koncu so se razpoke vendarle zakrpale, tako da je bil izvoljen Pavel VI. Ime, ki si ga je izbral, pa je tudi imelo svojo težo, kar ga je še dodatno obremenjevalo. Ves pontifikat je namreč čutil, tega pa nikdar ni skrival, kako je krhek v primerjavi z veliko nalogo, ki mu je bila zaupana. Če je Pavel, Apostol narodov, svojo krhkost uspel in znal spremeniti v neverjetno oznanjevalno silo, ki je evangelij ponela precej daleč stran od samega Jeruzalema, pa se je za Pavla VI. pogosto zdelo, da je naloga pretežka zanj in da mu zanj zmanjkuje pravih moči, pa seveda ne le fizičnih. Njegov

dolgoletni prijatelj je bil francoski filozof in akademik Jean

Guitton, ki nam to krhkost razloži. Zaradi nekaterih zdrav-

stvenih težav, ki jih je imel v otroštvu, naj bi Giovanni Battista Montini “vse življenje v sebi ohranjal zavest krhkosti lastne eksistence, svojega lastnega časa, ki ga je ves čas ogrožal konec, možnost, da bi bil prekinjen brez vnaprejšnjega opozorila... Ni potreboval meditacije, da bi učinkovito podajal misel na smrt, ki spreminja naše zaznavanje časa. Prepričan sem, da se mnoga njegova dejanja, ki so ljudi presenetila, da razložiti prav s tem zgodnjim izkustvom smrti... Vsakokrat, ko sva se poslavljala, je pozdravil, kot da bi to bilo zadnjič, ko se vidiva: 'Reciva si eshatološki nasvidenje!'”.

/ dalje prihodnjič
Andrej Vončina

Ob svetovnem dnevu hrane in svetovnem dnevu boja proti revščini Slovenska karitas opozarja na pereče probleme

Na Slovenski karitas so ob letošnjem svetovnem dnevu hrane (16. oktober) ter svetovnem dnevu boja proti revščini (17. oktober), želeli opozoriti predvsem na problematiko lakote po svetu ter na pomanjkanje hrane in druge pereče socialne probleme v Sloveniji.

V času od 13. do 19. oktobra 2014 je potekal v okviru 2-letne globalne kampanje Caritas Internationalis "Ena človeška družina, hrana za vse", kateri se je pridružila tudi Slovenska karitas, teden aktivnosti v povezavi s ciljem končanja lakote na svetu do leta 2025. Danes po svetu trpi zaradi lakote preko 805 milijonov ljudi, vsako leto zaradi podhranjenosti umre več kot 3 milijone otrok, kljub dejstvu da na svetu pridelamo dovolj hrane za vse ljudi, ki pa je žal nepravilno razporejena (FAO, 2014). Kampanjo in teden aktivnosti, ki so potekale po več kot 50 nacionalnih Karitas po vsem svetu, tudi v Sloveniji, podpira tudi papež Francišek, ki nas vabi, da dvignemo glas za revne in da se ravnodušno ne obrnemo stran, če vidimo, da je naš sosed lačen. Aktivnosti Karitas po svetu so vključevale dogodke v podporo revnim kmetom, ukrepom proti nepravilnim zakonom, ki škodujejo malim kmetom, dogodke, ki so podpora družine (podelijo izkušnje, kako pridelajo hrano za preživetje),

organizira se razdeljevanje toplih obrokov revnim, ter dogodke ozaveščanja o problematiki hrane med odpadki in o problematiki lakote z namenom zaveze vseh vlad, institucij in posameznikov, da se konča lakota na svetu do leta 2025. Na Slovenski karitas so povabili slovenske šole

ob svetovnem dnevu revščine želimo opozoriti tudi na problematiko pomanjkanja hrane in druge pereče socialne probleme v Sloveniji, ki so številni. Karitas v Sloveniji letno pomaga preko 125.502 osebam v stiski. Med njimi je več kot 22.000 družin z otroki. Vse več je družin, ki jim

Imre Jerebic

in vrtce k izvedbi delavnic ozaveščanja in teka solidarnosti do vseh vrstnikov po svetu, ki občutijo lakoto. Z namenom boja proti lakoti je teklo preko 1.500 otrok in mladih iz slovenskih šol in vrtcev. Na Slovenski karitas z darom darovalcem pomagajo pri nakupu hrane za podhranjene, šoloobvezne otroke in revne bolnike v posameznih afriških državah. Več na www.karitas.si/akcije/za-srce-afrike. Ob svetovnem dnevu hrane in

grozi deložacija zaradi neplačevanja položnic in zadolženosti. Mnogi, ki sicer prejema minimalno plačo in niso upravičeni do socialnih transferjev, ne morejo preživljati svojih družin. K temu se pridružuje še preko 39.000 starejših, ki se preživljajo z zelo nizkimi pokojninami in so največkrat osamljeni. Kljub temu da živijo pod pragom revščine, navadno ne prosijo za pomoč. Več kot 10.000 prostovoljcev, ki

delujejo v 451 župnijskih Karitas, je v preteklem letu ljudem v stiski razdelilo 3.302 toni hrane. S tem je uspelo prejemnikom zagotoviti za 2-3 mesece osnovnih živil. V letošnjem letu smo do meseca septembra razdelili preko 1.700 ton hrane, 600 ton iz blagovnih rezerv, 1100 ton pa smo zagotovili z dobrodelnimi akcijami, sredstvi FIHO ali s strani materialnih donacij podjetij trgovcev in proizvajalcev hrane. Slovenska karitas za ljudi v stiski v decembru 2014 pričakuje še del pomoči iz Sklada najbolj ogroženim osebam v obliki osnovnih prehranskih izdelkov v skupni količini 1.006,95 ton.

Tako upamo, da nam bo tudi letos uspelo se približati lanskemu obsegu pomoči.

Na Slovenski karitas se zavedamo, da je pomoč s hrano tudi vstopna točka za celostno pomoč družinam in posameznikom v stiski. Sodelavci in prostovoljci Karitas jim ob tem nudimo pogovor, svetovanje, jih opolnomočimo, skupaj prepoznavamo morebitne druge stiske ter jih glede na njihove stiske usmerjamo k strokovnim institucijam (odvisnost, nasilje...).

Danes se z revščino v Sloveniji soočajo tudi posamezniki in družine, ki si nikdar v življenju niso mislili, da bodo kdaj prestopili vrata humanitarne organizacije. Prostovoljci in sodelavci Karitas smo ljudem, ki so se znašli v stiskah in zmogli priti do nas, pripravljeni podati roko. Ob tem apeliramo na vse, ki imajo možnosti odločanja in sprejemanja zakonov, da storijo več v smeri pravičnejše družbe in zmanjševanja revščine tako v Sloveniji kot po svetu.

Imre Jerebic
generalni tajnik
Slovenske karitas

Ob 70-letnici smrti

P. Placido Cortese, mučenik

Preteklega 8. oktobra je minilo 70 let, odkar je nacistična policija v Padovi aretirala minorita p. Placida Corteseja. Doma je bil s Cresa, imel je 37 let, ob duhovniškem delu, ki ga je opravljal v baziliki sv. Antona in kot zelo uspešen urednik mesečnika

Messaggero di S. Antonio, se je v letih druge svetovne vojne velikodušno posvetil pomoči preganjanim: slovenskim in hrvaškim internirancem v Chiesanuovi in drugih fašističnih koncentracijskih taboriščih, po zlomu Italije rešencem iz taborišč in pobeglim zavezniškim vojnim ujetnikom, nasprotnikom trinoštva, Judom, ki so jih lovili nacisti.

Patra so odpeljali v Trst in zaprli v "bunker" gestapa, torej v kletne celice sedeža gestapa na Trgu Oberdan, od koder so ga vodili v zgornja nadstropja na zaslišanja. Ker ni izdal nobenega sodelavca, so ga mučili do smrti, njegovo truplo pa je verjetno zgorelo v krematoriju tržaškega nacističnega taborišča v nekdanji Rižarni.

Pred leti je civilno sodišče določilo kot domnevni dan njegove smrti 15. november 1944.

Ravno 15. novembra bo večja spominska slovesnost v Padovi, o kateri bomo še poročali.

Po letih pozabe je danes Cortesejev lik živ med pripadniki vseh treh narodov, med katerimi je deloval. Cerkev je leta 2002 začela postopek, da bi zglednega redovnika razglasila za blaženega zaradi mučeništva iz ljubezni do bližnjega.

Še pred 70-letnico smrti se bodo sobrata v sredo, 29. oktobra, spomnili slovenski in hrvaški minoriti. Iz Pirana, kjer bodo imeli tiste dni svoje srečanje, se bodo pomaknili v Trst in obiskali kraje njegovega mučeništva. Med njimi bodo generalni asistent minoritov za Srednjo Evropo p. Miljenko Hontić, slovenski provincialni minister p. Milan Kos, nekdanji hrvaški provincial in pisec dveh knjig o p. Corteseju p. Ljudevit Maračić in drugi. Pridružili se jim bodo tudi italijanski patri iz tržaškega samostana v ul. Giulia.

Ob 16.30 bodo skupno obiskali Rižarno in se v slovenščini, hrvaščini in italijanščini v molitvi spomnili p. Corteseja. Na to molitveno srečanje so vabljeni vsi, ki jim je pri srcu lik p. Corteseja.

Osebnostno pričevanje Medjugorje ni tako enostavna "stvar"...

Najprej bi se rad zahvalil Novemu glasu, ki prijazen objavljajo prispevke o Medjugorju. Obenem bi rad povedal, da organiziram romanja v Medjugorje od leta 1985 približno dvakrat letno. Prihajam pa jih predvsem zato, ker sem bil v Medjugorju čudežno ozdravljen, da se s tem nekako zahvaljujem Materi Božji za to veliko milost. Ne bom tu opisoval svojega ozdravljenja, ampak lahko le zapišem, kar mi je po-

vedal romar iz Gorice, Italijan, ko smo se prvič vračali iz Medjugorja: "Ti, Darko, sedaj, ko se vračamo, nisi več 'isti', si zelo spremenjen, zelo si se pomladil". Ta romar zahaja z nami na romanja vsako leto. Želim povedati tudi to, da Medjugorje ni tako enostavna "zadeva". V slovenščini je izšla knjiga Marijin klic. V njej je tudi zapisano, kako nas Mati Božja kliče v ta milostni kraj, ker nam želi pomagati na naši življenjski po-

ti, da bi živeli nebesa že na tej zemlji, nekoč pa srečno prišli v nebeško domovino.

Letos poteka že 33. leto, odkar se Mati Božja prikazuje v Medjugorju in daje sporočila. Ta sporočila niso nikakor nova. Ona ponavlja, kar nam je Jezus, njen Sin, že povedal. Ta sporočila bi zaokrožil nekako tako: v prvi vrsti je sveta maša, nato molitev svetega rožnega venca s srcem, potem sveta evharistija, tej sledijo Sveto pismo, post in mesečna spoved. V enem izmed zadnjih sporočil Marija pravi takole: "Dragi otro-

ci! Ne zavedate se, kakšne milosti živite v tem času, v katerem vam Najvišji daje znamenja, da bi se odprli in spreobrnili. Vrnite se k Bogu in molitvi in naj v vaših srcih, družinah in skupnostih zavlada molitev, da vas bo Sveti Duh vodil in spodbudil, da bi bili z vsakim dnem bolj odprti Božji volji in Njegovemu načrtu za vaškega izmed vas. Jaz sem z vami ter s svetimi in z angeli posredujem za vas. Hvala vam, ker ste se odzvali mojemu klicu". Teh nekaj misli sem zapisal v

spodbudo vsem, ki ste tako potrebni Božje pomoči.

Kar se tiče letošnjega romanja med 3. in 6. oktobrom, moram priznati, da je zares lepo uspelo, čeprav je bila skupina mešana; udeležili so se ga Slovenci in Italijani. Navdušen sem bil nad pričevanjem romarjev, ko smo se vračali iz Medjugorja. Ne bom podrobno opisoval vsega, kar so pričali. Omenim samo misel neke romarice: "Zares mi je bilo lepo. Presrečna sem. Rada da bi se spet takoj vrnila v Medjugorje".

Tako pa je moje mnenje: v svoji družini, v svojem kraju skušati živeti Marijina sporočila in na tak način osrečevati sebe in bližnjega.

Darko Durcic

Karitas v BiH in Srbiji

Izvajanja projekta razvojnega sodelovanja

Slovenska karitas je v sodelovanju z lokalnimi partnerji v Srbiji ter v Bosni in Hercegovini letos začela izvajati dva projekta mednarodnega razvojnega sodelovanja. V BiH izvaja projekt psihosocialne pomoči otrokom in opolnomočenja žensk, v Srbiji pa krepitev okoljske in družbene zavesti med mladimi.

Projekta so začeli izvajati julija letos, potekala pa bosta do leta 2016. Sofinanciralo ju je slovensko zunanje ministrstvo, vsakega v vrednosti 80.000 evrov. Projekt psihosocialne pomoči

otrokom in opolnomočenja žensk v BiH izvaja v partnerskem sodelovanju z nacionalno Caritas. Projekt je nastal na podlagi lokalnih potreb prebivalstva v BiH, kjer je zaradi številnih geopolitičnih in etničnih sprememb ter šibkega gospodarstva v zadnjih letih stopnja brezposelnosti visoka in tretjina ljudi živi pod pragom revščine, ob tem pa so še posebej prizadete ženske in otroci. Glavni namen projekta je pomagati ranljivim skupinam otrok pri soočanju z različnimi psihosocialnimi motnjami in razvijati njihove talente ter opolnomočiti

ženske, da se bodo znale soočiti s tiskami in jih znale preprečevati, jih naučiti novih spretnosti in jim pomagati pri iskanju zaposlitve.

Da bi dosegli te cilje, bodo v okviru projekta po Škofijskih karitas v Sarajevu, Banja Luki in v Mostarju s pomočjo dodatno strokovno usposobljenega kadra in prostovoljcev potekale na mesečni ravni delavnice za otroke in delavnice za ženske, vsakodnevna individualna svetovanja in mesečne skupinske terapije. S projektoma želijo pomagati vsaj 840 otrokom in opolnomočiti vsaj toliko žensk na območjih, kjer bodo izvajali projekt. Projekt krepitev okoljske in družbene zavesti med mladimi v Srbiji pa izvajajo v partnerskem sodelovanju s Caritas Beogradske nadškofije. V Srbiji se zaradi povečane stop-

nje industrije in urbanizacije ter nizke stopnje okoljske zavesti soočajo z vse bolj onesnaženimi vodnimi viri, na splošno pa se družba v Srbiji sooča s problemom upadajočega družbenega delovanja državljanov.

Glavni namen projekta je osvestiti učence in dijake o pomenu varovanja okolja s poudarkom na trajnostnem upravljanju z vodnimi viri ter jih pripraviti na aktivno državljangsko vlogo in jih spodbuditi k prostovoljstvu s pomočjo dodatno usposobljenih učiteljev in pripravljenih gradiv.

Za dosego ciljev bodo v okviru projekta pripravljena gradiva in izvedena usposabljanja za učitelje, s pomočjo teh pa delavnice osveščanja o ekologiji in prostovoljski projekti na osnovnih in srednjih šolah. S projektnimi vsebinami želijo doseči 27.000 mladih in 350 učiteljev v Srbiji.

Iz osebnega dnevnika Pavla Bračka

AFORIZEM

Obšli smo božanski smisel in brez tega življenje nima več smisla in potem pride materializem, neobzdrana spolnost... ljudje so postali kot avtomati brez duše. Po vsej verjetnosti bo prišel neki božji bič, ne še hekatomba, da nas opozori, kajti Bog je usmiljen!

Modri Sirah pravi: "Oče, če hočeš dobro sinu, ne štedi s palico!"

* + *

MISEL OB SVETEM MARTINU

Do smrti ne bom nehal ponavljati izjave rimskega modrijana Plinija starejšega o vinu: "Vino – kakšna neumnost: koliko truda in naporov za pridobivanje in uživanje pijače, ki te oropa mišljenja in te peha v norost in zločin!"

Mili Bog, naj se me usmili. Živi krst mi ni tega povedal, preden sem jeseni leta Gospodovega 1970 v najvinnosti šel pomagat brat grozdje na "vendimo" v Goriška Brda.

Maledetto il giorno che ho bevuto il primo sorso di vino! Sram me je, da sem del pijanskega naroda: po statistikah smo na 16. mestu na svetovni lestvici pitja alkoholnih pijač, z 11 litri čistega alkohola na posamezno osebo in približno 900 mrtvimi na leto. Alkoholnemu in vinskemu lobiju kliče: koliko časa boste še izzivali naše potrpljenje? Quousque tandem...

Kratke

Dr. Ivan Štuhec v ponedeljek pod lipami

Znani slovenski teolog, filozof morale in profesor Ivan Štuhec, sicer duhovnik mariborske nadškofije, bo ponedeljkov gost Srečanj pod lipami. Na njem bo govor o stanju duha na Slovenskem, o slovenski politiki in slovenski Cerkvi ter o vlogi katoličana v slovenski družbi. Dr. Štuhec je v širšem slovenskem prostoru znan kot prodoren komentator jasne besede in ostre misli. V pogovoru s časnikarko Eriko Jazbar bo analiziral glavne težave, ki upočasnjujejo rast slovenske družbe, pa tudi komentiral dogajanje zadnjega obdobja, od imenovanja novega ljubljanskega nadškofa do Cerarjeve vlade, odvzema poslanskega mandata Janezu Janši, porazne parabole Alenke Bratušek, pa do zadnjih vesti z mariborske nadškofije. Govor bo o "stricah z ozadja" ter o pravni državi, pa tudi o odnosu do zamejstva in zdomstva, boleči preteklosti in skupnem kulturnem prostoru. V ospredju bodo žgoče in aktualne tematike, s katerimi se danes sooča slovenska javnost, ki so kot nalašč za sogovornika, ki si upa na dan tudi z izzivalnimi stališči, vsekakor pa ga ne odlikujejo sprenevedanje, vsečnost za vsako ceno in polresnice. Večer prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič. Tudi tokrat bo izjemoma na ponedeljek, 27. oktobra, ob 20. uri v komorni dvorani goriškega hrama.

Gostovanje gledališke skupine Žar v Sovodnjah

V nedeljo, 5. oktobra, je bila v Kulturnem domu v Sovodnjah ob Soči lutkovna predstava Ljubica in Arpit. Kulturno društvo Sovodnje je imelo v gosteh lutkovno skupino Žar iz Ajdovščine, ki deluje v okviru Univerze za 3. življenjsko obdobje. Predstavo je zrezirala izkušena Ada Bačar, ki je tokrat priredila ljudsko pravljico iz Benečije. Prireditelj je bila v sklopu tedna otroka, ki v Sloveniji poteka vsako leto v prvem tednu meseca oktobra. Kljub že dolgo pričakovani toplini in sončni nedelji je bila dvorana polna. Večer

je popestril nastop Otroškega pevskega zbora KD Sovodnje, ki je zapel venček slovenskih ljudskih pesmi. Otroci so konec septembra že pridno začeli vaje. Zborček sestavljata dve skupini: otroci iz vrta imajo vaje vsako soboto od 10.45 do 11.30 pod vodstvom domačih učiteljic Valentine Nanut in Erike Tomsič. Jana Drassich, ki že od nastanka zborčka uspešno vodi skupino osnovnošolcev, pa vadi z otroki od sedmega do desetega leta ob sobotah od 11.30 do 12.30. Vaje potekajo v prostorih Kulturnega doma. Kdor bi se želel pridružiti malim pevcom, je seveda dobrodošel!

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Dr. Ivan Štuhec

Teolog, filozof morale, profesor, prodoren pisec in odličan, tudi izzivalen komentator. Spregovoril bo o stanju duha na Slovenskem, o družbi, Cerkvi in politiki ter o zadnjem obdobju in zasluhih na političnem in cerkvenem področju, predvsem pa nam bo povedal, kam plove slovenska družba.

Večer bo vodila časnikarka Erika Jazbar

Ponedeljek, 27. oktobra 2014, ob 20.00
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

KATOLIŠKA KNJIGARNA 1. srečanje Na kavi s knjigo v novi sezoni

Bojan Pavletič: skromen človek, velik intelektuallec

Prvo srečanje *Na kavi s knjigo* je bilo prejšnji teden posebej zanimivo, ker sta v ospredje prišli dve temi, med seboj različni, a tesno povezani. Prva je bila lik profesorja Bojana Pavletiča, ki je na slovenskih šolah poučeval telesno vzgojo, a je bil veliko več kot samo "navaden profesor". Druga tema je bilo združenje Sokolov, predvsem tržaških: njihovo zgodovino je z veliko vnemo preučeval prav prof. Pavletič. In ti dve temi sta združeni v knjigi *Primorski sokoli bodo še leteli - Življenje in delo Bojana Pavletiča*, ki jo je uredil športni delavec Mario Šušteršič, izdala pa jo je založba Mladika. Srečanje z avtorjem Mariom Šušteršičem in z založnikom Marijem Maverjem v Katoliški knjigarni v sklopu matinee *Na kavi s knjigo* je tako v ospredje postavilo bogato življenje pokojnega profesorja, ki pa je bilo pred javnostjo skoraj od konca skrito. O tem je posebej spregovoril Marij Maver, ki je podčrtal, da je bil šport samo ena od številnih lju-

bezni Bojana Pavletiča: "Bil je športnik, koordinator in organizator številnih pobud. Bil je med ustanovitelji Bora in pobudnik Dospa, tudi Ivan Peterlin, zdajšnji predsednik ZŠSDI, je zrasel v njegovih vrstah. Pavletič ga je usmeril v šport. V zadnjih letih njegovega življenja pa smo odkrili še vsa ostala njegova zanimanja: literatura, zgodovina, pesništvo. O njem lahko rečemo, da je bil športnik, kulturnik, navduševal se je tudi nad zgodovino". Leta 1999 je na Dragi predaval o Sokolih: pri njem je bilo vedno močno čutiti, koliko mu je pomenil pojem narodnosti. Genealogija nastanka njegovih knjig je bila dokaj nenavadna, je še pojasnil Maver: "Pavletič je veliko pisal, a tega ni rad delil z drugimi. Šele proti koncu svojega življenja je na Mladiko prinesel

svoje rokopise. Prvi je bil *Prarealc iz ulice starega Lazareta*, v katerem opisuje vzpostavitev slovenskega šolstva na Tržaškem po 2. svetovni vojni. V njem so pri-

Mario Šušteršič in Marij Maver (foto dpd)

kazani razvoj, pa tudi politični zapetljaji iz tistega obdobja". Naslednji rokopis, ki ga je Pavletič izročil v tisk, je bil *9 velikih jokov*, knjiga, ki je prejela nagrado Vstajenje in jo je Alojz Rebula označil za pravo literaturo. Gre za avtorjevo avtobiografijo, ki ima kot izhodišče eksodus primorskih Slovencev (avtor je dobesedno del otroštva preživel na Štajerskem) in se utemeljuje na trenutkih joka. Pavletič jih je izbral devet in skozi nje ter po lastni izkušnji opisoval življenje primorskih Slovencev v takratni Jugoslaviji. "Zadnje delo, ki ga Pavletič nikakor ni hotel dati iz rok, je bil kratak ljubzenski roman *Zvoki barv*. To je bil njegov labodji spev. Njegova dediščina je vredna spomina in vredna, da jo zabeležimo v zborniku, ki ga danes predstavljamo", je sklenil Maver. Urednik zbornika Mario Šušteršič je tudi orisal lik prof. Pavletiča, s katerim je dolga leta sodeloval. V njegov literarni opus, je pripomnil Šušteršič, spadajo tudi številne

poezije in pesnitve. Tudi sam je poudaril Pavletičevo skromnost in dejstvo, da je bil močen in povezovalen element v vseh krogih, kjer je deloval. Nazorni primer tega je bilo dejstvo, da Pavletič ni hotel sprejeti nominacije za Bloudkovo nagrado, izraz samo enega dela manjšine.

Šušteršič se je zaustavil tudi ob pomenu, ki ga je imelo gibanje Sokolov v naših krajih, predvsem na Tržaškem. Za izhodišče je vzel Pavletičev intervju za Radio Trst A, v katerem se pomen Sokolov postavlja v ospredje ne samo zaradi športnega vidika, ampak predvsem zaradi narodnostne vloge. Pavletič je namreč podrobno preučil zgodovino tega gibanja, ki je v drugi polovici 19. stoletja prirejalo najbolj množične shode Slovencev: "Povsod je bil močno prisoten, ponu-

jal pa je celo vrsto aktivnosti: od gledališča do izletniškega in predavateljskega odseka. V določenih trenutkih je bil šport celo nekoliko zapostavljen. Odprt je bil za pripadnike vseh političnih sil, njegovo gonilo je bila narodna zavest. V tem gibanju so se kalili tudi slovenski fantje in dekleta v Trstu, sem so zahajali tudi bazoviški junaki". Šušteršič je nato na kratko predstavil še sam zbornik, ki ilustrira in osvetljuje Pavletičev lik in osebnost. O njem so spregovorili prijatelji in sodelavci, ki so ga poznali zelo dobro. Gre za pravo pričevanje o njem. V Katoliški knjigarni v Gorici se je po predstavitvi razvila še zanimiva debata med udeleženci, ki so se Pavletiča spominjali iz lastnih izkušenj: kljub različnim pričevanjem pa se je lik prof. Pavletiča pri vseh izrisal v obliki skromnega, delavnega in prizadevnega človeka, ki je v sebi skrival veliko kulturno in intelektualno bogastvo.

AČ

Prva in druga Pravljčna urica v Feiglovi knjižnici
Prisrčni zgodbi sta otroke ponesli v čarobni svet

Ko nam sivina prvih jesenskih dni, oblaki in dež, ki ga je bilo sicer na pretek tudi poleti, zmrčijo obraz in naznanijo, da smo se dokončno poslovili od sproščujočih, svobodnih dni, se v prijetno domačnost mladinske sobe Feiglove knjižnice v Gorici prismejlja Pravljične urice. Deset čarobnih zgodb s takimi vsebinami, ki v sebi nosijo zmeraj dragocene življenjske biserčke, se bo zvrstilo tudi letos z namenom, da bi se otroci že v rosnih letih približali knjigi in spoznali lepoto literarnih vsebin in njihovih sporočil. Prvo letošnje srečanje je bilo zadnji septembrski ponedeljek, ko sta v mladinski sobi nastopili mladi ljubiteljski igralki Lucrezia Bogaro in Ilaria Bergnach, ki ju poznamo predvsem iz izredno uspešne in mnogokrat nagrajene predstave Umor v vili Rong Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana. Za otroke sta iz pravljične *Nočem pljubčkov* pripravili ljubeč, čeprav zelo kratek

prizorček, ki so ga mali gledalci spremljali zelo zavzeto in ob koncu pričakovali še nadaljevanje! Lucrezia se je v kostumu in maski "prelevila" v malega medvedka, ki noče poljubčkov, ker so mokri, glasni ..., potem pa si jih srčno želi, ko v posteljici ne more zaspati zaradi skrivnostnih nočnih glasov. Ilaria Bergnach pa je bila razumevajoča, ljubeča mamica medvedka. V ponedeljek, 13. oktobra, je kakih šestindvajset malčkov - v družbi mamic ali očkov, teh je bilo sicer malo, in celo skrbnih mladih varuš - razigrano poskakalo v pravljični svet ob pesmici "En, dva tri v pravljično deželo gremo mi". Toplo pravljično vzdušje je ustvarila Martina Šolc, otrokom zelo znana pravljičarka, ki je bila

tokrat še posebno prisrčna in razigrana. Navihanim cibanom je postavila nekaj izzivalnih vprašanj, kako poslušamo pravljico, ali z zaprtimi očmi in ušesi? S kretnjami, gibom in povedno mimiko jim je animirala pravljico *Nevarno*. Pripovedovala je o prvošolčku krtku, ki je z velikim veseljem srkal znanje, saj je imel izredno rad črke in jih je še rajši zlagal v besede, tako da je

no! Kmalu pa je ta grozna žival, krokodil!, krotko stopala za krtkom, ker se je hotela le igrati z njim. Celo rožice mu je prinesla in mu pošiljala poljubčke. Postala sta velika prijatelja. Otroci so živo spremljali pravljično zgodbo in skakali, mižali, plesali in pomenovali vse, kar je Martina jemala iz svoje "čudežne" košarice. Pravljična urica se je tako spremenila v privlačno urico učenja slovenske abecede, črkovanja, pa še v lekcijo naravoslovja. Ko pa so se pravljični pripetljaji izpli, so otroci spet "poskakali" v resnični svet in skupaj z odraslimi zaploskali Martini za lepo doživetje. Pred odhodom domov so se ustavili pri knjižničarki Bredl, da bi si izposodili izbrane ilustrirane knjige, ki jih ima Feiglova knjižnica kar veliko. Naslednja Pravljična urica bo v ponedeljek, 27. oktobra, ob 18. uri.

IK

KD SABOTIN 25. jesenski pohod na Sabotin

Prijeten konec tedna v Štmavru

Lepa, topla sončna nedelja, 19. oktobra 2014, je zvalila okoli dvesto ljubiteljev pohodništva in narave, ki se v tem času odeva v tisočero čudovitih barvnih odtenkov, na 25. jesenski pohod na Sabotin. Vzpon na ta hrib, ki je bil nema priča grozljivih vojnih dogodkov, že četrto stoletja z nezmanjšano vnemo vsako leto prireajo delavni člani Kulturnega društva Sabotin, ki domuje v nekdanji štmavski osnovni šoli. Po požaru se mora društvo zadovoljiti z eno samo nekdanjo učilnico. In prav v tej so tri mlade članice lutkovne skupine Mi smo mi – Navihanci SKD Celovec uprizorile nadvse prikopno lutkovno igrice *Žabe* in se pri tem izkazale kot spretni voditeljice lutk in pevke z zelo prijetnimi glasovi, ki se imenitno zlivajo v ugaščen teret. Pravilnični splet z modrimi življenjskimi drobtinami je po motivih Maxa Velthujsa napisala in zrežirala Breda Varl, najbolj znana, odlična poznavalka lutkarstva na Slovenskem, ki skupaj z možem Tinetom Varlom že petindvajset let uspešno ustvarja s koroškimi igralci; tem je že od nekdaj pri srcu ta očarljiva gledališka zvrst. Predstava *Žabe* je nastala l. 2012. Tudi z nedeljskim nastopom v Štmavru so koroški lutkarji potrdili svoj sloves zavzetih igralcev, ki znajo v lutko vdihniti dušo. Tokrat je bil protagonist pravljice žabec, ki je nadvse ljubil zeleno barvo, saj je bil sam živo zelen. Znal je skakati in plavati, ni pa bil več letenja kot goska, pa tudi palačinke mu niso uspevale kot rožnatemu pujsku in ni znal brati kot učeni pajec. Nekaj pa mu je krasno uspelo: ko se je zaljubil v zeleno žabico, se mu je rodilo ničkoliko malih sinčkov in hčerkic. Najprej je bil žalosten, ker so bili črni in je bil prepričan, da niso njegovi. Ko pa so se iz paglavcev spremenili v srčkane zelene skakljajoče žabice, je bil pre-srečen. Otroci so očarani sprem-

ljali pravljico vsebino, saj so lutkarice jasno in razločno podajale besedilo in za svoje izvajanje prejele iskren, dolgotrajen aplavz. Ob koncu so otrokom prijazno približale pokazale žabca in vse ostale junake zgodbe. Čudovite velike lutke - namizne marionete,

prosveta iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Celovca, da bi se utrdile medsebojne kulturne vezi. Naj spomnimo bralce, da je SKD Celovec l. 2013 praznovalo 60-letnico delovanja, ustanovljeno je bila namreč 1. julija 1953.

Foto Miloš C.

kot je sama razložila - z velikimi izrazitimi očmi in poudarjenimi značilnostmi živalic, v katerih se razkrivajo človeške vrline in napake, si je prav za to uprizoritev zamislila in izdelala režiserka in scenografka predstave, enkratna mentorica mladih lutkarjev, Breda Varl, ki je zgodbo scensko uokvirila v bistvene elemente in domiselno ustvarila videnje mlake. Dovoljeno pripravljena otroška predstava bi si zaslužila nastop na dobro opremljenem gledališkem odru in ogled večjega števila otrok, kot se je to isti dan zgodilo na Tržaškem, v abonmaju Gledališkega vrtiljaka. Gostovanje koroških lutkarjev je spadalo v letošnji spored Koroških kulturnih dnevnov na Primorskem. Kulturna izmenjava poteka že nad trideset let in jo prireajo Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice - v Štmavru je bila prisotna predsednica Franka Padovan -, Slovenska

Predstava je bila slastna "predjed" pred kosilom s "pašto" in drugimi dobrotami, ki so jih bili deležni pohodniki ob sestopu s Sabotina. Na hribu, kot je že tradicija, je bila pri razvalinah cerkvice sv. Valentina sv. maša, ki jo je daroval župnik Marijan Markežič in se v pridigi navezal na misijone. Berila sta v slovenščini in italijanščini prebrala Ana Turus in Andrej Vogrič. Mašno daritev je s petjem spremljal MoPZ Štmaver pod vodstvom Nadje Kovčič. Zbor je dve pesmi zapel tudi na kulturnem večeru v soboto, 18. oktobra, in sicer Simona Gregorčiča *Soči* in *Mojo srčno kri škropite*. To je bil poklon štmavskih pevcev goriškemu slavčku ob 170-letnici njegovega rojstva. Na večeru je bil gost zbor Rečan iz Beneške Slovenije, ki je zapel pet priredb znanih pesmi v benečanskem narečju. Zbor vodi Davide Tomasietig. Napovedana

predstavitev knjige *Avtoštoparske zgodbe moja prva svetlobna sekunda* Mirana Vodopivca, nekdanjega kanalskega župana, je zaradi težav, ki jih je imel avtor na letališču v Stuttgartu, odpadla. Nekaj utrinkov iz knjige, v kateri Vodopivec s hudomušnim persom piše svoje dogodivščine na avtoštoparskih potovanjih, je prebral Matjaž Pintar. Med drugim je povedal, da je avtor knjige, ki je izšla letos v Kanalu, prevozil tristo pet tisoč kilometrov, od l. 1984 do l. 2013, samo l. 2013 jih je 28.500. Najhitreje se je vozil 280 km na uro, in sicer v avdiju v nemškem Frankfurtu, njegova najdaljša vožnja v enem samem avtu je bila dolga 1130 km. Njegovo najdaljše čakanje na prevoz pa znaša celih enajst ur, in sicer v Avstriji. S tem da je dvigal palec in ustavljal avtomobile, je prepoval 38 evropskih držav; 17 držav v 4 dneh in 12 urah (neverjetno!). Njegovo najdaljše avtoštoparsko potovanje šteje 9200 km, do Nordkappa. Zgodilo se mu je tudi to, da je potoval v mrtvaškem avtu, k sreči brez trupa v njem!

Namesto Mirana Vodopivca so udeleženci sobotnega večera spoznali gospo Heleno Vuk-Gapčev, nekdanjo učiteljico, hčerko zdmskih staršev, ki je spregovorila o svoji knjigi *Markič in Markčarji*, ki je izšla letos s spremno besedo Branka Marušiča. V njej je avtorica zbrala zanimivosti treh zaselkov, v katerih živi le 17 ljudi. Opisuje navade in vraže ob Idriji, navaja pregovore, reke; spregovori tudi o sadjarstvu, živinoreji, kontrabantu pred l. svetovno vojno, krošnjarenju, omenja, kako je bilo z domačinom Mohorjem Blaževom, ki je oslepel ...

Poslušalci so z zanimanjem spremljali avtoričino predstavitev te publikacije, ki razkriva drobne posebnosti nam zemljepisno bližnjih, a neznanih krajev.

IK

PD ŠTANDREŽ Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2014

Pet predstav za poživitev otožnih dni

S meh je pol zdravja: o tem so trdno prepričani v Prosvetnem društvu Štandrež, saj vsako leto v jeseni, ko se človeka loteva malodolnost ob misli, da vse mineva, pripravljajo dehteč šopek petih komedijskih predstav, da bi gledalcem popejšali jesenske in zimske nedelje. Abonmajska ponudba ljubiteljskih gledaliških predstav, edina te vrste v "zamejstvu", ki redno beleži polnoasedeno župnijsko dvorano Anton Gregorčič v Štandrežu - le-ta ima 150 sedežev -, bo letos že 14. zapored in se bo začela v nedeljo, 26. oktobra 2014, ob 17. uri, ko bo v goste prišla gledališka skupina KPD Planina iz Sel na Koroškem, najbolj slovenski vasi na tem koščku hribovitega zemeljskega raja. Pod režijsko taktirko dolgoletnega umetniškega spremljevalca Francija Končana bodo koroški igralci uprizorili komedijo Matjaža Zupančiča *Bolje tič v roki kot tat na strehi*. Predstava spada v sklop prireditev letošnjih Koroških kulturnih dnevnov na Primorskem oz. Goriškem. Nedelja pred sv. Martinom, 9. novembra, bo tudi humorno obarvana. KD Kontra-

da Kanal, ki se je že ničkolikokrat predstavilo v Štandrežu, bo postreglo s komedijo Mirana Kendre *Rodil se je očka* v režiji Severina Drekonje, stebra te dramske skupine. V nedeljo, 14. decembra, ko bo v zraku že praznični pridih, bodo igralci KUD Dolomiti - Dobrova predstavili komedijski splet *Veter v vejah Sasafrasa*, ki jo je napisal Rene' de Obaldia, zrežiral pa Franci Končan. Prvo gledališko srečanje v novem letu bo v nedeljo, 11. januarja 2015. KD Jožef Virk - Dob bo postregel s komedijo Valentina Katajeva, *Dan oddiha*, ki se kar pogosto pojavlja na ljubiteljskih odrih. Uprizoritev je zrežiral Mihael Starbek. Kot je že ustaljena navada, bo epilog tega posrečenega niza abonmajskih ljubiteljskih gledaliških predstav zaupan domačemu dramskemu odseku PD Štandrež, in sicer v nedeljo, 25.

januarja. Na bližnjih in bolj oddaljenih slovenskih odrih zelo priljubljeni štandreški igralci bodo gledalcem ponudili novo uprizoritev - prvo ponovitev po sobotni premieri 24. 1. 2015 ob

Prizor iz štandreške predstave Trije vaški svetniki (foto DP)

20. uri -, komedijo Nicole Manzarije *Mrtvi ne plačujejo davkov*. Z njimi bo seveda režiser Jože Hrovat, dramski igralec, član SNG Nova Gorica, ki letos praznuje deseto obletnico umetniškega sodelovanja s štandreškim dramskim odsekom. Samo Prosvetno društvo Štandrež

in z njim seveda tudi dramski odsek pa bo v letošnji sezoni 2014/2015 z raznimi prireditvami obeležilo okrogel jubilej: 50-letnico delovanja. To je res pomemben mejnik za to društvo, ki s kulturnim delovanjem goji in ohranja slovensko besedo v tej nekdanj popolno slovenski kmečki vasi, v katero se je s časom priselilo mnogo italijansko govorečih ljudi. PD Štandrež je v tej dolgi ustvarjalni dobi pokazalo veliko vztrajnosti, tudi sredi težav, predvsem pa veliko ljubezni do kulture nasploh ob svoji razvejeni dejavnosti in pa predanosti gledališču, saj največ svojih moči namenja prav tej umetniški zvrsti z vdanim služenjem modrici Taliji. Zaradi polstolet-

nega neprekinjenega delovanja se bo PD Štandrež v letošnji sezoni gotovo večkrat pojavljalo na straneh našega tednika z željo, da bi se vsi zavedali, kako veliko poslanstvo je društvo z raznolikimi ponudbami opravilo v vseh teh letih za slovenski živelj pri nas.

IK

Obvestila

Družinska pastoral goriške nadškofije vabi v soboto, 25. oktobra, ob 17. uri v avditorij Fogar na predavanje o aktualni temi teorije spola. Govorili bodo predsednik Foruma družin FJK Giancarlo Biasoni, odvetnik državnega Foruma družin Simone Pillon in nevropsihiater ter član združenja Scienza e Vita Gian Luigi Gigli. Toplo vabljeni!

Potujoča razstava "Nora, du bist ein Engel" bo na ogled še do petka, 24. oktobra 2014, v avli SNG Nova Gorica. Razstava Kinoateljeja o igralki Nori Gregor, rojeni v Gorici, je nastala v sodelovanju s SNG Nova Gorica in Visoko šolo za umetnost Unverze v Novi Gorici. Avtor razstave je Igor Devetak. Razstava bo potovala skupaj s predstavo Nora Gregor - skriti kontinent spomina - il continente nascosto della memoria - ein verborgener Kontinent der Erinnerung v režiji Nede R. Brice. Obiskala bo več mest v medregijskem prostoru (Gorica, Trst, Gradec). Urnik razstave: vsak delavnik od 10.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00, ob sobotah od 10.00 do 13.00 ter uro pred začetkom predstav.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja tradicionalno martinovanje v soboto, 8. novembra, v gostišču Šterk pri Novi Gorici. Vpisujejo po tel. št.: 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 884156 (Andrej F.), 0481 78138 (Sonja S.). Na račun 20 evrov.

SPDG prireja 16. novembra martinov pohod na Vitovlje, z družabnim srečanjem v popoldanskem času. Zmerne hoje (s spoznavanjem naravne in kulturne dediščine) bo dve uri in pol. Začetek pohoda: pri prireditvenem prostoru na Vitovljah. Informacije in prijave: tel. 0481/390826 (Fanka), v večernih urah. Na sedežu društva: ob četrtkih med 19. in 20. uro, tel. 0481/532358. Ob zadostnem zanimanju možnost prevoza z avtobusom.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

32-letna profesorica nudi inštrukcije slovenščine in varstvo. Tel. št. 00386 41256240.

Nudim pomoč pri hišnih opravilih, čiščenju, likanju. Tel. 003865/3001328.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 0038640575805.

Iščem skromno stanovanje v mestu za 4-člansko katoliško družino iz Nigerije. Velikost okrog 70m2. Obračam se na ljudi dobre volje in osebno jamčim za redno plačevanje najemnine. Telefon 0481-30173 ali 3280552005.

Sožalje

Združena ekipa Olympia-Val-Soča-Naš Prapor izreka iskreno sožalje igralcu **Draganu Pavloviču** ob izgubi dragega nonota - igralci, trenerji in vodstvo.

Čestitke

V torek, 21. oktobra, se je naš župnik in dekan **g. Karel Bolčina** srečal z Abrahamom. Še veliko zdravih in srečnih dni ter obilo Božjega blagoslova mu iz srca želijo cerkveni zbor in mešani cerkveni zbor Štandrež, Prosvetno društvo Štandrež ter župnijske skupnosti iz Štandreža, Rupe-Peči, Gabrje-Vrh Sv. Mihaela in Sovodenj. Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica čestita **g. Karlu Bolčini** ob tako pomembnem življenjskem jubileju in se mu zahvaljuje za poslanstvo, ki ga opravlja med nami.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 24.10.2014 do 30.10.2014)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Spored:

Petek, 24. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 25. oktobra (vodi Ilaria Bančig): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in režijanskem narečju.

Nedelja, 26. oktobra (vodi Ilaria Bančig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in režijanskem narečju.

Ponedeljek, 27. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 28. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 29. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet - Izbor melodij.

Četrtek, 30. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

Koroški kulturni dnevi na Primorskem

**Zveza slovenske katoliške prosvete - Gorica
Slovenska prosveta - Trst
Krščanska kulturna zveza - Celovec**

Prireditve na Goriškem

Nedelja, 26. 10. 2014, ob 17. uri
Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič
Gledališka predstava
BOLJE TIČ V ROKI KOT TAT NA STREHI
Nastopa
Gledališka skupina KPD Planina - Sele
Soprireditelj PD Štandrež

Avtorica Dorica Makuc na srečanju "Pod lipami" v KCLB

Raziskovalka in tenkočutna pripovedovalka življenjskih zgodb

Goriška novinarka, raziskovalka, televizijska in radijska ustvarjalka ter režiserka Dorica Makuc Goriški in širše celotni Sloveniji že več desetletij dokazuje svojo umetniško žilico, ki presega samo "raziskovalno delo", po katerem je najbolj poznana. Raziskovalno delo, ki orje ledino na številnih malo poznanih področjih, je namreč vselej opremljeno z osebnim pristopom in umetniškim dotikom, ki daje končnemu izdelku neko dodano vrednost.

Primer takega pristopa k delu je publika, prisotna na Srečanju pod lipami, ki je bilo v Kulturnem centru Lojze Bratuž prejšnji četrtek, 16. oktobra, lahko občudovala v dokumentarcu o Soški fronti in njeni uničevalni moči, ki sta jo najbolj občutila preprost človek in navaden vojak. Dokumentarec je Dorica Makuc, ki ji je bil posvečen večer, pripravila za slovensko televizijo leta 1988, ob 70. obletnici konca prve svetovne vojne. Rdeča nit, ki prihaja skozi videoposnetke in besedila močno do izraza, je nesmisel vojnih grozot. Film ponuja v začetku kratek kronološki pregled dogodkov med 1. 1915 in 1917 na območju med Rombo-

nom in Jadranskim morjem, a takoj nato prepusti mesto kruti izpovedi. Gre za izpoved vojaških pokopališč, ki jih režiserka namenoma s številnimi kadri postavlja v ospredje. Gre tudi za posnetke križev brez imen, simbol tega, kako vojna vihra jemlje identiteto in dostojanstvo tistim vojakom, ki so še na mestu poslednjega počitka ostali samo "neznani vojak". Občasno je režiserka, kot krajše reze v pripoved vojne tragedije, vključila utrinke iz predvojnega obdobja: enkrat je to bil Radetzky marš, ki ga je plesala dunajska elita, drugič je šlo za podobe in lepote avstrijske Nice, kot je bila tedaj poimenovana Gorica. Vse to je bila kultura prepojena z miti, ki je zgrmela v prepad. Umetniško razsežnost dokumentarcu so dajali skrbno izbrani citati iz Vorančevega Doberdoba in Hemingwayjevega Zbogom orožje. Ob velikanih vojne lite-

rature so v dokumentarcu tudi izseki iz poročil s fronte, ki jih je pripravljala Alice Schalek, prva avstrijska fotoreporterka na Soški fronti. Lastne vojne izkušnje je pripovedoval vojak v

Tirolsko izgubila dedka Antona. "Moje upanje je, da mi ga bo še uspelo najti", je o svojih namestih spregovorila avtorica. "Hotela sem v ospredje postaviti etično razsežnost: vojna je nepotrebna. Odgovora na vprašanje, kaj je vojna, preprosto ni. Vse žrtve so zamaš", je bila Makučeva zelo jasna. "Pričevanje o prvi svetovni vojni je še kako potrebno, ker brez preteklosti ni se-

danosti". Teme, s katerimi se je srečala in jih predstavila publiki, so vsekar zelo široke. "Izbor tem je vezan v prvem trenutku na čustveno komponento. Odločaš se tudi na podlagi tega, kar te prevzame in kar čustveno doživljaš. Drugi trenutek odločanja o temi pa je manj "romantičen". "Šlo je za trenutek, ko sem projekt predstavila na RTV, oni pa so morali mojo idejo in predvsem stroške odobriti in financirati", je povedala Dorica Makuc. O temi izseljenstva, predvsem ekonomskega, je pripravila 12 dokumentarcev: ko se je jugoslovanska valuta močno devalvirala, so za kritje stroškov gostovanj priskočili na pomoč po svojih močeh celo sami izseljenci. Najbolj znana tema, ki jo je širši publiki razkrila Makučeva, so bile vsekakor aleksandrinke. Zanimivo je, da je stroške prve poti po poteh slovenskih deklet v Egiptu krila (tudi) Mohorjeva družba. V deželi faraonov je stik s še živimi aleksandrinami

v KCLB je avtorica Dorica Makuc spregovorila tudi o Sardiniji, Slovincih, ki jih je Italija pošiljala služiti vojsko v posebne bataljone na Sardinijo. Nekateri so tam ostali, ker so se na Sardiniji oženili ali iz drugih razlogov. Na pot tega odkrivanja se je avtorica odpravila skupaj z moškim pevskim zborom Skala iz Gabrij, ki je na Sardiniji v tem sklopu že večkrat gostoval. Zanimiva je zgodba Dušana Simiča, Slovence, ki je ostal na Sardiniji in postal celo župan občine Mores. "Na slovenstvo pa ni pozabil. Ko so na njegov 90. rojstni dan tam gostovali Gabrci skupaj z MoPZ Jezero iz Doberdoba, si je zaželel ponovno poslušati partizanske pesmi". Druga zanimiva zgodba je sardinska izkušnja našega rojaka Lojzeta Pavlina, pomočnika Vinka Vodopivca. Skupaj z nekaterimi drugimi slovenskimi fanti so na Sardiniji ustanovili zbor. Ko so jih Američani slišali, so jih peljali s seboj v Francijo, kjer so peli vojnim ranjencem. Peli so tudi ameriškim vojakom, ko so po vojni zapuščali Francijo, a samo zato, da bi šli na bojišče na Pacifik. Pesmim so takrat prisluhnili tudi nekateri sinovi slovenskih izseljencev v Ameriki.

Tudi to so zgodbe, ki jih piše življenje. Dorica Makuc pa je, tako kot njen življenjski opus dokazuje, te zgodbe s svojo raziskovalno žilico vselej znala približati publiki, svojim zgodbam pa je tudi vselej vdahnila občutljivost in človeško toplino.

Andrej Černic

Prof. Adrijan Pahor in avtorica Dorica Makuc (foto dpd)

Umetniki za karitas v Galeriji Černe v Novi Gorici "Tujec sem bil in ste me sprejeli"

Na poti iz Rima na Zemono se je prodajna razstava likovnih del, ki so nastala na Sinjem vrhu nad Ajdovščino v 20. mednarodni likovni koloniji Umetniki za karitas ustavila v Novi Gorici. Razstavo sta prijazno sprejela Ingrid in Franko Černe v domači galeriji. Čudoviti prostori in velikodušni gostitelji so dali postavljenim de-

lom poseben čar. Spet se je izkazalo, da je druženje ljudi, ki v srcu dobro mislijo, pogoj za uspeh razstave. Vsi prisotni so bili deležni pozdrava novogoriškega župana Mateja Arčona, ki je med drugim izpostavil problematiko prostorov za dobro delovanje humanitarnih organizacij in nakazal pot do rešitve tega problema. Za te besede se mu je tudi zahvalila vodi-

teljica Goriške območne karitas Renata Vončina, ki je predstavila nekatere dejavnosti lokalne Karitas in povedala, da tudi v njihov center prihaja po pomoč vse več tujcev. Jožica Ličen je razložila, kako kolonija Umetniki za karitas potuje iz kraja v kraj in opozarja na stiske, za katere pri Karitas menijo, da so v določenem obdobju najbolj pereče. Tokrat je Karitas izpostavila problematiko tujcev, zato je tudi geslo kolonije in prodajnih razstav: "Tujec sem bil in ste me sprejeli" (Mt. 25, 35). Anamarija Stibilj Šajn je predstavila strokovni del kolonije in av-

torje udeležence, ki v domačem in mednarodnem prostoru ustvarjajo kulturo in umetnost

današnjega časa. Večer so milozvočno obogatile Žene iz Dornberka, ki so tudi

Renata Vončina

med druženjem z ubranimi glasovi zapele nekaj pesmi. Ker je bil v 20. koloniji Umetniki za karitas poudarjen vidik "dvojnosti", saj je bilo med udeleženci kar devet slikarskih zakonskih parov, je tudi odprtje razstave pripadalo zakoncema Silvi in Azadu Karim, v čigar domu se je rodila ideja Umetniki za karitas. Seveda sta tudi Ingrid in Franko Černe, skupaj s tremi otroki poskrbeli, da sta bila razstava in druženje prijetno. Razstava bo v Galeriji Černe v Novi Gorici do 15. novembra, nato pa se seli na dvorec Zemono pri Vipavi, kjer bo odprtje 21. novembra.

JL

Mladinska knjiga / Predstavitev knjižnih novosti

Med Petanom in Kajuhom tudi naš urednik Jurij Paljk

Pri Mladinski knjigi so v sredo, 15. oktobra, predstavili novosti slovenskih avtorjev, med katerimi so glose, kolumne odgovornega urednika našega tednika, novinarja in pisatelja Jurija Paljka po izboru dolgoletnega urednika pri založbi Mladinska knjiga, prevajalca, literarnega kritika Aleša Bergerja z naslovom *Kaj sploh počnem tukaj*, avtobiografsko delo spomladi preminulega Žarka Petana *Hotel Dubrovnik* in knjiga pisem Silve Ponikvar in Karla Destovnika Kajuha *Ljubimca z Vošnjakove*. Knjiga *Kaj sploh počnem tukaj* - naslov je našim bralcem popolnoma domač, saj zapisi pod njim še zmeraj izhajajo v našem tedniku in jih naši bralci radi prebirajo - "prinaša tretjino kolumn, ki jih je v zadnjih petih letih na zadnji strani slovenskega tednika v Italiji Novi glas objavil Paljk, sicer odgovorni urednik časnika. Avtorje-

vi članki so - četudi tematsko 'lahko tudi kilometer stran od prvega stavka' - vedno zanimivi", je menil Berger. Po njegovih besedah se Paljk v njih loteva različnih problematik, ki pa so večinoma obče in tako zanimive in aktualne za vsakega bralca, ne glede na njegov geografski izvor. "Tematika njegovih člankov namreč ni predvidljiva, saj je nadvse raznovrstna, ne vnaprej zakoličena. Dostikrat je vpeta v piščevo neposredno okolje in v aktualno problematiko slovenske skupnosti v Italiji, spet drugič se odpira občin, nadčasovnim vprašanjem etike, morale, krščanske vere, zasidrana je v trenutku, v katerem nastaja, in obenem ne pozablja, da je posameznik tudi seštevek spominov, izkušenj in srečevanj z drugimi", je Berger med drugim napisal v zapisu Ob knjigi, ki spremeni novo publikacijo urednika Novoglas. Aleš Berger je med

predstavitvijo Paljkove knjige najprej prisotnim predstavil tehnik Novi glas, ki ga je prinesel s seboj, in dejal, da je vesel, ker ga lahko predstavi, saj se sam boji, da ga ne poznajo vsi v prestolnici. Sam avtor Jurij Paljk je na ljubljanski predstavitvi dejal, da mu je v velik zglede nekaj že pokojnih italijanskih časnikarjev, ki so bili do svojih bralcev slovenske skupnosti in poštene. Obenem je izpostavil razlike, ki jih opaža med italijanskim in slovenskim družbenopolitičnim ozračjem. Kot je dejal, v Sloveniji pogreša "mehkejši pristop", ki ga poznajo v Italiji. Kljub velikim polemikam so ljudje po konfliktnih sposobnosti na kavo, medtem ko v Sloveni-

ji, kot pravi, "gojimo globoke zamere". Goriška predstavitev knjige Jurija Paljka *Kaj sploh počnem tukaj* bo 6. novembra v Kulturnem centru Lojze Bratuž, v torek, 28. oktobra, ob 18. uri pa v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini.

Hotel Dubrovnik je Petanovo avtobiografsko delo, v katerem je opisal svoja otroška in mladostniška leta, je povedala urednica

tanu je na predstavitvi knjig spregovoril njegov šest let starejši brat Boguš, ki je Slovenijo zapustil že pred 80 leti. Tudi sam je očeta označil za podjetneža, ki je bil sposoben opravljati tudi po 20 stvari naenkrat. V 30. letih minulega stoletja je v Zagrebu odprl veliko kavarno, ki je imela 2000 sedežev in 140 natakarjev ter hotel Mlinov, danes znan kot hotel Dubrovnik. Pozneje je kupil kavarno

tudi Žarka, ki je že kot petleten fantič pripravljaval tombolo, pri čemer je od ljudi dobil precej denarja, nagrade pa so bile le tri: očetovi čevlji, kravata in še kakšna malenkost. Pozneje je Žarko študiral ekonomijo, a nikoli ni zaživel v tem poklicu, je še dejal Boguš, ki je moral precej časa preživeti v internatu, kar naj bi nanj delovalo vzgojno.

Ljubimca z Vošnjakove prinaša eno najlepših ljubzenskih zgodb iz časa okupirane Ljubljane, je dejal Mihael Glavan, ki je zbral pisma in jih opremil s komentarji in spremno besedo. V knjigi je objavljenih 26 pisem Silve Ponikvar in 12 pesnikovih, ki sta si jih največ izmenjala, ko je bila Silva v zaporu.

Knjiga pisem je večplastna, saj izrisuje kulturnozgodovinsko podobo okupirane Ljubljane, veliko je zasebnega gradiva, delo pa je zanimivo tudi z literarnega vidika, saj so v njem pesmi iz časa, ko je bil Kajuh že znan pesnik. Pesnik je s svojimi pesmimi, ki so bile, kot meni Glavan, bolj uporniške kot partizanske narave, znal očarati mnoge, med drugim najbolj Silvo, ki ji je posvetil marsikatero od njih.

Foto Damijan Bogataj

Nela Malečkar. Knjigo je posvetil očetu, ki ga je imel za podjetnega človeka, ki je veliko tvegalo. O Pe-

Astorijo v Mariboru, ki je doživela vrsto nacionalizacij. Boguš je kot podjetnega označil

Kratke

Letošnja večernica v roke Möderndorferju za roman Kot v filmu

Letošnji dobitnik večernice je Vinko Möderndorfer. Nagrado Večera za najboljšo slovensko otroško ali mladinsko izvirno leposlovno delo, izšlo lani, prejme za mladinski roman Kot v filmu. Ta po mnenju žirije prinaša prepričljivo, lucidno pripoved o odrasčanju v sodobnem svetu, ki je, tako rekoč, brezhibna. Večernico je lavreat prejel 9. oktobra.

Petčlanska žirija v sestavi Dragica Haramija (predsednica), Aleš Debeljak, Maja Logar, Kristina Picco in Melita Forstnerič Hajnšek je v svoji utemeljitvi Möderndorferja označila za sijajnega fabulista, najstniški roman pa za delo polno presenetljivih, nevsiljivih preobratov.

“Prvoosebna zgodba o skoraj 12-letnem Gašperju in njegovem zorenju subtilno kombinira humorno in trpkost. Spretno se sprehaja med zgolj na

prvi pogled zguljenimi arhetipi in dobro znanimi situacijami iz sodobnega življenja. A skozi Möderndorferjevo optiko in njegov superaventični najstniški jezik so vsakdanje teme kot ločitev, vrstniško nasilje, nepriljubljenost v razredu zaživele na novo, povsem drugače in sveže”, še piše v obrazložitvi.

Möderndorfer je v pogovoru za Večer med drugim dejal, da je “najbrž s to zgodbo uspešno ujel zelo zanimivo temo odrasčanja v sodobnem svetu”. In dodal: “Posrečilo se mi je, kaj naj še rečem”.

Svobodo pisanja pri mladinski literaturi po njegovem mnenju omejuje psihologija, “kar pa ne pomeni, da se moraš neprestano zavedati, da pišeš za mlade bralce, to bi bilo slabo, saj mora biti knjiga vedno napisana tako zanimivo, da jo lahko berejo bralci vseh starosti”, je pojasnil in dodal: “Zavedati pa se moraš emocionalne in čustvene starosti junakov. Junak je mladostnik, najstnik, otrok... Skozi njega teče zgodba. On je pomemben”.

V spomladanskem intervjuju za STA je na vprašanje, v čem je roman Kot v filmu filmski, odvrnil: “Vsak dober narativni roman oziroma roman, ki pripoveduje zgodbo, je filmski. Mora biti slikovit, dinamičen, imeti mora jasno in plastično izrisane značaje. Vse to pa so tudi značilnosti filma”.

Möderndorferju so večernico za mladinski roman, ki je pred tem prejel že desetnico in modro ptico, podelili na srečanju slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede v Murski Soboti.

Za nagrado so bile letos nominirane še knjiga Neli Kodrič Filipič Solze so za luzerje, delo Tadeja Goloba Kam je izginila Brina?, slikanica Anje Štefan Gugalnica za vse in zgodbe Anje Vidmar Otroci sveta.

Nagrado časopisna hiša Večer podeljuje že 18. leto. Lani je večernico prejel Peter Svetina za knjigo Ropotarna.

Natečaj za nagrado Slavka Gruma 2015 in natečaj za nagrado za mladega dramatika 2015

Prešernovo gledališče Kranj kot organizator 45. tedna slovenske drame objavlja razpis za nagrado Slavka Gruma 2015 in razpis za nagrado za mladega dramatika 2015.

Za nagrado Slavka Gruma tekmujejo slovenska dramska besedila, predložena strokovni žiriji v letu 2014, in na 44. tednu slovenske drame nominirana besedila.

Za nagrado za mladega dramatika se potegujejo nova slovenska dramska besedila avtorjev, starih do trideset let.

RAZPISNI POGOJI

1. Avtor, ki tekmuje za nagrado za mladega dramatika, ne more istočasno poslati istega besedila na natečaj za nagrado Slavka Gruma.
2. Dramsko besedilo mora biti namenjeno gledališki uprizoritvi za odraslo občinstvo.
3. Avtorji lahko popravljeno ali spremenjeno različico dramskega besedila, ki je že tekmovalo za nagrado Slavka Gruma ali za nagrado za mladega dramatika, na razpis prijavijo samo še enkrat.
4. Avtorji poslanih dramskih besedil morajo svoje osebne podatke (ime in priimek, naslov in pošto ter telefonsko številko) predložiti posebej, v zaprti kuverti.
5. Avtorji s prijavo organizatorju dovolijo objavo imena in uporabo prijavljenega besedila v sklopu prireditev Tedna slovenske drame in se v ta namen odrečejo avtorskim pravicam.

Rok za oddajo dramskih besedil za nagrado Slavka Gruma in za nagrado za mladega dramatika je **30. november 2014**. Dramatiki naj pošljejo tipkopis besedila v šestih (6) vezanih izvodih na naslov: Prešernovo gledališče Kranj, Glavni trg 6, 4000 Kranj, s pripisom “za nagrado Slavka Gruma” oziroma s pripisom “za nagrado za mladega dramatika”, ter 1 (en) izvod na elektronski naslov pgk@pgk.si. / Za 45. teden slovenske drame: Mirjam Drnovšek, direktorica Prešernovega gledališča Kranj

Knjigi, ki bi morali biti tudi na vsaki “zamejski” polici
Izšla je prenovljena in dopolnjena različica SSKJ

Izšel je Slovar slovenskega knjižnega jezika SSKJ 2 oz. druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja SSKJ, ki sta jo pripravila SAZU in Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, izdala pa Cankarjeva založba. Slovar, ki ga je 12 jezikoslovcev pripravljalo poldrugo leto, je sodobna različica SSKJ, katerega prvi zvezek je izšel leta 1970.

Sodobni slovar knjižnega jezika tako na slovenske knjižne police prihaja 44 let po izidu prvega in 23 let po izidu zadnjega zvezka SSKJ. Na voljo je tako v knjižni kot elektronski različici. Za oba načina izdaje so se po besedah direktorja Cankarjeve založbe Mihe Kovača odločili iz več razlogov, med drugim tudi zato, ker si večina Slovencev še vedno želi imeti doma slovar v knjižni obliki, kar potrjuje več kot 3500 izvodov v predprodaji, obenem pa je s tem knjiga “zamrznjena” in tako nespremenjeno dostopna za daljši čas oziroma vsaj do leta 2017.

Pri projektu je sodelovalo med sedem in 12 jezikoslovcev z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, pri čemer je

predstojnik inštituta Marko Snoj poudaril, da je bila ekipa mlada, saj je bila povprečna starost jezikoslovcev 36 let.

Po besedah sodelavca pri nastajanju pričujočega slovarja Andreja Perdiha SSKJ velja za najbolj uporabljan slovenski slovar, na spletnem beležijo okoli 6000 obiskov na dan. Nova različica prinaša no-

nove bolezni, kot sta ptičja gripa in bolezen norih krav, posodobljene pa so tudi pomenske razlage pojmov in zgledi rabe, ki so preživeli duha časa. Na novo so opredeljeni pojmi, kot so družina, ciganeček, perverznej, transvestit. Tako so med 4521 novimi slovarskimi sestavki - slovar sicer obsega 97.669 slovarskih sestavkov -

vosti, ki so jim botrovali bodisi družbene in gospodarske spremembe, tako je v njej mogoče najti besedo evro, tajkun in evroskeptik, novosti s področja pop kulture (heavy metal), izraze za

besede in besedne zveze, ki so se v slovenskem knjižnem jeziku uveljavile v obdobju po osamosvojitvi Slovenije, denimo porjavit, pajkice, vščekati, tris. Po novem imajo samostalniki, ki oz-

načujejo ženske osebe polnopolnomske razlage - igralka, lastnica, posodobljene pa so tudi nekatere naglasne značilnosti besed, denimo pri besedi iglu.

Na nedavni novinarski konferenci so predstavili tudi nov spletni slovarski portal Inštituta za slovenski jezik, imenovan po jezikoslovcu Franu Ramovšu - Fran. Po besedah urednika spletišča Kozme Ahačiča portal obsega 20 slovarjev z več kot pol milijona slovarskih opisov in je narejen “z mislijo na uporabnika”. Portal, ki je po Ahačičevih besedah “Google slovenskih slovarjev”, lahko v eni sekundi ponudi odgovor, “ki ga uporabnik rabi, in ničesar, česar ne rabi”.

Portal razpolaga s šestimi splošnimi slovarji, petimi zgodovinskimi, devetimi terminološkimi in enim narečnim, na voljo pa sta tudi dve svetovalnici. Brskalnik išče po vseh slovarjih, s čimer je, kot meni Ahačič, še olajšano iskanje.

Na portalu si je mogoče ogledati tudi pravopisne posebnosti iskane besede, na voljo pa je tudi t. i. rastoč slovar oziroma sprotni slovar slovenskega jezika (SSJ). V tem so zbrane besede, ki še niso

registrirane v uveljavljenih slovarjih. Ta slovar lahko sooblikujejo tudi obiskovalci, med drugim tudi po Twitterju, kmalu pa bodo lahko tudi po Facebooku, je še povedal Ahačič.

Ob 101. obletnici rojstva Borisa Pahorja
Zbirka zapisov v italijanščini
Venuti a galla

Boris Pahor, ki je zaradi vseh priznanj iz zadnjih let postal že prava živa legenda, je svoj stoprvi rojstni dan med drugim praznoval z objavo zbirke *Venuti a galla - Scritti di metodo, di polemica, di critica* (Priplavalni na površje - metodološki, polemični in kritični spisi), ki je izšla pri založbi Diabasis Edizioni v mestu Parma. Odkar je pisatelj v zadnjem desetletju zaslovel tudi v Italiji, je večje število njegovih knjig izšlo v italijanskem prevodu, nekaj pa - med temi tudi zbirka, ki jo tu predstavljamo - pa jih je nastalo kar v italijanskem izvirniku. Zapisati je seveda treba, da so besedila, ki sestavljajo zbirko *Venuti a galla*, nastala ob različnih priložnostih, in to neposredno v italijanskem jeziku. Boris Pahorju nenaklonjeni časi pa so botrovali temu, da njegovi tedanji zapisi niso dosegli širšega kroga bralstva in so zato zelo dolgo ostali v avtorjevem predalu. Največje zasluge za to, da so s knjižno izdajo postali dostopni tudi širšemu italijanskemu bralstvu, ima zagotovo profesor Elvio Guagnini, ki je dolga leta predaval italijansko književnost na Univerzi v Trstu, v preteklih letih pa je sodeloval pri predstavitev marsikaterega slovenskega avtorja v italijanskem jeziku.

Knjiga, ki jo predstavljamo, je torej namenjena predvsem italijanskim bralcem, še posebno tistim, ki se nočejo zadovoljiti z zgodovinskimi razlagami, ki jih o pretekli zgodovini naših krajev daje uradna italijanska politika,

ampak želijo slišati tudi 'drugo plat' ter tako poglobiti svoje poznavanje izredno zapletenih družbenopolitičnih razmer, ki so oblikovale naš prostor v zadnjem stoletju.

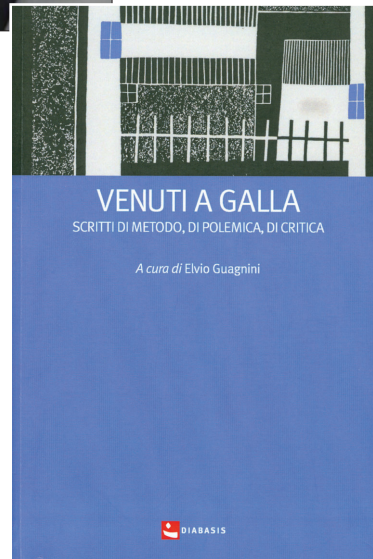
V svojem krajšem uvodu, ki ga je Elvio Guagnini uglasil na valovno dolžino povprečnega italijan-

skega bralca, predstavlja predvsem dolgo Pahorjevo življenje, ki je vpeto v že omenjena zapletena razmerja naših krajev. Poleg samega Pahorja so v besedilu omenjeni še nekateri drugi pomembni slovenski zgodovinski možje, od Primoža Trubarja, Srečka Kosovela, Zorana Mušiča, Iga Grudna in še koga.

Sam avtor je svojo najnovejšo izdajo v italijanskem jeziku posvetil spominu na prijatelja Ferrucio Föklä, tržaškega rojaka židovskega rodu, ki je večino svojega življenja preživel v Milanu. Knjiga premore več tematskih razdelkov. V prvem sklopu avtor v svojih prispevkih obravnava predvsem majhne evropske narode, manjšinske kulture in njihove istovetnosti. Sledi mu poglavje o slovenski kulturi v Trstu, temu pa še razdelek, v katerem so zbrani avtorjevi polemični spisi. Na koncu zbirke je sklop o Pahorjevem delu na področju pripoved-

ništva, ki je v glavnem avtobiografsko. Spisov je v zbirki *Venuti a galla* zbranih preko trideset, zato bomo v prostoru, ki nam ga ponuja tednik, predstavili po en zapis iz vsakega sklopa. Za spremembo bomo začeli pri koncu, in sicer s Pahorjevim pismom italijanskemu pisatelju Primu Levi-ju, ki ga je avtor zapisal v začetku druge polovice osemdesetih let, točneje le pol leta pred Levijevo smrtjo aprila 1987. Pismo, na katerega se Levi nikoli ni odzval, je spremljal izvod italijanskega prevoda Nekropole, s katerim je hotel Pahor Levija opozoriti na svoje delo iz sveta nemških uničevalnih tabo-

rišč. Iz razdelka, v katerem so zbrane Pahorjeve polemike, pa si bomo približe ogledali zapis iz leta 2009, ki obravnava odnos med njim in pisateljem Alojzom Rebulo. Že v samem naslovu pravi, da ju ločuje marsikaj, a da sta bila

v ključnih trenutkih prepričano skupaj. Njuno sodelovanje se je namreč začelo pri reviji Razgledi, ki jo je France Bevk ustanovil že takoj po koncu druge svetovne vojne, nadaljevalo pa se je s Sidrom, pri katerem se jima je pridružil Pavle Merku'. Vrhunec je seveda doseglo z znamenitim Kocbekovim intervjujem iz leta 1975, ki je bil za slovensko javnost prelomnega značaja. Večji del zapisa je namenjen prav temu dogodku, ki je našim bralcem že dobro znan, zato ga podrobneje ne bomo obnavljali.

V poglavju, v katerem avtor piše o slovenski kulturi v Trstu, ima seveda posebno mesto Srečko Kosovel. Pesniku je Boris Pahor pred dobrima dvema desetletjema posvetil obsežno monografijo v italijanskem jeziku, ki je izšla pri pordenonski založbi Studio Tesi. Za Slovence je Kosovel pomemben predvsem zato, ker je naš jezik s svojo poetiko po Prešernu znova postavil ob bok ostalim evropskim narodom, in to v času, ko se je slovenščini zaradi zapletenih razmer med obema svetovnima vojnima pisalo zelo slabo. Poseben poudarek Pahor polaga na prijateljstvo med Srečkom Kosovelom in italijanskim zgodovinarjem Carlom Curciom, ki je bil od Kosovela starejši le šest let, preživel pa je obe svetovni vojni. Zapis je nastal ob stoletnici rojstva Srečka Kosovela, v njem pa avtor citira drobce pisemske korespondence med obema, in sicer iz začetka dvajsetih let preteklega stoletja.

Najpomembnejši zapis iz prvega dela pa je prav gotovo tisti o mediteranski Sloveniji, ki ji Slovenci pravimo tudi Primorska. Nastal je leta 1999, v njem Pahor italijanskemu bralcu predstavlja bistvene razlike, ki so v stoletjih nastale med tistim delom Slovenije, ki se zrcali na Jadranu, in notranjostjo naše domovine.

Primož Šturman

Kratke

Fantje na vojsko pojdejo

Verz iz znane narodne pesmi Oblaki so rudeči daje naslov zgodovinskemu večeru, ki ga Slovensko prosvetno društvo Mačkolje prireja **v petek, 24. oktobra**, z začetkom **ob 20. uri** v dvorani vaške Srenjske hiše. Roberto Todero, raziskovalec vojne zgodovine in zbiratelj, avtor številnih publikacij, bo spregovoril o usodi Tržačanov in vojakov takratnega Primorja na vzhodnih bojiščih prve svetovne vojne. Pred 100 leti so naši pradedje odhajali na fronto kot naborniki znamenitega tržaškega 97. pehotnega regimenta. Gost večera bo s pomočjo bogatega slikovnega gradiva in posameznih eksponatov - med njimi bodo tudi originalne uniforme - predstavil utrinke iz vojnega dogajanja v Galiciji, pa tudi drobce vojaškega vsakdana, ki je ostal zapisan v pismih in dnevnikih. Prisrčno vabljeni v Mačkolje na večer v znamenju vojnih spominov. / (NT)

Delavnice molitve in življenja

Delavnice molitve in življenja "Učimo se moliti, da se bomo naučili živeti". Delavnice so vsak četrtek ob 17. uri v Finžgarjevem domu (Marijanišču), Dunajska cesta št. 23 na Opčinah.

Info: tel. št. 040 421880 ali 340 3864889 (Branka) Začetnik Delavnic molitve in življenja (DMŽ) je kapucinski brat Ignacio Larranaga, po rodu Španec. Potem ko je napisal številne knjige in dolga leta vodil srečanje "Izkušnja Boga", da bi ljudem pomagal doživeti globoko versko izkušnjo Božje bližine, je brat Ignacio leta 1984 (tj. pred 30 leti) končno začel Delavnico molitve in življenja, ker je začutil potrebo pomagati ljudem vstopiti v oseben molitveni odnos z Gospodom, od prvih korakov do globin kontemplacije. Delavnice so laiško služenje, ki ga je Sveti sedež priznal in odobril leta 1997 ter z dekretom papeškega sveta za laike 4. oktobra 2002 tudi potrdil. Značilnosti Delavnic molitve in življenja so:

1. omejene: Delavnice obsegajo petnajst srečanj vedno z drugačno vsebino, ki potekajo enkrat tedensko po dve uri;
2. novost: so molitveni načini oziroma različni načini odnosa z Bogom, udeleženec ohrani le tiste, ki se najbolj prilagajajo njemu samemu;
3. odprte: v Delavnicah lahko sodelujejo vsi verniki in tisti, ki še ne morejo prejemati zakramentov, ter tisti, ki so se oddaljili od Cerkve.

Molitev je milost, a je hkrati tudi umetnost, ki nam pomaga postopoma postajati Gospodov prijatelj, ko se udeleženec ob vsakem koraku začne spraševati: "Kaj bi na mojem mestu storil Jezus?", postaja vedno bolj potrpežljiv in ponižen, sočuten in usmiljen, ne misli le nase, ampak je v skrbih tudi za druge. Tu je začetek življenjske preobrazbe.

Pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu

Slovenska Vincencijeva konferenca je počastila svojega zavetnika

Člani Slovenske Vincencijeve konference so pred nedavnim slovesno počastili svet svojega zavetnika in pobudnika svetovno znane dobrodelne organizacije, ki skrbi v glavnem za ostarele, bolne, brezdomce in osamele

človek izkaže svojo naklonjenost sobratu, s tem da mu ob potrebi priskoči na pomoč. Šolske sestre pa so poskrbele, da so udeleženci okušali domače dobrote ter se okrepčali z izvrstnim pecivom in čajem. Ob koncu praznovanja se je predsednica

osebe ter namenja večjo skrb otrokom in družinam v finančnih težavah. V ta namen se je v petek popoldne zbralo v kapeli Doma šolskih sester pri Sv. Ivanu v Trstu kar lepo število članov, sodelavcev in podpornikov. Med temi je bilo tudi nekaj novih obrazov in predstavnikov drugih sorodnih organizacij. Sveto mašo je daroval dr. Janez Bajzek, ki je v homiliji poudaril zlasti dobrodelnost za sočloveka v stiski. Sv. mašo je spremljalo tudi lepo in ubrano petje ob orgelski spremljavi prof. Marte Kocjančič. Evharističnemu slavlju je v večji dvorani Doma sledila še duhovna spodbuda, ki jo je v svojem strokovnem jeziku podal dr. Bajzek ter še zlasti prikazal, kako lahko

organizacije gospa Ivica Švab zahvalila za uspeh večera najprej dr. Janezu Bajzeu za evharistični obred in duhovno misel, šolskim sestram za gostoljubnost ter vsem članom in prijateljem organizacije, ki so s svojo udeležbo počastili spomin na svetnika revnih sv. Vincencija in tako potrdili vrednotenje dela, ki ga Vincencijeva konferenca v Trstu opravlja med našo narodno skupnostjo, ter obljubo in podporo pravkar začetemu delovnemu letu.

AS

Slovenistika na tržaški univerzi

Predstavitev akademskega leta na Oddelku za humanistiko

V torek, 14. oktobra, je prof. Miran Košuta s kolegi predstavil ponudbo akademskega leta 2014/15 za študij slovenistike na Oddelku za humanistične študije Univerze v Trstu. Učilnica D, ki bo imela v gosteh tudi glavino predmetov slovenskega jezika in književnosti, se nahaja v delavski četrti ulice Androna Campo Marzio na izteku tržaškega nabrežja. Študijski program na ravni dodiplomskega in podiplomskega študija ter doktorata 3. stopnje ponuja mikavne programe slovenščine v mestu, ki omogoča edinstveno utapljanje v slovensko kulturo tako zaradi prisotnosti narodne skupnosti kot zaradi bližine matične države.

Prav to sporočilo je poudarila gostja srečanja, generalna konzulka RS dr. Ingrid Sergaš, ki pozornost namenja krepitvi povezave manjšinske komponente s slovensko deželo, študentom pa predlaga študij slovenistike zaradi dodane vrednosti, ki jo slovenski jezik in kultura omogočata na tem prostoru, ter obstoječih priložnosti za poglobljanje v slovensko stvarnost. Predstojnik katedre za slovenski jezik in književnost prof. Miran Košuta je natančno spregovoril o vsebinah in poteku programa.

mov. Posebnost študijske ponudbe v Trstu, ki sicer poteka po klasični bolonjski shemi tri plus dva, je dvojezična didaktika, ki

v sodelovanju z vidensko univerzo.

Študijska sektorja jezika in književnosti bodo v letošnjem

do na voljo za različne študijske načrte, tako kot prvi ali drugi predmet v sklopu študija tujih jezikov in književnosti, pa tudi v obliki izbirnega predmeta z različno kreditno veljavnostjo. Fakulteta hrani več kot 4000 knjižnih naslovov na tem področju, obstaja pa tudi možnost štipendije, ki bo študentom omogočila obisk seminarja slovenskega jezika, književnosti in kulture v Ljubljani julija 2015.

Dragocena novost bo tudi možnost opravljanja študijske prakse na programskem oddelku deželnega sedeža RAI v Trstu, in sicer na ravni magisterija z vrednostjo treh kreditnih točk. Pobudo sta predstavila odgovorna urednica oddelka Martina Repinc in italijanski kolega Mario Mirasola. Potrebno je poznati in obvladati jezike, danes še bolj tiste, ki jih drugi ne poznajo, je študente ob koncu spodbudil prof. Košuta.

Jernej Šček

Stoje generalna konzulka RS Ingrid Sergaš in predstojnik prof. Miran Košuta

omogoča učenje tako jezikovnim začetnikom kot poglobljeno napredovanje slovensko govorečim študentom. Slovenistika je sicer na tržaški univerzi tradicionalna disciplina, prisotna od akademskega leta 1943/44, pravi dragulj pa je magistrski bienij, ki so ga uvedli v akad. letu 2011/12 s subvencijo projekta Jezik-Lingua, zdaj pa avtonomno poteka v sklopu oddelka. Dve leti je že na voljo tudi doktorat 3. stopnje

akademskem letu ob predstojniku vodili prof. Robert Grošelj, lektorica prof. Rada Lečič, prof. Milena Mileva Blažič in pogodbeni sodelavka, ki bo naknadno umeščena na podlagi javnega razpisa. Dodiplomski študentje se bodo letos poglobili v slovensko književnost od moderne dobe do današnjih dni, v drugem semestru pa počastili življenje in delo kraškega pesnika Srečka Kosovela. Predmeti slovenistike bo-

V Društvu slovenskih izobražencev je bil gost Edi Kovač
Ženska prebudi moškega in mu pomaga do zrelega mišljenja

Resnica je zagonetna: se ne daje na dlan, ne skače v oči; biti moraš zelo pаметen, da jo odkriješ. Tako piše o resnici Nietzsche, čigar znani stavek "Ali je resnica ženska"? je uporabil za izhodišče svojega razmišljanja filozof, pisatelj in teolog Edi Kovač. Za Nietzscheja je bila resnica veliko globlja, Zaratustra jo je imenoval peti evangelij. Če bi bila resnica moški, bi bilo vse urejeno: to bi bila apolonična harmonija in ravnovesje, a se tega v družbi takoj naveličaš. Ženske so na svetu zato, da je življenje zanimivo, da nam ni dolgčas, saj imajo v svoji naravi zagonetnost. Če hoče torej filozof postati pаметen, se mora družiti z ženskami, da dobi odgovor na zagonetna vprašanja. Ženska namreč prebudi moškega in mu pomaga do zrelega mišljenja, ker je do njega zahtevna.

Ona je pot do resnice, ni pa resnica sama. Za Nietzscheja resnica ne obstaja, a jo lahko ustvarimo, če smo umetniki. Ženska je vzgojiteljica, ki zahteva izvirnost s kritiko in hudomušnostjo. Na drugi stopnji se Nietzsche vrne k ženski kot simbolu resnice, saj je ne primerja samo z boginjo Ariadno, ampak z boginjo Majo. Tukaj ima Nietzsche pravo strategijo, saj ni dovolj modrost, temveč drznost, s katero lahko filozof sname z boginje Maje pajčolan, ki jo zagrinja, in mora biti zato premeten ter se sprenevedati, da tega ne ve. Tako žensko kot resnico je treba izjemno spoštovati, sicer nas lahko ugonobita. "Boginja Maja je samo v družbi božanskih bitij. Če se ji hočem torej približati, mora biti moja literatura ustvarjalna in božan-

ska", je še povzel predavatelj in spomnil občinstvo, da je Nietzsche ob koncu svojega življenja poslušal glasbo, ki ga je privedla v onstranstvo. Znana je njegova trditev "Pišem tako zapleteno, da

me neumneži ne razumejo", saj je bil mnenja, da se mora vsak človek skrivati za masko pred poželjivimi pogledi in s tem zahtevati določeno spoštovanje, saj resnice ne smemo razkriti. Edi Kovač se je poklonil tudi Alojzu Rebuli ob njegovem devetdesetem jubileju, saj je o njegovih delih pisal v svoji magistrski nalogi z naslovom Pojmovanje žen-

ske v delih Alojza Rebule. Prav V sibilinem vetru je Rebula opisal tri like ženske. Te so po svoji naravi najbližje Bogu. Kovač je označil to Rebulovo delo kot roman, ki ima vse razsežnosti življenja. Tudi Rebula govori vedno o Nietzscheju, saj mu je bil posebno v študentskih letih pri srcu. Pozneje je izstopil iz nietzschejanstva, a o njem govori spoštljivo.

Predavatelj je spregovoril tudi o Emmanuelu Levinasu v povezavi s pojmovanjem ženske, saj je bil pod vplivom ruske literature Dostojevskega, v kateri je ženska izraz trpljenja, nemoči in šibkosti, ki vzbuja etično odgovornost in usmiljenost. Ženska je vedno prisotna v ruski literaturi kot etični korektiv, kot simbol gostoljubnosti, ki naredi iz moškega etičnega človeka.

Ob koncu je povzel svoje predavanje s tremi resnicami oziroma modeli ženske: ženska kot umetniška ustvarjalnost; ženska, ki preživi in omogoči, da tudi jaz ostanem živ ter prebudi iz mene najlepše in najpomembnejše; ženska kot obličje in navzočnost neskončne, enkratne ter nepovplivljive ljubezni in umetnosti.

Šin

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST
v sodelovanju s SLOVENSKO PROSVETO
in v okviru 16. Koroških kulturnih dnevnov na Primorskem

vabi na

SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV

nastopili bodo: Young roses (Šmarjeta pri Rožu - Aut),
MIPZ Igo Gruden (Nabrežina - Ita) in Dekliški zbor Vipava (Slo)

sobota, 25. t.m., ob 20. uri
nova cerkev sv. Janeza Krstnika v Štivanu

Vroče polemike na Tržaškem glede simultanege prevajanja v slovenščino in Furlaničevega intervjuja

Preteklost naj proučujejo zgodovinarji, politiki naj načrtujejo prihodnost

Medijsko-politično ozračje je bilo v zadnjih dveh tednih v Trstu do kaj napeto.

Razprava je bila zgodovinsko-jezikovne narave, kar je za zalivsko mesto povsem naravno, predvsem, če je polemično zazrta v preteklost, pa čeprav nas koledar poskuša prepričevati, da smo v letu 2014.

Predmet debate je bila po eni strani obeležitev 12. junija 1945 - to je dan, ko je Titova vojska zapustila Trst -, ki bi na podlagi resolucije Bandelli/Rosolen morala sovpadati s koncem druge svetovne vojne pri nas: v ta namen sta predlagala postavitev spominskega obeležja. Kar smo navadno dojemali za datum osvoboditve, to je 1. maj 1945 (takrat so namreč partizanske enote vkorakale v Trst), je po mnenju predstavnikov desnice preprosto nadaljevanje okupacije mesta, ki je pod drugimi zastavami trajala nadaljnjih, 'zloglasnih', 40 dni.

Po drugi strani je bilo vroče tudi glede vprašanja o možnosti uporabe slovenščine v tržaškem občinskem svetu po 'goriškem zgledu'.

Čeprav bi obe zadevi zahtevali umirjeno obravnavo, se je – dejansko – usulo, kar dokazuje, da sta obe tematiki še vedno občuteni, hkrati tudi medijsko zanimivi. In spolzki, če je pristop k njiju načrtno polemičen. Ob prvi tematiki se je zapletel institucionalni položaj predsednika občinskega sveta, Iztoka Furlaniča (Zveza levice). Val polemik je namreč sprožil intervju, ki ga je predstavnik levice imel za italijanski dnevnik in v katerem je še enkrat podčrtal svoja stališča glede te zgodovinske strani: 'Trst je osvobodila Titova vojska' – je dejal. "Resolucija Bandelli/Rosolen je z zgodovinskega vidika zgrajena na lažeh", nam je povedal v četrtek,

16. oktobra, ko so se z desnice in pri nekaterih predstavnikih Demokratske stranke že množile zahteve po njegovem odstopu. Senator Francesco Russo je na svoji Facebook strani zapisal, da nima nič proti slovenščini v občinskem svetu, ampak v zvezi z intervjujem v časniku Il Piccolo kritizira "polemične izjave" pristranske narave, ki si jih Furlanič kot predsednik občinskega sveta zaradi svoje vloge ne bi smel privoščiti. "Odstopil ne bom, saj sem svojo vlogo na čelu občinskega sveta suvereno opravljal", je dejal Furlanič in svoje stališče podkrepil z ugotovitvijo, da se s podpiranjem takega zgodovinskega spomina posledično sprejema teza predsednika Napolitana, "ki je o nas dejal, da smo genociden narod: sprava je po mojem mnenju na takih temeljih nesmiselna"! Gotovo so bile napake tudi na strani zmagovalcev, to pa ni primerljivo z zlom, ki so nam ga prizadeli v dvajsetletnem obdobju fašizma – je mnenja predsednik občinskega sveta, ki je sicer za intervju v časniku Il Piccolo prejel podporo svoje stranke in velikega števila posameznikov, bodisi Slovencev bodisi Italijanov.

Kot nam je povedal občinski svetnik Igor Švab, je občinski svet resolucijo Bandelli/Rosolen osvojil tudi z njegovim glasom, a samo zato, ker je "župan takrat sicer napovedal, da se bo o spornem 12. juniju izrekla zgodovinska komisija, tako kot bo to veljalo z obeležjem v spomin na Bazoviške junake". Župan Cosolini meni, da je upoštevanju zgodovinskih dejstev (najbrž takih, po katerih se je druga svetovna vojna za zalivsko mesto končala s prihodom zavezniških jugoslovanskih sil 1. maja) potrebno vsekakor spoštovati

občutljivost nekaterih, za katere ima 12. junij 1945 simbolni pomen – je mnenja župan. Podobnega stališča je tudi pokrajinski tajnik DS Štefan Čok, ki hkrati verjame, da je bilo glede uvedbe slovenščine v občinski svet doslej storjenega premalo: to očita kot mea culpa sebi, a tudi Furlaniču. Gre vsekakor za vprašanja, o katerih bi se morali izreči zgodovinar-

Igor Švab

ji, ne pa politiki, delo katerih je usmerjeno v prihodnost, je prepričan župan, ki je bil sprva glede Furlaničevega stališča v zvezi z uporabo slovenščine v občinskem svetu kritičen: predsedniku občinskega sveta je namreč očital, da konkretnih korakov v smer simultanege prevajanja ni doslej še nikoli storil.

Zdi se vendar, da je hujše mimo: to pomeni, da Cosolini ne bo zahteval Furlaničevega odstopa, med njima je namreč prišlo do pravega srečanja, med katerim sta s perspektivnim pristopom obravnavala možnost uvedbe simultanege prevajanja slovenščine. Glede zgodovinskega vprašanja pa ostajata župan in Furlanič oddal-

jena: "O zapisu na obeležju bo odločala posebna zgodovinska komisija. Budno bomo morali spremljati, katere besede bo uporabila pri opredelitvi posameznih datumov", je dejal Furlanič. V duhu iskanja normalizacije odnosov je predsednik občinskega sveta med drugim predlagal, naj svečano sejo občinskega sveta 26. oktobra vodi kdo drug, če lahko

Iztok Furlanič

to prepreči morebitne proteste opozicije.

Igor Švab, občinski svetnik SSk
Da bolje razumemo okoliščine te afere, moramo storiti korak nazaj. Pri tem nam je v pomoč občinski svetnik Igor Švab, saj je bil v dogodke neposredno vpet. Tudi v tem primeru so se polemike začele po zapisu časopisa Il Piccolo: italijanski dnevnik se je namršal na stališča Iztoka Furlaniča in Igorja Švaba, ki sta na povabilo Primorskega dnevnika izrazila svojo naklonjenost morebitni uporabi slovenščine v tržaškem občinskem svetu.

"Nikoli pa ne bi pričakoval, da bi časopisni članek dnevnika Il Piccolo izzval tako ostro in grobo ter

nevarno polemiko", nam je dejal Švab in pojasnil: "Bodisi predsednik občinskega sveta Iztok Furlanič bodisi podpisana sva prešla žaljiva sporočila po uradni, sicer osebni elektronski pošti, s katero razpolagava na občini".

Kakšna je bila vsebina teh sporočil?

Dejansko so nas 'povabili', naj nadaljujemo najino politiko v Kopru, Sežani, se pravi v Sloveniji, ne pa v Italiji.

Ali sumite, kdo se skriva za temi sporočili?

Namesto s podpisom je bilo pismo opremljeno le z nekaterimi šiframi. Poleg tega sem bil sredi medijske polemike od srede, 8., do petka, 10. oktobra, tudi tarča anonimnih grozljivih telefonskih klicev.

Kaj pa vsebina teh klicev?

Moški glas na drugi strani je izjavljal, da je Trst italijanski, naj pazim, kod hodim in kaj delam. Obenem tudi to, da, če želim govoriti slovensko, naj grem v Slovenijo.

Komu ste vse to zaupali?

Govoril sem s pokrajinskim tajnikom SSk Petrom Močnikom. Sklenila sva, da bova za nadaljnje ukrepe počakala in spremljala nadaljnji razvoj. Bil sem resno zaskrbljen, na srečo pa so se anonimni telefonski klici končali po dveh dneh. V tej nezgodi je bilo pozitivno vsaj to, da sem te klice prejel na osebni prenosni telefon, ne pa na domačega...

Koga ste še obvestili? Morda sile javnega reda?

Ne, sil javnega reda nisem obvestil, ker se je zadeva kmalu končala. Obvestil sem Furlaniča, že omenjenega Petra Močnika in podpredsednika občinskega sveta Carmija.

Ali je bilo to prvič, da ste bili tarča groženj?

Ja, prvič. Čudim pa se, da sem bil tarča groženj za stvari, pri katerih nisem bil neposredno soudeležen.

Kaj to pomeni?

Ves ta škandal je bil medijske narave, saj je tržaški dnevnik Il Piccolo po svoje obravnaval zapis, ki je bil dan prej v Primorskem dnevniku. V slovenskem časopisu sva Furlanič in podpisani glede uporabe slovenščine v občinskem svetu izjavljala zgolj to, da se nama ne zdi nič narobe, da bi se med se jami lahko izražala v slovenščini, ker sredstva za simultano prevajanje obstajajo na podlagi zaščitnega zakona in zakona 482. Dodal sem, da zadevo določa poslovnik, ki je trenutno predmet razprave, saj bi ga zaradi njegove dotrajnosti morali nekoliko posodobiti.

Kdo spreminja poslovnik?

Posodablja jo načelniki skupin.

Obvestila

Mednarodno združenje delavnic Molitve in življenja vabi na srečanje "Bog nežnosti" v sklopu delavnic Molitve in življenja "Učimo se moliti, da se bomo naučili živeti" v četrtek, 23. oktobra 2014, ob 17. uri v Finžgarjevem domu,

Kako ocenjujete stališča občinskih svetnikov večine in opozicije ter župana Cosolinija? So-deč po medijih, so vsi imeli do uvedbe slovenščine v občinskem svetu odklonilno stališče.

Poglejte, zadeva je delikatna, večplastna. Ne smemo pozabiti, da bo Trst konec meseca oktobra svečano obeležil 60-letnico ponovne priključitve Italiji: ta dogodek nedvomno buri duhove. Verjamem sicer, da bi se časnikar dnevnika Il Piccolo lahko izognil provokativnemu načinu obravnave celotne tematike, v katero je posredno vpletel tudi podpisanega. V svoj zapis je namreč vključil izjave, ki jih nisem nikoli izrekel, in mi pripisal dejanja, ki jih nisem nikoli storil.

Katere?

Na primer to, da je 'Švab naredil prvi korak v smer zahteve po uporabi slovenskega jezika'...

To demantirate?

Odločno, sicer ne zato, ker sem nasproten uporabi slovenščine v občinskem svetu, ampak preprosto zato, ker česa takega kot občinski svetnik nisem nikoli uradno zahteval. To velja tudi za kolego Furlaniča. Časnikar Il Piccola si je to kratkomalo izmislil in izbral mojo naivnost. Zakaj se je sploh obrnil name, ne pa na kolege Primorskega dnevnika?

Naivnost v zvezi s čim?

Prosil me je, da mu prevedem zapis v Primorskem dnevniku: to sem storil in mu v dobri veri preprosto povedal, da je glede uvedbe uporabe slovenščine potrebno spremeniti poslovnik, za kar so pooblaščenci načelniki svetniških skupin. Pika!

Da se povrnem na vaše vprašanje glede stališč občinskih politikov. Župan je bil morda v svojih izjavah malce neroden, verjamem tudi, da je bil na podlagi vsebine članka v časopisu Il Piccolo tudi presenečen... Po eni strani ga zato tudi razumem, saj je v obdobju suhih krav vsak evro dragocen za marsikaj. Sicer glede na osebno izkušnjo z novinarjem dnevnika Il Piccolo, ki je celotno zadevo obravnaval čez cel teden, lahko tudi podvomim, da se je župan sam tako izrazil. Zapisano je bilo med drugim, da je tudi kolega Decarli nasproten uporabi slovenščine v občinskem svetu: kar pa je meni znano, je Decarli le dejal, da se v sklopu sej glede sprememb poslovnika o tem sploh ni razpravljalo. Članek časopisa Il Piccolo bralca zavede, saj prikazuje totalno nasprotovanje slovenščini.

Pravite, da je to sosledje neljubih dogodkov sprožil dnevnik Il Piccolo: zakaj je torej po vašem mnenju časopis čutil potrebo po sprožitvi take afere?

Tega si ne razlagam.

/str. 14

IG

Zbornik krona uspešnega filozofskega projekta "Misli ti več"

Na predstavitvi je spregovoril prof. Massimo De Carolis

Izdaja zbornika z besedili simpozija ali študijskih dni se lahko zdi nepomembna formalnost. To vsekakor ne drži za filozofski projekt "Misli ti več", s katerim je zagnana delavna skupina v sodelovanju Slovenskega kluba in Društva slovenskih izobražencev 11. aprila letos v tržaškem Narodnem domu organizirala mednarodni, prvi slovensko-italijansko-hrvaški simpozij filozofije o temi krize. Dvoletno uredniško in organizacijsko delo se je minuli petek končalo v prostorih Peterlinove dvorane v ul. Donizetti, kjer s (m) o javnosti predstavili zbornik, ki sta ga kulturni društvi izdali v sodelovanju z založbo Mladika. Na lepo obiskanem srečanju je o antropoloških koreninah krize spregovoril profesor z Univerze v Salernu Massimo De Carolis.

Prisotne je pozdravila ena izmed duš celotnega projekta, prof. Veronika Breclj, ki se je vsem sodelavcem zahvalila za projektni čudež. Zbornik prinaša vse posege simpo-

zija v izvirnem jeziku, slovenskemu in angleškemu uvodniku pa sledijo večjezične obnove, biografije in dodatki. Pozdrav je za DSI prinesel Sergij Pahor, ki je pohvalil posrečeno vsebinsko idejo in odlično izvedbo projekta, ki je v kulturno življenje naše skupnosti prinesel novost in svežino,

kar naj bo za zgled za nadaljnje tovrstne pobude. Martin Lisjak je v predstavništvu Slovenskega kluba povedal, da je izkušnja obogatila vse in predvsem utrdila naravno sodelovanje med obema društvoma. Osrednji poseg je bil poverjen prof. Massi-

mu De Carolisu, ki je v italijanščini zaozkrožil in aktualiziral temo krize s filozofskega zornega kota, brez novinarskih popačenj. Kriza, ki se pogloblja, še zdavnaj ni samo ekonomska ali finančna, ampak je predvsem institucionalna, politična in socialna. Evropa postaja epicenter sodobnega sveta, kjer se mešata raven državnosti in ekonomskega trga. De Carolis razvija koncept vladanja brez vlade, po katerem danes ne obstaja statična, centralizirana politična oblast, ampak nekakšna globalna mreža kompleksnih institucij v sodelovanju, ki onemogočajo fiksacijo polja moči. Spopadamo se s krizo identitete, pri kateri ne znamo več prepoznati, kaj je skupno dobro (res publica), zato se dogaja razpad družbe (societas). Prevlada neoliberalizma po drugi svetovni vojni temelji na antropološki postavki prostovoljnega sodelovanja, po kateri je strukturam oblasti dovolj, da zagotavljajo pogoje za spontan socialno-ekonomski red. Človek in družba sta hkrati naravni pogonski motor neoliberalizma, toda njihov potencial spekulacije in

refleksije, torej tudi načrtovanja in racionalnega urejevanja javnih dobrin, predstavlja hkrati nevarnost prav za tisto, kar neoliberalizem dela tako odpornega – spontan red družbe.

Jernej Šček

Užaloščeni ob smrti prijatelja in spremljevalca našega dela

prof. PAVLETA MERKUJA

izražamo Jasni in Andru ter ostalim sorodnikom globoko občuteno sožalje!

ODBOR ZVEZE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Dunajska cesta 23 na Opčinah. Info tel. št. 040 421880 ali 340 3864889 (Branka).

Darovi

Za glasilo "Med nami" Društva Rojanski Marijin dom daruje Lidija Godnik 20 evrov.

Ljubljana / Govor akademika dr. Kajetana Gantarja

“Janša je bil s svojo vizijo preveč moteč dejavnik”

V celoti objavljamo tehten govor, ki ga je imel pred palačo slovenskega parlamenta akademik dr. Kajetan Gantar, Zoisov nagradjenec za življenjsko delo, o krivični in politično motivirani obsodbi Janeza Janše na dve leti zaporne kazni zaradi afere Patria.

Dragi prijatelji! Državljeni Slovenije! Bojim se, da vas bom razočaral. Nisem govornik in ne politik. Vendar mi vest ne dovoli, da bi se zdaj, ko vrh naše sodne oblasti tepta osnovne človekove pravice, zavijal v molk. Qui tacet, consentire videtur. Če bi molčal ob krivični in politično motivirani sodbi, ob kateri se zgražajo naši vrhunski pravniki, tudi taki, ki Janši niso naklonjeni, bi se čutil sokrivega za enega najsramotnejših sodnih pogromov v samostojni Sloveniji.

Tako kot vam tudi meni ne gre v glavo, kako se kaj takega lahko zgodi v demokraciji, ki je temelj naše države. Nič čudnega, če se je kaj takega dogajalo v Titovem režimu, ko je bila sodba napisana, še preden je obtoženec stopil pred sodnika. A kako je mogoče, da se to dogaja v demokraciji?

Toda, kdor pozna zgodovino, ve, da formalna demokracija sama po sebi še ne izključuje sodnih ekscesov, če se brezobzirna klika s prevarami in lažmi polasti in krčevito oklepa oblasti. Ob koncu 19. stoletja se je v Franciji, ki je takrat imela eno najbolj demokratičnih ureditev v Evropi, zgodila Dreyfusova afera, proti kateri je povzdignil glas eden največjih pisateljev, Emil Zola. Šele po dolgih petih letih je prišlo do revizije sramotnega procesa. In čeprav je bil Dreyfus nazadnje oproščen, mu storjena krivica ni mogla biti popravljena: ukradenih pet let, ki jih je prebil v ječi na Hudičevem otoku, mu noben sodnik ni mogel več povrniti.

Se tega zavedajo tukajšnji sodniki? Se Maslešu, Klajnškovi in drugim v tej sodni palači, ki nonšalantno in brezdusno nakladajo mesece in leta zapor, kdaj sanja o Janševih otrocih, ki so ji ma vzeli očeta? So ti ljudje kdaj okusili en sam dan zavora? Jaz sem ga, resda le tri mesece, še kot dijak, zato vem, kako neskončno dolgi in težki so dnevi in kaj vse ti je vzeto, ko si oropan svobode. Po poklicu nisem sodnik, ampak profesor. Kot profesor sem bil tudi sodnik, pri izpitih sem dajal sodbe v obliki ocen. Vendar sem vedno sodil samo o konkretnih zadevah, o študentovem znanju in neznanju, nikoli o kakih megleh obljubah, ki naj bi jih kdo prejel ob neznanem času, na neznanem kraju, tako kot tožilec Ferlinc ali Klajnškova in njuni tovariši, brez konkretnih dokazov, na osnovi indicov. Takšna stilizacija in motivacija sodi v Grimmove ali Andersenove pravljice in ne na sodišče.

Če bi imel takšno bujno fantazijo kot tožilec Ferlinc ali Barbara Klajnšek, bi na podlagi indicov lahko vložil tožbo proti marsikomu. Lahko bi si izmislil npr., kako vsi indici kažejo, da je nekdo na neznanem kraju ob neznanem času iz nekega neznanega ozadja prejel obljubo, da ga čaka direktorski položaj v Ljubljanski banki ali ministrski fotelj v vladi, če bi sodeloval pri diskreditaciji “kneza teme”, ki se imenuje Janez Janša, in s tem pri njegovi politični likvidaciji.

lana Kučana, ki se kot socialdemokrat lahko primerja z avstrijskim kanclerjem Brunom Kreiskim, medtem ko obrambni minister Janša spominja na južnoameriško polkovniško junto. Eno teh pisem je prišlo v roke novinarke, ki ga je pokazala na TV, nakar je bila disciplinirana, dekan fakultete pa je sklical zbor delavcev, na kateri sem zamen plediral za depolitizacijo univerze in se javno in izrecno distanciral od izjave, ki jo je izglasovala večina na zboru delavcev.

Gonja jugonostalgikov proti Janši se je nato nadaljevala in stopnjevala s čedalje večjo histerijo, gonja za ohranitev izgubljenih pozicij in proti poskusom osvežitve političnega prostora. Vanjo so se nekritično vsevprek vključevali mediji, žal tudi nekateri literati, ki so Janšo izključili iz Pen-kluba, nakar je iz Pen-kluba protestno izstopila

vrsta naših uglednih pisateljev: Drago Jančar, Boris Pahor, Alojz Rebula, Tone Kuntner, Andrej Capuder, Dimitrij Rupel, Alenka Puhar, Jože Snoj.

Kot opozarja vrsta uglednih in nepristranskih pravnikov, med njimi tudi več ustavnih sodnikov, obtožnica ne vsebuje enega samega konkretnega materialnega dokaza o Janševi krivdi. Gre za čist konstrukt, skregan z zdravo pametjo. Sodba ne temelji na moči argumentov, ampak na arogantnem argumentu moči.

Okoliščine, v katerih se je odvijal Janšev proces, lepo osvetljuje dejstvo, da je Barbari Klajnšek med prvimi čestitala njena šefinja Vesna Pavlič Pivk, znana po tem, da se kaže v javnosti s titovko na glavi. Izgovarja se, da dela to samo v svojem prostem času. Toda tak izgovor je ničev: v pravni državi si sodnik tudi takrat, kadar ni v sodniški togi, ne nadevuje emblemov, ki simbolizirajo izvensodne poboje. To je tako, kot če bi npr. psihiater, ki v ambulanti zdravi alkoholike, v prostem času z njimi popival in pijančeval.

Še bolj srhljiva je grozljivka, da šefinja čestita podložni sodnici za to, ker nekoga za dve leti pošilja v zapor. Ob tem se človeku obrača želodec. Mislim, da je tu naše sodstvo doseglo dno! Nisem pravnik, vendar sem prepričan, da mora tudi za sodnike veljati etični kodeks, v katerem je kot temeljno načelo zapisana absolutna nepristranskost, brez sleherne maščevalnosti, škodoželjnosti in privoščljivosti. Kot profesor si ne morem predstavljati, da bi npr. kolegu čestital za to, ker je nekemu študentu dal negativno oceno (kar je seveda neprimerno blazja kazen kot dve leti odvzema svobode). Pred leti sem v akademski družbi v Nemčiji slišal, kako so uglednemu profesorju vzeli veniam examinandi, ker je kolegi čestital, da je nekega kandidata z negativno oceno vrgel pri izpitu.

/ str. 15

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (70)

Mariza Perat

Kostanjevica pri Gorici

Na Kostanjevico so tako prišli karmeličani, ki so tu ostali skoro 150 let, namreč vse do leta 1785, ko je cesar Jožef II., poleg drugih samostanov, zatrl tudi samostan na Kostanjevici.

Prvi karmeličan, ki je prišel na Kostanjevico, je bil Peter Vespa, po rodu Benečan in takrat škof v Pafosu na Cipru. Še preden je postal škof, je obiskal goro Karmel v Sveti deželi, kjer se je za karmeličanski red tako navdušil, da je tudi sam vstopil vanj. Škofiji se je pozneje, verjetno zaradi slabega zdravja, odpovedal in se vrnil v Benetke, od koder je prišel v Gorico. Tu mu je grof Matija Thurn izročil oskrbo cerkvice in samostana na Kostanjevici. Škof Vespa je cerkvico, ki je dotlej bila samo blagoslovljena, posvetil, in sicer v čast “Kostanjeviški Devici Mariji”.

Vendar škof Vespa ni dolgo ostal na Kostanjevici. Želel je namreč, da bi tja prišli redovniki sv. Filipa Nerija, torej oratorijanci, s čimer pa njegovi sobratje nikakor niso soglašali. Pritožili so se zato pri cesarju Ferdinandu III. in ta je leta 1648 poveril Goriške stanovalce, naj Kostanjevico izročijo karmeličanom, kar se je tudi zgodilo. Ker pa škof Vespa pri svoji zamisli ni popustil, ga je cesar dal izgnati z Goriškega.

Karmeličani so tako ostali na Kostanjevici. Lahko rečemo, da je doba njihove prisotnosti za goriško deželo pomenila izreden blagoslov. Pod vodstvom karmeličanov je Kostanjevica doživela pravo duhovno prenovno, tako da je tu nastalo pomembno cerkveno središče z razvejenim verskim življenjem, ki je zaobjemalo vse sloje goriške dežele. Še posebno so karmeličani po-

speševali Marijino češčenje, saj je prav to posebnostna značilnost njihovega reda. Nastale so karmelske bratovščine, katerih člani so bili tako

Kostanjeviška Mati Božja

plemenitaš kot preprosti verniki. Kostanjevica je tako v tem času postala cvetoč romarski kraj, kamor so se, zlasti ob Marijinih praznikih, zgrinjale množice iz vse goriške dežele.

Iz te dobe je ohranjenih tudi več slovenskih pridig prvega goriškega nadškofa Karla Mihaela Attemsa, ki jih je na praznik Karmelske Mater Božje imel na Ko-

stanjevici.

Karmeličani so tu ostali do leta 1785, ko je cesar Jožef II. njihov samostan zatrl. Cerkev je ostala zaprta več kot enajst let in tudi samostan je bil zapuščen. Grof Francišek Thurn je zato leta

1796 oskrbo cerkve izročil goriškemu duhovniku Filipu Poliju, ki je za cerkvico zelo skrbel. V samostanu pa so v tem času našli zatočeniške vojaki, ki so bili ranjeni v raznih francoskih vojskah. Leta 1785 je Jožef II. zatrl tudi samostan na Sveti Gori, kjer so bivali frančiškani. Ti so se zato preselili v Gorico, kjer so se nastanili v samostanu izgnanih minoritov na trgu sv. Antona. Tu so ostali do 6. januarja 1811, ko so se preselili na Kostanjevico, kjer so še danes.

Na Kostanjevici so frančiškani čez deset let odprli višjo modroslovno šolo, zatem pa še bogoslovje. To se je obdržalo do leta 1884, ko so ga prestavili v Kamnik. Študij teologije so na Kostanjevici znova pričeli leta 1894. Tu je študiral tudi p. Stanislav Škrabec (1844-1918), poznejši jezikoslovec ter profesor in ravnatelj na kostanjeviški gimnaziji.

/ dalje

Karnija / V Timavu srečanje in predstavitev zbornika

Manjšinski jeziki so pomemben dejavnik tudi pri turistični ponudbi

Manjšinski jeziki so pomembni tudi zaradi tega, ker privabljajo turiste, ki lahko odigrajo

važno vlogo pri gospodarskem preživetju goratih območij v Furlaniji, Juljski krajini in drugje. O tem je tekla beseda na srečanju, ki je bilo pred kratkim v kraju Timav v Karniji, na katerem so predstavili zbornik referatov s posveta o vlogi manjšinskih jezikov pri prepoznavnosti območja in torej razvoju turizma, ki je pred leti bil v dolini Rezije. O publikaciji, ki jo je uredila slovenska kulturna delavka Luigia Negro, so poleg nje spregovorili strokovnjak za manjšinska vprašanja Marco Stolfo, ki je orisal obravnavane izkušnje iz drugih evropskih držav, v imenu kulturnega društva “Unfer” iz Timava Velia Plozner, deželni svetnik Enzo Marsilio in župan Občine Paluzza Massimo Mentil. Srečanje so priredili občinska uprava, kulturno društvo iz Timava in kulturno združenje Rozajanski Dum. Razpravljavci so poudarili, da bi morala Dežela objaviti reklamno turistično gradivo tu-

di v manjšinskih jezikih, kar bi se po njihovem mnenju moralo zgoditi v novem evropskem programskem obdobju. Hkrati

so - s ciljem reševanja raznih problemov in izdelave novih predlogov - predlagali ustanovitve skupnega omizja, pri katerem naj bi s strokovnjaki sodelovali tisti, ki že imajo za sabo tovrstne turistične izkušnje. Zbornik referatov s posveta “Lingue e turismo. Le varianti locali delle lingue minoritarie come elementi di richiamo turistico” (Jeziki in turizem. Krajevne različice manjšinskih jezikov kot osnova za razvoj turizma; prev. av.) vsebuje številne prispevke. Strokovnjak za manjšinska vprašanja Marco Stolfo objavlja v publikaciji razmišljanje o priložnostih, ki jih prisotnost manjšinskih jezikov na določenem območju ponuja glede turističnega razvoja. Nekdanji ravnatelj deželne agencije za furlanski jezik

Arlef, Massimo Duca, se v svojem zapisu zaustavlja pri turističnih priložnostih za furlanski jezik; o podobnih vprašanjih piše tudi Franco Finco (Arlef). Tito Squillaci predstavlja v knjigi grško manjšino iz Kalabrije. Rosangela Palmieri kot predstavnica albanске skupnosti iz pokrajine Potenza govori o etnografskem muzeju iz kraja San

Paolo Albanese; Anna D'Amato je vzela v pretes stanje albanškega jezika in kulture, Mario Cafaro je zapisal o povezanosti albanске kulture s turizmom, Annibale Formica pa o razmerah albanске skupnosti. Velia Plozner predstavlja v delu nemško govorečo skupnost iz Timava, Lucia Protto pa tisto iz Saurisa. Sandro Quaglia opisuje izkušnje jezikovnega turizma v Reziji in omenja projekt, ki je bil izveden pri Okcitanjih. Docent na Videmski univerzi Roberto Dapit je prispeval nekatera razmišljanja o kulturnem turizmu v Reziji v primerjavi z drugimi jezikovnimi skupnostmi. Publikacija objavlja tudi sklepno besedo, ki je nastala izpod peresa novinarja Federica Rossija.

MC

V drugem krogu lokalnih volitev izvoljeni župani še v preostalih 54 občinah

Janezu Janši odvzet poslanski mandat

V Sloveniji sta v preteklih dneh dva dogodka najbolj zaznamovala tekoče politično in družbeno dogajanje. Najprej je bila izredna seja državnega zbora, na kateri so poslanci večine, ki jo vodi, usmerja ter ideološko in politično navdihuje Stranka Mira Cerarja, po dolgi in polemični razpravi odvzeli poslanski mandat Janezu Janši, pravnoomočno obsojenemu na zaporno kazen v zadevi Patria. Ta primer je razdelil politiko in poslance, pravno stroko, pa seveda tudi t. i. navadne ljudi v vsej Sloveniji. Po mnenju nekdanjega ustavnega sodnika Matevža Krivica naj bi bil odvzem mandata Janezu Janši celo nezakonit, ker tega sklepa poslanci niso sprejeli z glasovanjem. Javna občila pa so to mnenje bodisi zamočala ali pa ga objavila v njim všečni oziroma prirejeni obliki.

Po osemdesetih dneh, odkar je parlament brez ugovorov vsem poslancem, tudi Janezu Janši, potrdil mandat, je politika ugotovila, da ni mogoče predvideti, kakšne bodo pravne in politične posledice odločitve, sprejete v Državnem zboru. Pravne poti, ki jih lahko uporabijo Janez Janša, stranka SDS in tudi volivci, ki so Janši za izvolitev dali več kot 600 glasov, so določene. Lahko vodijo tudi neposredno na naše Ustavno sodišče in na Evropsko sodišče za človekove pravice. Prav od odločitev teh

vrhovnih pravosodnih organov bo odvisno, kakšne bodo posledice že kar mučnega primera Janeza Janše. Po nekaterih mnenjih bi se najprej soočili s problemom politične odgovornosti in nemara celo z nujnostjo odstopa parlamenta, če bi se potrdilo, da je bil Janezu Janši poslanski mandat odvzet nezakonito.

Dan po omenjenem izrednem zasedanju Državnega zbora je časnikarka oziroma urednica Majda Vukelič v uvodniku, objavljenem na prvi strani časopisa Delo, zapisala, "da je zdaj naloga oblasti, da iz odločanja izloči obsojene osebe". Odvzem mandata Janezu Janši je podprl tudi predsednik vlade Miro Cerar z izjavo, "da so se poslanci odločili za tisto možnost, ki je v tem primeru najbolj v skladu s črko zakona. Zato razumem odločitve, ki so jo sprejeli. S spremembo zakonodaje bomo omejili možnost opravljanja mandata ali kandidiranja za posameznike, ki so pravnoomočno obsojeni za težja kazniva dejanja. Nevzdržno je, da nekdo, ki je pravnoomočno obsojen na relativno daljšo zaporno kazen, opravlja

funkcijo poslanca. Tega v primerljivih demokracijah ne najdemo, in to ni rešitev, ki bi jo lahko v Sloveniji v prihodnje podpirali". Seveda je v Sloveniji veliko ljudi iz vseh družbenih slojev, ki se s predsednikom vlade in njegovimi mnenji ne strinjajo. Toda razmere so take, da mnogi raje molčijo, kot pa bi se javno opredeljevali.

zakonodaje

Javno in neposredno za slovensko javnost in politiko pa se je na odvzem poslanskega mandata Janezu Janši odzval David Tasič, njegov soobtoženec na znanim in odmevnem procesu pred vojaškim sodiščem v 80. letih prejšnjega stoletja. On premierju in drugim kriti-

ne spada v parlament. Če bi živel v normalni državi se o tem sploh ne bi pogovarjali. To bi bilo nekaj samoumevnega. Toda v normalni državi ne poznajo političnih zapornikov, ne poznajo montiranih procesov in ne poznajo sodnikov, ki so varuhi totalitarnih režimov. Z vsemi sredstvi so se lotili Janeza Janše, politika, ki ga niso mogli kupiti, pridobiti na svojo stran, zastrašiti in obvladati".

Drugi osrednji dogodek, omenjen v uvodu tega prispevka, je bil drugi krog lokalnih volitev v nedeljo, 19. oktobra, v katerem so izvolili župane še v tistih 54 občinah, kjer niso bili izvoljeni v prvem krogu volitev. Med njimi so bili tudi župani mestnih občin Maribor, Kranj, Novo mesto, Murska Sobota, Nova Gorica in Ptuj. Za župane so bili izbrani nekateri večni funkcionarji, ki so župani

že ves čas naše nove samouprave. Gre tudi za veliko t. i. novih obrazov. Volivcem se vsekakor predstavlja pester sestav novih slovenskih županov in manjše število županov, ki pa bodo lahko dobro upravljali občine le v primeru, če se bodo o tem sporazumeli z občinski-

mi sveti, ki pa so sestavljeni po strankarskih merilih.

Medtem pa premier Miro Cerar sočasno z izkušnjami, ki jih pridobiva pri vodenju vlade in upravljanju države, postaja čedalje bolj prepoznaven politični obraz. Postopno in, kot se zdi za začetek, kar uspešno izvaja svojo in strankino politično voljo in namere. Pri tem kaže največjo previdnost in strpnost v odnosih in ravnanjih s koalicijskimi partnericami, strankama Desus in Socialni demokraciji, ker je od njih odvisen obstoj sedanje vlade. Skratka, postaja politični pragmatik, najbolj verjetno pa je bil to že pred vstopom v politiko. Ob podpori Alenki Bratušek pri imenovanju za evropsko superkomisarko je Miro Cerar poudarjal pomen energije za Slovenijo, sektorja, ki bi ga gospa Bratušek v evropski komisiji upravljala. Zda pa sporoča, da je za Slovenijo prometna infrastruktura ta čas najpomembnejše področje. To pa je sektor, ki bi ga vodila slovenska komisarka v novi evropski komisiji gospa Violeta Bulc. Njo pa je premier sam predlagal na ta položaj.

Za konec tega prispevka navajam nekaj zanimivih misli o Alenki Bratušek, ki jih je v svoji kolumni pod naslovom Nežni dotiki ženske, v 41. številki magazina Polet objavil Martin Medak. Takole je zapisal: "Alenka Bratušek ni imela zaupanja domače javnosti, parlamenta, vlade, in ni ji uspelo vzbuditi zaupanja v evropskih parlamentarcih. Je prazna, mlačna in sebe postavlja pred ljudi, za katere bi morala skrbeti. To ni odlika vodij".

Marijan Drobež

Zločin in kazen v slovenski državi

Po toči zvoniti je pregrešno drago!

Pa smo spet tam. Zanimive vzporednice, različne zgodbe. Janezu Janši so odvzeli mandat poslanca, Zoran Janković pa je zmagovito zakoral v tretji mandat na čelu ljubljanske mestne občine. Z absolutno večino. Seveda, Janša je pravnoomočno obsojen zaradi obljube prejemanja daril, proti Zoranu Jankoviću pa je sodstvo šele prejšnji mesec podpisalo pravnoomočno obtožnico, čeprav se je domnevno kaznivo dejanje, zaradi česar je obtožen Janković, zgodilo veliko prej kot sporni nakup oklepnikov Patria.

Dvojna morala

S političnega vidika se je prvi močan udarec obema politikoma zgodil ob istem času: govorimo o poročilu Komisije za preprečevanje korupcije, ki je istočasno ugotovila nepravilnosti pri predsedniku SDS in prvaku Pozitivne Slovenije. Govorimo o januarju 2013. Od tedaj sta se politični usodi Jankovića in Janše prepletali, čeprav z zelo različnimi razpleti. Poročilo KPK sicer ni naložilo sankcij, ker nekdanja Klemenčičeva komisija takih pooblastil ni imela. Mediji, javnost in politika pa so jo vzeli za zelo izrazito merilo etike in politične higijene. Janša je bil takrat predsednik vlade in v trenutku objave poročila KPK so mu v imenu dokončne drže podpora odrekle vse koalicijske stranke (z izjemo Nsi). In Janševa vlada je padla. Kaj se je takrat zgodilo z Zoranom Jankovićem? Formalno je zamrznil predsedstvo Pozitivne Slovenije, ki ga je nato ponovno prevzel aprila letos, fevd v Ljubljani pa je obdržal, ne da bi se kdo ob tem posebej zgražal (vključno z mediji). Nad tem se niso zgražali niti nekdanji Janševi vladni zavezni-

ki, ki so medtem postali zaveznički Alenke Bratušek v novi vladi, a se jim Jankovićevo županovanje ni zdelo sporno. Dvojna morala par excellence! V politiki, v medijih in v javnosti.

Zgodba se je nadaljevala. Janša je bil po tem obsojen še v zadevi Patria na prvi in na drugi stopnji za dogodka, ki jih kronološko lahko postavimo v leto 2005. Sledila je zaporna kazen in nazadnje odvzem poslanskega mandata. Kaj pa Janković? Proti njemu (in družinskim članom) so bile sprožene različne preiskave, osumljen je v kar nekaj primerih: in kako daleč je danes na slovenskih sodiščih primer Janković? Iz vsega naštetega (primer Stožice,

Jankovićevo brezno

Logika, po kateri pravnoomočni obsojenec ne bi smel zasesti mesta v parlamentu, se mi zdi zdravorazumska, posebej na podlagi postavke, da mora snažilka obprošnji za zaposlitev predložiti potrdilo o nekaznovanosti. Ob tej ugotovitvi pa se je potrebno vprašati še enkrat o "kakovosti" slovenskega sodstva. Pa ne samo zaradi zadeve Patria. Na težave v pravosodju opozarja tudi Indeks o ekonomski svobodi, ki ga sestavlja fundacija Heritage in v katerem piše, da je pravosodni okvir še vedno podvržen političnim interferencam. Da se vrnem za trenutek na gornje izvajanje na temo Jankovića in počasnih sodnih mlinov. Prejšnji teden je v stečaj šlo podjetje KLM, v katerem je bil Janković 62 odstotni lastnik. KLM je bilo podjetje, po katerem je skušal Janković skupaj z ostalimi menedžerji izvesti prevzem Mercatorja. Poskus ni

Sodobna palača v Ljubljani

primer donacije, primer spreminjanja namembnosti zemljišč je pravosodni oblasti doslej uspelo spisati en sam obtožni predlog. Pravnoomočnost te obtožbe so na tožilstvu potrdili 1. septembra letos: gre za sporne posle Mercatorja v Nišu, v času, ko je najboljšega sosedo še vodil Zoran Janković. Današnji ljubljanski župan naj bi, sodeč po obtožnici, pri tem, ko je Mercator kupoval zemljišča v Nišu, protipravno spravil v žep približno 100 tisoč evrov. In kdaj se je to dogajalo? Leto 2005. V primeru Janša so torej dogodki iz leta 2005 že pravnoomočno sklenjeni z obsodbo, v primeru Janković pa so domnevna kazniva dejanja iz istega leta pridobila "status" obtožnice šele pred dobrim mesecem in pol.

uspel, ker so Jankovića prej postavili. Omenjeno podjetje je nato postalo bolj ali manj poštni predal, s katerim je operiral zdajšnji ljubljanski župan. Ohranil je sicer manjši delež v Mercatorju, nedavno pa je v javnost pricurljala novica, naj bi na firmi KLM pristal del enajstmilijonskega zneska, ki jih je Mestna občina Ljubljana nakazala podjetju Grep, podjetju, ki je gradilo Stožice. Na KLM naj bi pristalo 400 tisoč evrov. Širša slika kaže, da znašajo dolgovi KLM skupno približno 11 milijonov evrov, če več let pa podjetje tudi deluje z negativnim kapitalom, ki je v lanskem letu znašal -5,8 milijona evrov. Pa naj bodo številke samo v opozorilo, kaj vse bi lahko preprečili, ko bi sodstvo res primer-

no in pravočasno ukrepalo.

Sistemska korupcija

KLM je seveda v splošni sliki Slovenije samo kamenček v mozaiku. Prava skala, ki se je prejšnji teden odtrgala z gore slovenskega sistema korupcije in ki je s padcem sprožila splošen preplah, pa je 285-milijonska luknja v projektu Teš 6, ki so jo ugotovili kriminalisti. Šlo naj bi za protipravno pridobivanje premoženja s strani poslovnega partnerja, francoskega podjetja Alstom s pomočjo nekdanjih odgovornih za ta projekt. Seveda, zelo lahko je biti pametni "a posteriori": a ugotovitev, da v infrastrukturnem projektu v Šoštanju nekaj ne gre, ne spada na področje visoko kompleksne astrofizike. Napovedi o ceni projekta so bile ob zagonu okoli 600 milijonov evrov (leta 2006), vrednost gradnje šestega bloka pa je nato samo še rasla in danes znaša 1,4 milijarde evrov. No, v zadnjih osmih letih bi kak alarmni zvonec lahko le pozvonil, a ne. Predvsem glede na dejstvo, da je parlament še pred nedavnim odobril Tešu državno poroštvo v višini 440 milijonov evrov za najem bančnega kredita. Podobna je zgodba o preiskavah v bančnem sektorju. Potem ko so že več let slovenske banke poslovale z negativnimi številkami in potem ko so zunanji stresni testi pokazali na luknjo v višini 5 milijard evrov, še vedno ni nobenega krivca za nastalo škodo, niti nobenega obtoženca iz vrst bančnikov. "V zameno" pa smo prejšnji teden bili obveščeni, da so kriminalisti v 45 preiskanih kaznivih dejanjih na področju bančništva ugotovili za 112,4 milijona evrov škode in da je v obravnavi še 99 kaznivih dejanj za skupno oškodovanje v višini 440 milijonov evrov. Seveda, pa so vse te zadeve še v fazi preiskav. Katastrofa pa se je že zgodila. Hvala lepa za tako obveščanje javnosti post festum. In predvsem, hvala lepa za tako (ne) odzivnost na nečednosti, ki so bile vsem na očeh. In ne, zvoniti po toči ni samo prepozno, ampak predvsem pregrešno drago.

Andrej Černic

Kratke

Štrudlju je vzel mere

Na sproščenem literarnem Večeru pod Čavnom je precej smeja požela pripoved Tina Mamića, kako je vzel mere gigantskemu štrudlju. Na 13. Večer pod Čavnom na turistični kmetiji Kosovel v

Črničah je bil gost znan slovenski kolumnist in publicist Tino Mamić. Zlata Krašovec, kolumnistka Reporterja in avtorica tedenske politično-satirične oddaje Ob petkih pospravljamo podstrešje, je predstavila knjigo Protestantino Tina Mamića. Povedala je, da besedila v knjigi niso politična, ker Mamiću političnih kolumn niso pustili objavljati. Vseeno pa so zelo dragocene, saj posegajo v nenavadne teme, ki se jim mnogi mediji tudi povsem izogibajo, je rekla Krašovec. Opisala je tudi, kako sta se spoznala in kako ji je kot urednik koprškega studia Radia Ognjišče dal možnost prve politično-satirične oddaje.

Mamić pa je opisal nekaj zanimivih in hudomušnih prigod, ki jih je opisal tudi v knjigi: o "Dedku Miklavžu", neobstoju gospodarske krize v Sloveniji in o ledeni dobi zaradi pretiravanja s kockami ledu. Prebral je kolumno Sladki greh, v kateri sočno opisuje, kako je v znani gostilni za sladico dobil velikansko sladico in v "novinarski zlehtnobi" le-to izmeril: 12 centimetrov v širino, 12 cm v dolžino in 5 cm v višino.

Večer, ki ga je kot vedno organizirala Civilna iniciativa Čaven, se je nato razvil v živahno debato, ki je posegala tudi na področje politike. Zlata Krašovec je tako rekla, da bi se takoj odpovedala polovici svoje nizke pokojnine, če bi le mladi lahko potem dobili službe. A se to ne bo zgodilo, je poudarila in s prstom pokazala na sindikate, ki jih mladi v resnici ne zanimajo. Glede govorjenja o zgodovini, ki po mnenju nekaterih obremenjuje politiko, pa je rekla, da v resnici ne gre za pogrevanje starih in nepomembnih tem, ampak za naš odnos do zgodovine. Ne moremo samo zamahniti z roko, da nas to ne briga, ampak jasno povedati, da je zločin nekaj slabega. / MR

SNG Nova Gorica / Nedeljska gledališka srečanja

V nedeljo, 26. oktobra 2014, ob 17. uri bo v veliki dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica gledališka skupina KD "Brce" iz Gabrovice pri Komnu uprizorila komedijo Marjana Tomšiča "Češpe na figi". Režija Sergej Verč, pomočnica režiserja Minu Kjuder.

Z 11. strani

Preteklost naj proučujejo ...

Zakaj je vprašanje slovenskega jezika danes v Trstu še tako kočljivo?

To je potrebno vprašati predstavnike političnih sil, ki rovarijo proti. Sprašujem se, zakaj se sploh še omenjata koncert miru in prisotnost predsednikov treh držav izpred štirih let, če je danes možnost uporabe slo-

venščine na tržaški občini še vedno tako mučno vprašanje. Tudi sprememba poslovnika na pokrajini, kjer je mogoče govoriti slovensko med sejami, je bil zelo zahteven posel, ki je bil odobren tik pred volitvami.

Stališče Petra Močnika, pokrajinskega tajnika SSk

Navsezadnje si je uvedbo uporabe slovenščine v občinskem svetu obetal sam pisatelj Boris Pahor, ko mu je prav župan Cosolini lani ob njegovi 100-letnici izročil naziv častnega občana Trsta. Ta nezanimljiv podatek je pokrajinski tajnik Peter Močnik vključil v svoje sporočilo, ki ga je poslal medijem, da bi izrazil solidarnost bodisi Švabu (ki je bil telefonsko in po elektronski pošti žaljen, ker je novinarju izjavil, da si tudi on želi uporabljati materni jezik v občinskem svetu, kot določa zakon) bodisi Furlaniču (proti kateremu je bila sprožena ideološka vojna, ker predsednik sveta ne sme izražati različnih političnih mnenj od večine članov sveta, kar je demokratsko vprašljivo): oba sta bila po njegovem mnenju deležna javnega linčanja na podlagi površnega časopisnega zapisa dnevnika Il Piccolo, ki je instrumentaliziral pomembno tematiko. Močnik poudarja, da je pravica pripadnikov slovenske manjšine do rabe slovenščine v občinskih svetih predvidena po zaščitnem zakonu: in zaščitni zakon določa v ta namen tudi finančno kritje, ki ga ni mogoče

uporabiti za financiranje drugih določil zakona št. 38. Simultano prevajanje so namreč že uvedli na deželi, na tržaški pokrajini, na občinah tržaške in goriške pokrajine, ki so vključene v zakon št. 38, na goriški občini; na Trbižu so v skladu z zaščitnim zakonom tudi odprli dvojezično oziroma trijezično okence. Žal pa je ob tej priložnosti tudi leva sredina izrazila prepričanje, da obstaja jo drugi problemi, ki so pomembnejši od rabe slovenščine.

Močnik se sprašuje, ali ne bi tržaška javnost in politika upravičeno odreagirali, če bi se kaj takega pripetilo italijanski manjšini v Sloveniji in Hrvaški. Pravica do javne rabe svojega jezika je temeljna pravica vsakega

ca s Severno Ligo in G5Z vred, a tudi s prispevkom dela leve sredine, sad potvarjanja zgodovinskih dejstev, ki jih ni mogoče spreminjati, ker so pač dejstva, v iskanju neke volilne računice. A je tudi prezir kvalitetnega dela, ki ga je izpeljala mešana vladna zgodovinska komisija, v kateri so sedele priznane osebe različnih pogledov, ki jih današnji protestniki tudi citirajo v svojih trditvah, ker očitno niso nikoli prebrali tega, kar so soglasno napisali s slovenskimi kolegi. V tem poročilu se lahko znajde vsaka poštena oseba".

Komisija je nastala leta 1993, potem ko je bila nekaj časa prej v občinskem svetu v Trstu soglasno sprejeta resolucija, naj se izoblikuje strokovno vladno mešano telo, da bo razčistilo zgodovinske dogodke od leta 1880 do leta 1956. Takratni svetnik SSk Aleš Lokar je tudi to zagovarjal. Dela komisije so se končala leta 2000.

Slovenska stran je opravila objavo in razširitev dokumenta, italijanska stran pa ga je v nasprotju z dogovorom spravila v predal in je predvsem krajevna italijanska politika nadaljevala zlorabo resnice v politično-ideološke namene, da bi verjetno kaj iztržila na volitvah.

"Župan Cosolini je izrazil željo, da bi se imenovala komisija zgodovinarjev, ki bi, daleč od politike, razčistila stvari. Ni potrebno, ker je bilo delo že opravljeno in na najvišji ravni. Naj občina Trst uradno objavi poročilo in naj ga predstavi v sodelovanju s slovenskimi občinami kot znak resne sprave. Je še čas. Politika pa naj spravi orožje in naj širi resnico. Manj koncertov in več informiranja, pa bo verjetno bolje za vse in ne bomo prišli do teh zdrah". Zamenjava predsednika sveta, ki ni kršil pravil, ampak samo zato, ker ne razmišlja kot večina članov sveta, pa je v nasprotju s tem, kar je desnica sprejela, ko je bil pod udarom takratni predsednik Sergio Pacor. Bo sedaj uporabila dvojno merilo? Ji bo v tem sledila tudi leva sredina? - se sprašuje Močnik.

Boris Pahor in Roberto Cosolini

naroda, vključno z manjšinami. O tem ni bil še nikdar govor v Trstu, saj ni nihče formalno to vprašal. Niti tokrat, saj besede Furlaniča in Švaba so le dve mnenji na novinarsko vprašanje, ki je bilo vključeno v povsem drug kontekst. Kaže namreč - trdi Močnik -, da je v Trstu nasprotovanje Slovincem jamstvo za volilni uspeh, tako kot je nasprotovanje južnjakom ali priselencem garancija za zmago na volitvah drugod po Italiji. Glede vprašanja o osvoboditvi mesta pa Močnik meni, da je "nevihta, ki jo je povzročila običajna nacionalistična desni-

S 3. STRANI V Gorici o reformi krajevnih uprav

Skupaj za ohranitev naših uprav!

Sam je prepričan, da je pokrajina "potrebna in koristna ustanova", župan pa je vezan na vsakodnevne potrebe ljudi in v njihovih očeh velja za "lik dobrega družinskega očeta, ki skrbi za skupno dobro". Gabrovec je še pred kratkim pred deželno večino zagovarjal vlogo malih občin, "županom moramo priznati dostojanstvo, ki jim pripada". Sami morajo odločiti o tem, kaj je najboljše za njihovo ozemlje. Glede pokrajin vlada velika negotovost, verjetno bi kazalo iskati nove poti. Oprati se moramo na mednarodne sporazume in dejstvo, da ima dežela specifično jezikovnih skupnosti, "ki zahtevajo posebno pozornost, ne pa privilegijev". Neke predloge moramo izoblikovati, "šli smo tako daleč, da skoraj ni poti nazaj". Gabrovec je dejal, da bo skupno s Stefanom Ukmarjem predlagal avdicije "vseh možnih priznanih subjektov naše manjšine", od krovnih organizacij prek paritetnega odbora in sedem županov dvojezičnih občin pa do zastopnikov slovenskega in italijanskega zunanjega ministrstva. "Nekaj moramo narediti, da bo reforma res reforma, ne pa destabilizacija celotnega aparata javne uprave". Konzulka Eliška Kersnič Žmavc je dejala, da so take "večplastne razprave" zelo dobrodošle. Debatno okrog reforme spremljajo na konzulatu, na veleposlanstvu v Rimu in sploh na zunanjem ministru zelo podrobno že od prvega osnutka, je

I. Gabrovec, E. Kersnič Žmavc, D. Terpin

dejala. Fokus tega spremljanja je seveda spoštovanje mednarodnih sporazumov. "Na skupnosti je tudi stvar, da bo Slovenija opremljena s smernicami in argumenti, ki bodo skupni. To bo ojačalo našo pogajalsko kondicijo", je še dejala konzulka. Hadrijan Corsi je med drugim poudaril, da nas deželna oblast na neki način spet vodi v leto 1927, ko so se občine že združevale med seboj. "Koncentracija oblasti je v tem trenutku ena največjih nevarnosti v Italiji". Zato naj se naši pravniki kar pripravijo na zakonske in sodne boje, da pridobimo čas in dočakamo nove volitve, preden se izvede reforma, je dejal nekdanji števerjanski župan. Silvan Primošig je pohvalil iskanje skupnega jezika naših upraviteljev kljub razlikam v upanju, da pridemo do skupnih pozitivnih rezultatov. Simon Komjanc je izzivalno vprašal, kaj bodo naredili naši izvoljeni predstavniki, če bo odobrena reforma, ki bo škodila naši narodni skupnosti. Bernard Spazzapan je dodal, da se resnično zmanjšuje raven naše

zaščite. Na Goriškem smo že izgubili rajonske svete in veliko število ravnateljev. Kaj mislijo ukreniti naši predstavniki? Vizintin je odgovoril, da se je z odbornikom Panontinom že pogovarjal; kot doberdobski župan

morda nima veliko težje, drugače bi bilo, ko bi se skupaj predstavilo več županov s konkretnimi predlogi. "Politika je tudi igra", je dejala Mara Černic, vrv se lahko vleče do določene mere... "Treba je začrtati strategijo, da ohrani-

mo avtonomijo naših občin, to je cilj". Deželni tajnik SSk Damijan Terpin je poudaril, da zakon odpira celo vrsto problemov. Za občine, ki spadajo v zakon 38, naj bi bila v zakon vnešena sprememba, po kateri ni nujno, da se občine povezujejo v medobčinske unije, ampak da lahko izberejo - po modelu zakona Delrio -, ali se združujejo v unije ali pa ohranijo svoje pristojnosti in nekatere storitve upravljajo skupno z drugimi občinami. Alternativa je sprejeti unije in razmisliti, kdo naj se poveže s kom. Aleš Waltritsch je povedal, da so večje upravne enote lahko učinkovitejše od manjših; slovenska komponenta Demokratske stranke je sicer že povedala svoje pomisleke odborniku Panontinu, ki pa je očitno razočaral, ker v besedilu ni upošteval prisotnosti slovenske manjšine. Mara Černic je na koncu poudarila, da je ključnega pomena vprašanje, "kako hočemo ohraniti teritorialno avtonomijo tudi v luči neke reforme". To mora biti naš glavni cilj. / DD

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (42)

TOKSIČNE KOVINE, ŽIVO SREBRO

Toksične kovine so v našem telesu nevarne, če imamo šibko telo, še posebej jetra. Jetra namreč toksične kovine, ki jih zaužijemo s hrano, vodo, zrakom, kremom idr., ne utegnemo izločiti iz telesa, zato le-te ostajajo v telesu in povzročajo preglavice. Tokrat bomo vzeli pod drobnogled živo srebro. Povišane vrednosti živega srebra v krvi se nam lahko kažejo kot alopecija, to je zgubljanje las po predelih, navadno v krogih, ki so lahko tudi selitveni. Druga težava, ki nam jo lahko povzroči živo srebro, je katarakta na oči: živo srebro je namreč antagonist cinka, torej je v nenehnem tekmovalstvu s cinkom, vendar je za malenkost močnejše. Posledično prevladuje živo srebro, s pomanjkanjem cinka pa je povezana tudi slaba absorpcija vitamina A, ki potrebuje cink, da ga telo lahko sploh vsrka. Sam vitamin A pa je pomemben za krepitev očesa. Skratka, če je v nas prisotna povišana vrednost živega srebra, je onemogočeno dovajanje cinka in tudi vitamina A. Če želimo težavo odpraviti, moramo najprej iz telesa izločiti živo srebro, šele potem lahko dodamo cink, ki bo skrbel za pravilno absorpcijo vitamina A.

Živo srebro se v našem telesu nabira predvsem v centralnem živčnem sistemu, jetrih in ledvicah. Največje težave, ki jih povzroča, so živčnosti, občutljivost, dermatitis, tresavica, izguba spomina, glavobol, vnetja kože, izpadanje las, izpuščaji po telesu. Kot vemo, se živo srebro v vsakem izmed nas nahaja predvsem v amalgamih. Trenutno je zelo modna odstranitev le-teh, vendar

pozor, treba jih je odstraniti varno, pri zobozdravniku, ki razpolaga s pravimi sredstvi za varno odstranitev. Pred tem pa je vsakor vredno okrepiti jetra. Vsako odstranjevanje amalgama namreč predstavlja izpostavljanje telesa povišanim vrednostim živega srebra. Če toksini, ki se izločajo ob odstranjevanju plombe, niso pravilno in hitro posrkani s posebnimi aspiratorji in zaščitami, gredo neposredno v možgane.

Če so jetra šibka, je bolje, da amalgama ne odstranimo, saj nam bodo na takšen način manj škodile. Ob hranjenju se amalgam počasi izrablja, torej vsak dan prejmemo malo "strupa" v naše telo, vendar nam ta količina lahko škodi minimalno, če le imamo močna jetra, saj zmorejo to toksično kovino izločiti iz telesa.

Pred kratkim je prišla do mene lepa, mlada ženska, ki je iz neznanega razloga dobila po celem telesu srbeče izpuščaje. Seveda je bila zelo nesrečna, saj ni vedela, zakaj so ti izpuščaji nastali, saj ni bila nikoli bolna, alergična itd.

Med pogovorom mi je zaupala, da si je pred 2 mesecema odstranila 12 amalgamov brez ustrezne zaščite.

Izpuščaji so bili torej le posledica. Z naturopatsko kuro si je opomogla, vendar moramo biti pozorni in misliti z glavo. Če smo alergični, imamo po koži razne srbeče izpuščaje. Takrat je bolje, da si ne nakoplje mo novih težav, misleč, da se bomo tako v celoti prečistili. Bolje je, da se okrepimo. Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljki, e-mail paljki@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C,

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 21. oktobra, ob 14. uri.

Nikogar ne smemo vklepati v verige

Moj boj z levom

“Non ho l'arma, che uccide il leone! (Nimam orožja, da bi ubil leva), je naslov knjigi, ki je doživela že tretji ponatis in jo je napisal znani italijanski, tržaški psihiater Peppe Dell'Acqua. Ravno pred meseci, ob selitvi, sem jo spet prelistala, ko sem jo skrbno zlagala na polico v našem novem domu. Pričevanje o odprtju tržaške psihiatrične bolnišnice in zgodbe o ljudeh, ki so bili tam zaprti cela desetletja, mi je bilo dragoceno vodilo v študentskih letih pa tudi pri delu z otroki in mladostniki. S tistima dvema levoma, ki krasita vhod v nekdanjo tržaško umobolnico, OPP smo jo na kratko imenovali Tržačani, sem se spoznala že kot majhna deklica. Moj oče, ki je imel hude težave z alkoholom, je moral zaradi prometne nesreče na prisilno zdravljenje, kar je v tistih letih pomenilo, da so ga

umobolnice, smo tam preživljali veliko popoldnevov. Tam smo prižigali kres ob kresni noči, tam smo imeli gledališče in bar “Il posto delle fragole” (Kraj, kjer rasejo jagode), tja smo se hodili sprehat. In smo se na moč trudili, da bi navezovali stike z nekdanjimi bolniki, ki so se sedaj prosto sprehajali in živeli v nekajkih skupnostih. Še sedaj mi gre na smeh, ko se spomnim, kako sva s prijateljico nekega sončnega pomladanskega popoldneva nagovorili skupino, ki je sedela na robu zelenice. “Lepo je, kajne, lep dan, pa prijetno in veselo”. Pa nama je robat možakar odgovoril: “Ojla deklici, koga drugega imejta za norca, ne mene, pa v r... pojdi-ta”!!!

Po končanem študiju je moje življenje ostalo nekako povezano z vsemi socialnimi delavci in operaterji, ki so še naprej delovali na področju vključevanja tistih, ki naj bi bili drugačni, v svet vseh nas, ki naj bi bili tako rekoč “normalni”. Ukvarjala sem se z otroki, ki se zaradi raznovrstnih motenj niso mogli popolnoma vključiti v šolski pouk, ter jim pomagala, da so osvojili čim več šolskega in življenjskega znanja. Pozneje sem se prijavila na natečaj za operaterja večjega evropskega poskusnega projekta, ki je vključeval ljudi s fizičnimi ali psihičnimi problemi v delovni svet. Številni mladi in manj mladi, ki so z našo pomočjo dobili zaposlitev, so s sodelavci in z menoj navezali tesen, prijateljski odnos. Renato, Fabia in jaz smo se popolnoma vživeli v njihov vsakdan in z njimi, ki so bili nekako drugačni, delili naše mladostne zmage in razočaranja, ljubezni in načrte. Medtem je v našem zalivu plula jadrnica, ki so jo upravljali nekdanji bolniki tržaškega OPP, bar Il posto delle Fragole pa je postal res kraj, kjer smo se srečevali in preživljali večere. Trst je medse sprejel številne zaposlitvene centre, kjer so mladi in odrasli z najrazličnejšimi motnjami šivali, tiskali in ustvarjali. In mi smo se borili za to, da jim psihofarmaki niso grenili življenja, da so živeli svobodno, delali, hodili na zabave, se zaljubljali in sanjali. Tako kot vsakdo izmed nas. Nikjer ni namreč napisano, kje je meja med normalnostjo in drugačnostjo. In sploh ni res, da tisti, ki nas je družba uvrstila med “normalne”, nimamo nikoli halucinacij, ne sanjamo o nemogočem, nimamo napadov jeze, ali ne padamo v depresijo, ko je življenje z nami kruto, ker so tudi halucinacije, strah in negotovost del življenja.

Mi, ki smo uresničevali sanje Franca Basaglie in Peppeja Dell'Acqua, smo imeli tudi lastnih sanj veliko. Sestri moje prijateljice, ki je bila zaradi pogostih epileptičnih napadov zaprta doma s čelado na glavi, smo omogočili, da se je najprej pridružila delovnim skupinam, nato postala pomočnik pri vzgoji. Z nami je hodila zvečer v kino in na žure, spoznavala življenje in ljubezen. Življenje, čeprav polno tveganja in nevarnosti, je namreč tako lepo, da ga je vredno živeti, in nikogar ne smemo vklepati v verige, pa četudi zaradi lastne varnosti.

/ dalje
Suzi Pertot

volitvami so vsem obljubljale mavrično koalicijo, ko pa so v sedlu, so farbenblind, kot kažejo zadnja kadrovska preigravanja. Obnašajo se tako kot njihovi duhovni očetje ob lomitski izjavi: svoje najtešnje zaveznike izrinjajo na rob in postavljajo pred izvršeno dejstvo, demokratično izvoljenemu voditelju opozicije krajevo poslanski mandat, vsej opoziciji pa natikajo nagobčnik. Tako teptajo še zadnjo sled demokracije in svobode. Sklicujejo se na večinsko voljo volivcev, ob tem pa pozabljajo na prvi, osnovni aksiom demokracije in svobode, ki se glasi: Svoboda je svoboda tistih, ki mislijo drugače. Po njihovem pa bi morali vsi tisti, ki mislimo drugače, utihniti in molčati, če ne pa nas bi najrajši - tako kot Janšo - postavili pred svoje sodišče in z njim vred spravili v arest.

S 1. strani

“Vse, kar sem ...”

In tematiko te publikacije bomo v bližnji prihodnosti ‘prisiljeni spoznati’, saj je prof. Pavle Merku’ v ponedeljek, 20. oktobra, za vedno zatisnil oči, s katerimi je znal tako globoko zreti v življenje, na njegove lepe in grde strani; z njimi je ljubeče gledal ženo, ki je umrla veliko časa pred njim, otroka in vnuk; z njimi se je učil, z njimi je pisal glasbene partiture in jezikoslovna besedila. In ravno oči so mu v zadnjih letih življenja povzročale največ zdravstvenih težav in zato grenkobe. Že pred časom nas je ob našem pozdravu pred avtobustno postajo povabil, naj se mu približamo: “Saj ne vidim, koga imam pred sabo” – je milo dejal.

Pavle Merku’, ki se ga bo slovenska narodna skupnost v Italiji spomnila na žalni seji v četrtek, 23. oktobra, ob 18.30, v Narodnem domu v Trstu, se je v zgodovino slovenske kulture zapisal kot etnomuzikolog, skladatelj, jezikoslovec, slovenist, etimolog. Rodil se je v Trstu leta 1927. Študij slavistike je leta 1950 končal na Filozofski fakulteti v Ljubljani, doktoriral pa na Univerzi v Rimu 1960. Kompozicijo in violino je študiral pri Ivanu Gerbcu in Vitu Leviju v Trstu. Poučeval je na slovenskih šolah, nato pa se je leta 1965 redno zaposlil na slovenskem programskem oddelku deželnega sedeža RAI, kjer je vodil glasbene sporede, nato jutranji pas in šolske oddaje. V letih 1965-1974 je preko mikrofona zbiral pesmi, navade, vraže in piproveke ustnega izročila slovenskega življa v Italiji, skrbel je hkrati za etnomuzikološke in etnografske oddaje: skupek gradiva tega raznolikega ljudskega blaga je nato leta 1976 objavil v knjigi Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji. Svoje etnografsko delo, v katerem se nerazdružljivo stikata lingvistični in muzikološki vidiki, je posvečal preučevanju in vrednotenju ljudske kulture v Beneški Sloveniji, predvsem v Terski dolini. Odkrival in raziskoval je namreč še neobjavljene vire iz preteklosti do sodobnega izpričevanja ustnega izročila in umetne ustvarjalnosti narečnih pesnikov, ki jih je predstavljal slovenski in italijanski javnosti. Obdeloval je ljudske pesmi in jih postopno izdal v zbirki *Ljudske pesmi Slovencev v Italiji (1968-1979, 1981)*. Merku’ je bil izrazit dialektolog in strokovnjak na področju imenoslovja: leta 2004 je namreč objavil etimološko knjigo *1300 primorskih priimkov*. Leta 1980 je objavil tudi svojevrstno delo *Slovenska plemiška pisma družine Marenzi-Coraduzzi s konca 17. stoletja*, s katerim je dokazal uporabo slovenščine v dopisovanju med delom tržaškega plemstva.

Merku’ je začel komponirati leta 1944, od leta 1950 pa objavljati skladbe: te so v kasnejših desetletjih izvajali domala povsod po svetu. Sočasno se je tudi oglašal v muzikološkem tisku s kritikami, ocenami in drugimi spisi: Merkujevo pisanje pa je bilo vselej prepojeno z njegovim skladateljskim utripom. Umetnik z izstopajočo integriteto je ustvarjal za malodane vse glasbene sestave in zvrsti: njegov opus obsega solistična, komorna, simfonično-koncertna, vokalno instrumentalna dela, samospeve, zборе, vse do opere (libreto za njegovo opero *Kačji pastir*, ki je bila uprizorjena leta 1976 v tržaškem gledališču Verdi, je napisala Svetlana Makarovič). Kot skladatelj je Merku’ izpričal svojo temeljno privrženost ekspresionizmu z vplivi modalne, atonalne, dodekafonske in serialne sistematike. Njegova skladateljska ustvarjalnost se je pokazala v različnih smereh in v specifičnih estetskih dosežkih.

S področja orkestralne glasbe je treba omeniti *Concertino (1954-1957)*, ki je nastal na osnovi pesniških besedil Srečka Kosovela, pa *Rapsodijo za godala ali*

Sijaj, sijaj sonce (1977), ki je lirično poudarjena in v kateri meša tonalno z atonalnim. Še bolj tehtno in glasbeno impresivno pa sta zasnovana *Koncert za violino in orkester (1970)* in *Koncert za trobento in orkester (1974)*.

Njegov individualno pogojeni izraz pa najbolj izstopa v vokalno-instrumentalnih delih. Tu gre, kot piše v življenjepisu prof. Merkuja na spletni strani SAZU, posebna pozornost skladbi *O detomorilki Mariji Ferrar (1962)* na Brechtovo pesnitev, ki je zasnovana tonalno, vendar prepletena s serialno tehniko, po izrazu pretresljiva in izpovedujoča globoka, v dno duše segajoča čustva. V tej ustvarjalni smeri je treba omeniti še *Tri majhne kantate za zbor in nekaj glasbil (1967)* na Kosovelove pesmi, *Divertimento za tenor in komorni orkester (1965)* na pesniška besedila Marka Kravosa, *Qui ed altrove a un poeta za bariton in godalni kvartet (1971)* na Betocchi-jeve tekste in impresivno skladbo *Vojskin čas za alt, violino, čelo, mali klarinet, fagot in boben (1974)* na pesniška besedila Svetlane Makarovičeve, ki se uvršča med najbolj izpovedna in tudi najboljša Merkujeva dela.

Vokal, večkrat združen z instrumenti, je Merkuju nasploh blizu, še zlasti, ko gre za Kosovelovo poezijo. O tem pričajo tudi njegovi samospevi – med njimi ciklus *Prijazna smrt za bas in klavir (1961-1964)* na pesniška besedila Srečka Kosovela in Franceta Prešerna (“Prešeren in Kosovel sta pesnika, kot jih malokateri narod premore”, nam je povedal v intervjuju). Svojevrstno je Merku’ oblikoval samospev *Pelin (1975)*, napisan za alt solo brez klavirja, po fakturi preprost, po občutju pa zelo intenziven. V vokal se uvrščajo tudi številne Merkujeve zborovske skladbe, v katerih je tematsko večkrat čutiti gradivo s področja slovenske ljudske glasbe: Merkujevo skladateljsko prizadevanje je bilo usmerjeno v priredbo ljudskih pesmi, posebno beneških, rezijanskih in iz Kanalske doline. Med zamejskimi slovenskimi skladatelji je imel nedvomno osrednjo vlogo, ki je pomembna tudi v slovenskem glasbenem ustvarjanju kot celoti.

Za svoje delo je prejel več nagrad in priznanj. Leta 1972 nagrado Prešernovega sklada za Koncert za violino in orkester, leta 2001 Štrukljevo nagrado za zbiranje slovenskega ljudskega izročila, leta 2001 srebrni častni znak svobode Republike Slovenije in leta 2006 Kozinovo nagrado za skladateljski opus. Letos, kot rečeno, še osrednjo Prešernovo nagrado. Od leta 1985 je bil dopisni član SAZU. Zaradi vsega tega življenjskega bogastva smo Merkuja v uvodnem delu intervjuja opredelili za ‘intelektualnega pustolovca’. Pogosto je na tem popotovanju odkrival marsikateri biser, včasih pa je naletel tudi na številne pasti, ki mu jih je še prej kot spolzko jezikoslovno močvirje ali pa čaroben glasbeni svet podtaknila človeška roka ali bolje “zavist”. Med pogovorom je obujal spomine na marsikaj, na gore, ki jih je strastno ljubil, na težave, ki mu jih je v nekaterih ljubljanskih krogih tudi v odraslih letih povzročila mladostna odločitev, da se ne vključi v komunistično mladino, na večjezično družinsko okolje in na mamo, ki ji je bil dolžan marsikatero življenjsko odločitev.

Spominjamo se ga, kako je takrat pred začetkom pogovora razkazoval violino, ki je bila v njegovih rokah premajhna, saj je bila velikost instrumenta sorazmerna otroškemu oprijemu. “To violino mi je podaril oče, ko sem bil star tri leta in pol. V glasbo me je on uvajal s trdo roko, kateri je sledila sladka protiutež, čokolada...”

Foto IG

Stara umobolnica pri Sv. Ivanu

za več mesecev zaprli na oddelek za alkoholike psihiatrične bolnišnice. Z mamo sva na obiske hodili peš, saj smo živeli pri Sv. Ivanu. Vsak dan sva dolgih šest mesecev nosili očetu hrano in čisto perilo. Mama me ni imela komu zaupati v varstvo, na oddelek kot otrok nisem smela, zato me je pustila pri vratarju ob vhodu v park. Jaz sem tiste pomladne in poletne mesece preživela na hrbtu enega izmed dveh kamnitih levov, ki sta krasila stopnišče. Ker se vratar ni kaj dosti menil zame in sem bila itak vajena samote, ki sem si jo lajšala z igro in domišljijo, je postal lev moj zaupni prijatelj. Jahala sem ga in skupaj sva bežala daleč proč od tistega parka brez cvetja in od tistih ljudi s povešenimi glavami v svet sanj in veselja. Popolnoma sem ga udomačila in zaupala sem mu vse o sebi, šoli in prijateljih. Pa tudi to, da očeta pogrešam. Oče se je seveda vrnil domov, odpor do teh zaprtih vrat, ki so ljudem zakrivala bolečino in trpljenje, pa je ostal. Morda sem bila ravno zato v študentskih letih tako navdušena nad slavno Basaglievo reformo, ki je odprla vrata tržaške psihiatrične bolnišnice in s tem prinesla pravi preobrat pri zdravljenju psihičnih motenj. Celotno mesto je tedaj z najrazličnejšimi čustvi spremljalo lomljene rešetke in odpiranje celic, mi študentje pa smo bili seveda nad tem najbolj navdušeni. Ker je bila naša gimnazija čisto blizu velikega parka nekdanje

Z 12. strani

“Janša je bil ...”

Ob vsem tem pa mi je osebno hudo in žal za vse tiste naše tožilce in sodnike, za katere mi je znano, da svoje sodniške dolžnosti opravljajo z vso asketsko odgovornostjo in velikokrat z naravnost skrupulozno natančnostjo. Hudo mi je zato, ker senca, ki jo poprej omenjeni sodniki in njihove šefinje s svojo škodoželjnostjo in privoščljivostjo mečejo na naše sodstvo, nehotе pada tudi na poštene, nepristranske in tenkovestne sodnike.

Še nekaj je, kar v obsodbi Janše in Krkoviča bode v oči. Kazni, ki ju je predlagal tožilec, sta bili brez sprememb v celoti povzeti v sodbi okrajne sodnice in nato spet brez sprememb potrjeni na vseh višjih instancah.

V primeru tajkunskih milijonskih poneverb je drugače: sodbe odstopajo od tožilčevih predlogov. Tukaj pa prevladuje vtis, kot da sodniki samo še prikrižajo predlogu tožilca. Z drugimi besedami, nehotе navdaja vtis, kot da se pri nas že uvaja šeriatsko pravo po načelu Kadija tuži, kadija sudi... kot da so sodniki odveč, kot da je tožilec nezmotljiv. Srhlijiva grozljivka, ki sem jo prej omenil, pa ne velja samo Janši, ampak je namenjena vsem nam, ki smo tukaj zbrani in ki mislimo drugače kot zdajšnja oblastna garnitura. Zato vas prosim, pozivam in rotim, državljani Slovenije: ne nasedajte slepilu instantnih strank, ki so zrasle čez noč iz komposta bivše Partije. Pred

SSO in SKGZ se klanjata spominu na prof. Pavleta Merkuja

Ob smrti prof. Pavleta Merkuja izrekata krovni organizaciji SSO in SKGZ globoko in občuteno sožale sinu Andru in hčerki Jasni ter vsem ožjim sorodnikom. Po mnenju SSO z odhodom prof. Merkuja Slovenci v Italiji izgubljamo pomembnega človeka, ki je svoje življenje posvetil glasbi in jezikoslovju ter tako prispeval pomembno delo pri ohranjanju in ovrednotenju slovenske kulturne dediščine v deželi FJK, še posebno za narodni preporod v videmski pokrajini.

SSO je hvaležen za vse kar je prof. Pavle Merku’ ustvaril in zapustil naši narodni skupnosti in pri tem želi poudariti, da je bilo to pomembno tudi v stikih z italijanskimi sovrstniki, ki so lahko tako bolj od bliže

spoznali zgodovino in posebnost Slovencev v FJK. Na raziskovalni in ustvarjalni poti sta ga vseskozi spremljala radovedni in temeljni pristop do celotnega kulturnega, jezikovnega, glasbenega in etnološkega bogastva slovenske narodne skupnosti v Italiji ter neusahljivi ustvarjalni zagon - piše SKGZ v svojem komuniqueju. Njegovo delo je danes bistvenega pomena pri uveljavljanju bogate kulturne dediščine Slovencev na celotnem obmejnem pasu med Slovenijo in Italijo. Vrhunske raziskave so vseskozi potrjevale globoke sledove, ki so jih pustili v zgodovini Slovenci na celotnem geografskem področju, ki ga je raziskoval, tudi v Terskih dolinah in v Reziji.

10-letnica Zavoda Iskreni.net

“Da bi se v Cerkvi odprl prostor sodelovanja in podpore”

Zavod Iskreni.net je pred desetimi leti s 1. oktobrom vzpostavil spletni portal in s tem pričel svojo bogato pot, ki predstavlja v Sloveniji pravo inovacijo s ponudbo storitev in programov za družine. Danes portal beleži 100.000 obiskovalcev, za

družino in se ga vsako leto udeležuje več tisoč ljudi. Petra Pucelj Lukan je orisala prenos programa FertiliyCare v Slovenijo, uporabnike navdušuje s preprostostjo in učinkovitostjo pri naravnem načrtovanju družine, zanj se zanimajo tudi pari s težavami v za-

bi se zmanjšal vpliv samo ene politike. Na drugi strani pa si predvsem želim, da bi se v Cerkvi odprl prostor sodelovanja in podpore”. Dalje je Vovk še razmišljal, zakaj potrebujejo podporo in sodelovanje Cerkve: “Da ‘zmoremo’ delovati sami, smo v preteklosti

družine so razvili raznovrstne programe. Jubilejnega praznovanja se je udeležila množica prijateljev in uporabnikov njihovih programov, saj je zavod v desetletnem delovanju postal prepoznaven v slovenskem, pa tudi zamejskem prostoru. Ustanovitelj in direktor zavoda Igor Vovk je poudaril njihovo poslanstvo, ki je v delu za družine, saj so “družine” njihov navdih. Osvetlil je dogodke ob ustanovitvi, ideja in zamisel se jim je porodila ob duhovnem vodstvu primorskega duhovnika Lojzeta Kržišnika. Štefan Kržišnik je predstavil, kako so v teologiji telesa sv. Janeza Pavla II. odkrili zaklad, iz katerega črpajo odgovore in programe za zakonce, posvečene osebe v Cerkvi in samske. V sporočilu teologije telesa vidijo veliko vrednost tudi za starše v povezavi s spolno vzgojo otrok. Polonca Sokol vodi projekt Festival družin, pri katerem gre za tridnevni medijsko prepoznani dogodek s programom za vso

nositvi. Mica Škoberne je predstavila program “sočutno starševstvo”. Njihova zadnja prizadevanja pa so usmerjena v izdajo mesečnika Domovina, ki naj bi izhajal iz realnosti življenja in družinskih vrednot. Praznovanje je s pričevanjem uvedel Gregor Čušin, občinstvo je ob svojem izvajanju spravil v smeh, a tudi globoko nagovoril. Slavnostni govor in čestitke pa je podala Melita Kordeš Demšar. Igor Vovk je glede prihodnosti zavoda za Novi glas poudaril: “Predvsem si želim, da bi naše delo in ne nazadnje rezultate upoštevala na eni strani država: ali na način, da opusti veliko zasuvanje trga z raznoraznimi ‘subvencijami’, ki producirajo tudi programe, za katere ni potreb... a nasičujejo trg z ‘brezplačno ponudbo’... če ukinitve ne gre (čeprav mislim, da bi bila najlažja in najbolj rodovitna) pa vsaj, da

že dokazali. A to, da vsak obdeluje svoj vrtiček in se preprečuje sodelovanje, ni rodovitno za občestvo. Prepričan sem, da je v Sloveniji kar nekaj močnih laičnih iniciativ, ki bi lahko s sodelovanjem v katoliški Cerkvi postalo zelo rodovitno. Trenutno prevladuje strah pred resničnimi potrebami - kot bi bili v nekem varnem okolju in se otepali resničnih potreb ljudi. Ostajam pa optimist, da bo morda prav nov veter, ki ga prinašata novi nadškof in ne nazadnje tudi sinoda o družini, prinesel spremembe. Mislim, da se krepki zavdanje, da smo na področju družinske pastoralne obstali v strukturah in predvsem na mestu. So se pa rodile laične iniciative, ki imajo že kar nekaj izkušenj, a smo potrebni vsaj osnovne podpore, denimo v prostorih, še toliko bolj pa širšo podporo. Na drugi strani te iniciative dokazujemo, da ne živimo v logiki, dajte nam denar za osnovno delovanje, ampak smo proaktivni”.

Jba

Napadi na t.i. stoječe varuhe

Gre za Družino in Življenje

Na dan, ko se je v Vatikanu začela izredna škofovska sinoda za družino, so se na trgih 70 italijanskih mest miroljubno zbrali t. i. stoječi varuhi. Skupno jih je bilo okrog 10 tisoč. Zbrali so se spontano, kot posamezniki, ki so se enakomerno razporedili v prostoru, s knjigo v rokah in v popolni tišini. Pokonci so stali 60 minut in na tak način “manifestirali” za svobodo izražanja in za to, da lahko še rečemo, da ima vsak otrok pravico imeti očeta in mater. Nad hrupom se lahko pojavi le molk, je trdil Gandhi, oče nenasilnega boja za resnico. O tem so prepričani tudi stoječi varuhi (it. sentinelle in piedi, fr. veilleurs debout), ki niso ne gibanje ne združenje, temveč nestrankarska in akonfesijska “mreža” mož in žena različnih svetovnih nazorov in okolij. Tudi tokrat so bili med njimi moški in ženske, mladi in stari, “levičarji” in “desničarji”, delavci in odvetniki, redovniki in neverni, kristjani in muslimani, celo ljudje, ki so se javno predstavili kot homoseksualci; zato so povsem neumestne eti-

kete, češ da gre za shode “kato-reakcionarjev” in “ultra-katoličanov”, ki so jih uporabljali celo nekateri mediji. Na vsaj 20 trgih, kjer so bili prisotni stoječi varuhi, so se tokrat našli tudi ljudje, ki so se jim - bolj ali manj ostro - postavljali proti. Ponekod se niso ustavili le pri grobem kričanju proti tistim, ki so v tišini še naprej brali knjige, in žaljivkah. V Bologni, Neaplju in drugod so jih tudi drzneje izzivali, obmetavali z različnimi predmeti in jih tudi fizično napadali. V Bergamu se je pojavil celo mož, oblečen v Hitlerja ... Kdo je torej nasilen in nestrpen do drugače mislečih?! Varuhi na provokacije in žaljivke niso odgovarjali, kaj še, da bi se branili ali dvigali roke. Na trgih so bili samo zato, da bi izražali svoje nestrinjanje, da bi branili svobodo lastne misli, neodtujljivo vrednoto, temelj vsake zdrave demokracije. Miroljubni protestniki so očitno s svojim molkom in s knjigo v roki (simbolom trajne formacije, pretoka idej, svobode duha in kulture, ki premaga ignoranco!) bili trn v peti nekaterim sredinam, ki

dobro vedo, za kaj gre. Varuhi branijo Družino in Življenje. Postavljajo se v bran tistih, ki so vedno bolj “manjšina” in vedno šibkejši ter brez glasu, saj se sami ne morejo ne izražati ne braniti, to so: otroci. Tudi mi trdimo, da otroci imajo pravico imeti očeta in mater, se roditi iz dejanja njune zastonske ljubezni, ne pa, da so “načrtovani” in kot predmeti na razpolago “porabnikom”. Prav tako še vedno trdimo, da zakon sloni na trajni zvezi med moškim in žensko, da je družina temeljna celica zdrave družbe, ki hoče imeti prihodnost. Kdor to misli, ni homofoben, saj nikogar ne napada ne verbalno ne fizično; želi le imeti pravico do svobode misli. Če danes prihaja do napadov na osebe, ki z branjem knjige na javnem mestu manifestirajo proti zakonskemu osnutku vladnega podtajnika Scalfarotta, kaj lahko še pričakujemo, če bo t. i. zakon proti homofobiji odobren in bo stopil v veljavo? Boj “varuhov” je torej boj proti enoumju, za ljubezen do ljudi, nikakor ne za sovražstvo do kogarkoli. / DD

Začetki zgodbe o poletih v vesolje Življenjska pot in delo častnika Hermana Potočnika

Življenje Hermana Potočnika ni bilo posebno srečno. Oče mu je kmalu umrl, po šolanju ga je takoj zajela vojna, zbolel je in niti štiri-desetleten umrl na pragu revščine, ki je tedaj več ali manj vladala po celi Evropi. Tudi potomcev ni imel, le ena izmed njegovih sester je imela dva otroka, Herman pa je po smrti, za več desetletij, skoraj za vse zatonil v pozabo. Za njim ni ostalo veliko razen knjige Problem vožnje po vesolju, ki za razvoj astronautike ni tako nepomembna kot bi lahko na prvi pogled mislili. K sreči je v zadnjih letih, s prizadevnim delom in neutrudnim iskanjem nekaterih Slovencev, prišlo na dan mnogo novih podatkov o tem vesoljskem pionirju, ki je postal razpoznaven v svetovni javnosti. Potočnikova knjiga je izšla, kot že rečeno, leta 1928, v obdobju velikih tehničnih dosežkov in znanstvenih odkritij. To so bila leta, ko so najpomembnejši astronautski pionirji prešli iz teorije vesoljskih poletov, ki je temeljila na znanstvenih spoznanjih dotedanjega časa, v praktično iskanje tehničnih

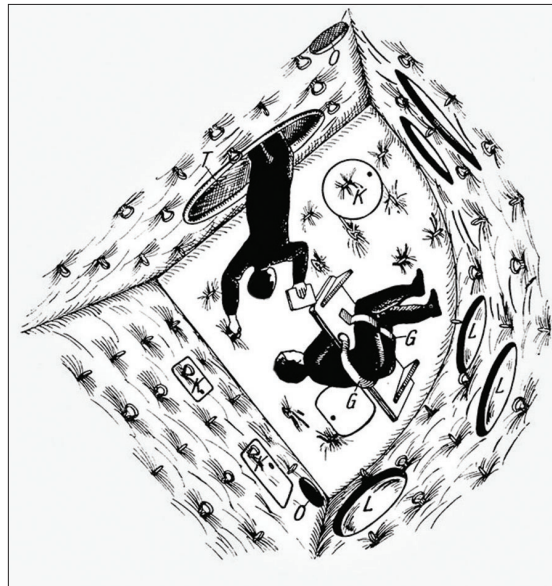
rešitev za izvedbo pravega poleta v vesolje. Nekateri so z javnimi predstavitvami avtomobilov in letal z raketnim motorjem družbo in sodobnike prepričali, da kozmonavtika in vozila na raketni pogon niso več znanstvena fantastika, ampak nova razvijajoča se veja znanosti in tehnike. Med najbolj znamenite pionirje astronautike lahko uvrstimo tri moške, ki so tako rekoč postavili temelje te znanstvene vede. Prvi je bil ruski fizik Konstantin E. Cilkovski. Predlagal je, da bi bili za polete v vesolje najprimernejši raketni motorji na tekoče gorivo. Drugi je bil Američan, prav tako fizik, Robert Goddard, ki je najbolj znan po izstrelitvi prve rakete na tekoče gorivo. Tretji pa je bil nemški raketni strokovnjak Hermann Oberth, ki je že pred prvo svetovno vojno opravljal poskuse z raketnim pogonom. Znanstveno je tudi utemeljil teorijo vesoljskih poletov. Druga pomembna točka razprave teh in drugih pionirjev je bilo samo bivanje v vesolju oziroma vprašanje, kako zgraditi vesoljsko postajo, na kateri bi ljudje lahko živeli in delali brez hujših

posledic za svoje zdravje. Seveda sta bila tudi pri tem izzivu zelo zagreta dva od že prej omenjenih znanstvenikov. Prva znanstvena teorija o ureditvi vesoljske postaje je prišla izpod peresa Cilkovskega. Postajo je opisal kot kompleks, ki naj bi združeval bivališča, la-

vesoljski tehniki. Ta njegova dela pa so bila na Zahodu nepoznana do sredine 20. let prejšnjega stoletja. Vodilni mož teorije vesoljskih poletov je bil zato Hermann Oberth, ki je na Zahodu prvi orisal idejo vesoljske postaje. Oba sta jo zasnovala kot prebivališče in okolje, ki omogoča življenje in delo ljudem v človeku neprijazni praznini vesolja, vendar sta ji dala različne namene. Cilkovski bi postajo uporabil kot sredstvo za osvajanje izvenzemeljskih prostranstev, Oberth pa kot orodje v službi človeka na Zemlji, za olajšanje njegovega življenja in preučevanje sprememb planeta. Oba pa sta se strinjala, da bi bilo koristno vzpostaviti umetno gravitacijo. Namen vesoljske postaje kot odskočne deske za daljše polete med planeti je matematično dokazal inženir Guido von Pirquet. To idejo sta po Sovjetski zvezi, ravno tako v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, skoraj istočasno, širila raziskovalca kozmonavtik F. A. Cander in A. I. Šarej. Vsi ti moške so postavili teorijo o namenu, strukturi in ureditvi vesoljskih

postaj ter življenja na njih. Prvi, ki je izdelal konkreten načrt za tako postajo, pa je bil Herman Potočnik. V knjigi je zbral ideje svojih predhodnikov o različnih sistemih, ki jih mora vsebovati postaja, in o pogojih, katerim mora taka naprava ustrezati, ter o različnih namenih njene uporabe. Vse to je združil v vesoljsko oporišče, sestavljeno iz treh delov: opazovalnice, obrata za proizvodnjo energije in najbolj znamenitega dela, bivalnega kolesa za astronave, ki z vrtenjem omogoča umetno gravitacijo. Ustavil se je tudi pri dveh osnovnih problematikah poleta in bivanja v vesolju: prevelika obtežitev ob poletu z raketo in kasnejša breztežnost lahko škodljivo vplivata na živ organizem. Potočnik se je prvi zavedal, da v breztežnosti oslabijo mišice, za kar je predlagal redno telovadbo prebivalcev postaje. Dela drugih pionirjev kozmonavtik je dopolnil še z idejo o načinu umivanja v breztežnosti. Za to bi morali, po njegovem mnenju, uporabljati gobice, brisače ali rjuhe, saj bi bilo umivanje, kot ga poznamo na Zemlji, nemogoče. Danes astronauti uporabljajo za to predvsem vlažilne robčke. Naslednjič bomo namenili še nekaj besed življenju Hermana Potočnika, njegovemu vplivu v tedanji in današnji družbi ter na kratko opisali njegove druge objave, nato se bomo v celoti posvetili njegovi znameniti knjigi.

Andrej Brešan

boratorije in industrijske obrate. Ukvarjal se je z njihovo namestitvijo, ureditvijo in organizacijo vsakdanjega življenja v njih. Poleg tega je v svojih knjigah opisal tudi mnogo drugih predlogov in naprav, ki bi bili koristni v